

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XXXIV. PARS IV.

LIPSIAE, MDCCXCII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Londini apud Pr. Elmsly, Edinburgi apud Elph. Balfour, Lugd. Bat. ap.
Frates Luchtmann, Parisiis apud Barroi Junior. Venetiis apud Io. Bapt.
Pasquali, Mediolani apud Ios. Galeazzi, Augustae Taurinor. apud Gui-
bert et Orgeas, Florentiae apud Ios. Molini, Holmiae apud M.
Swederum, Lisbonnae apud M. Borell et Socios, Lausan-
nae apud I. H. Pott.

403

1

403

1

L. A.
A
m
zi
ri
to

Eler
g
v
r

In
I

cha
diu
de
cus
vifi
do
ci
re
ce
In

I.

A. CHAPTAL'S, *Anfangsgründe der Chemie.*
Aus dem Französischen übersetzt, und mit An-
merkungen versehen von FRIEDRICH WOLFF,
zweyter und dritter Theil. Königsberg, bey Fried-
rich Nicolovius, 1792. 8. tom. II. pagg. 540.
tom. III. pagg. XXVIII. et 420.

i e.

Elementa chemiae auctore I. A. CHAPTAL. E
gallico vertit notisque auxit FRIDERICVS
WOLFF. Cum praefatione SIGISMVNDI FRI-
DERICI HERBSTAEDT. Tomi II. III. *)

T. II.

In tomo secundo primum *lithologia* pertracta p. 1 —
tur. 228.

Introductio agit de lithologiae definitione: de p. 1-21
characteribus lapidum: de necessitate et difficultate
diuisionum iustarum in hac parte historiae naturalis:
de variis methodis lapides systematice diuidendi huc-
cusque vsitatis: de principiis, quibus auctor suas di-
uisiones superstruxit: de illis, quae analysi lapidum
docuit: de notis proprietatibusque terrarum simpli-
cium primariarum, terrae ponderosae, terrae calca-
reae, magnesiae, terrae aluminaris, ac terrae sili-
ceae. — Diuidit noster lithologiam tres in classes.
In prima fales terrestres; in altera terrae composi-
tae;

Oo 2

*) Vid. supra pag. 459. ff.

tae; in tertia saxa continentur. — Terra calcarea pura, i. e. nullo acido, ne aëreo quidem, iuncta, nativa passim occurrit. Videtur esse originis vulcanicae: certe MONETVS AC FERBERVS eam prope montes vel olim vel etiam nunc igniuomos repererunt. — E tentaminibus, quae DORTHEVS infudit, consequitur, terram argillaceam purissimam, adeoque illam, quae ex alumine praecipitatur, nonnihil ferri in statu calciformi continere. Huic materiei odor terreus adscribendus est, qui emergit, si haec terra humectatur. Inquinamentum hoc ferreum difficillime potest separari. — In additamento interpretis de duabus terris simplicibus nuper a KLAPROTHO in spato adamantino et zircono repertis describit. Terra spati adamantini in rerum natura non pura reperitur. Illa enim terra adamantina, quam CL. RASPE e Sina obtinuit, cuiusque duas species, alteram coloris albidii, cinerei alteram, KLAPROTHVS possidet, nihil est aliud nisi spatium adamantinum pulueratum. Ad terram huic fossili propriam extricandam spatium adamantinum duodecim vicibus, quavis vice per quinque horas, cum alcali minerali caustico, quod vltima vice spati quantitatem fere quindicies superaret, colligatum est. Post singulas infusiones partes terrestres solubiles per acida potentissima extractae sunt. Terra peculiaris naturae sic elicitae circiter tertiam partem fossilis efficit. Haec sunt eius proprietates. 1) Vna cum terra alumini ab acidis alcalibusque suscipitur. 2) Purissima acidorum alcalique vegetabilis connubium respuit. Ad zirconi terram quod spectat, etiam haec terra humectata tantummodo terrae siliceae iuncta occurrit. Ad eam e zircono, cuius principium est, extricandam KLAPROTHVS ducenta grana huius lapidis ter per candefecit inque mortario e pyromacho nigro confecto contriuit. Zircono contrito adiunxit quater mille grana

grana alcali mineralis caustici, misturamque in cruci-
bulo argenteo aliquot per horas exussit. Massam exu-
ssam aqua maceravit, acidumque muriaticum purum su-
perfundit, donec hoc praedominaretur, tumque massam
cum hoc acido per aliquot horas digessit. Post solu-
tionem multa aqua diluit, percolavit, residuumque
edulcoravit: quod intactum remanserat, terra fuit
silicea. Iam solutionem acidam limpidam magna
aquae copia diluit, alcalique soluto terram zirconi
sub forma pulveris candidi praecipitavit. His gau-
det haec terra proprietatibus. 1) A salibus alcalinis
nec via sicca neque humida suscipitur. 2) Acidum
vitriolicum eam sine effervescentia suscipit, limpi-
daque nascitur solutio. Si euaporatur, pultaceam
faciem contrahit. Si acidum excedit, sal fit crystallisa-
bilis sapore adstringente. 3) Acidum acetosum purum
hanc terram pariter perfecte soluit, interque euapo-
randum dat massam pulveream saporis adstringentis.
Borax hanc terram perfecte ac sine effervescentia sus-
cipit. — Duas alias terras novas, quarum vnam
WEDGWOOD in arena australi sic dicta, alteram SVL-
ZERVS in frontianita olim pro terra ponderosa aëra-
ta habita reperit, interpret hic silentio praeterit, de
his infra accuratius acturus. Terra quoque animalis
naturae peculiaris, quam RICHTERVS in ossibus de-
texisse sibi videtur *), interpreti videtur prius accu-
ratius examinanda, quam certi quid de eius indole
definire liceat.

Classis I. De coniunctione terrarum cum p. 21 —
acidis.

77.

Oo 3

Genus

*) RICHTER über die neuern Gegenstände in der Chemie.
Breslau, 1791. 8. Vid. Comment. nostr. p.
332. huius vol.

p.21— *Genus I. Sales terrestres, quorum basis terra*
57. calcarea est.

p.21— *Species I. Calx aërata. Lapis calcareus.* — Lapis
41. calcareus habet formam aut crystallinam, eamque vel
definitam, vel confusam, aut vulgarem. Ad primam
speciem pertinent spata calcarea rhomboidalia, prismati-
tica, pyramidalia; ad alteram stalactitae, in crustata; ad
tertiam tum illi lapides calcarei, qui polituram admi-
tunt, tum illi, qui non admittunt. Qui polituram admi-
tunt, marmora dicuntur; qui non admittunt, sunt lae-
lunae, creta etc. — De analysi et usu lapidis cal-
carei. — Lapidem calcareum quoad maximam partem
nostro videntur a testaceorum fragmentis ortum suum
ducere. — Indurationem cementi auctor a trans-
formatione calcis in lapidem calcareum paulatim
contingente repetit. Tum demum cementum fit
durissimum, si calx, quod acidi aërei amisit, illud
perfecte recuperet. Haec operatio tardissimo gradu
procedit, nisi cementum cum corporibus acidum aë-
reum aut principium analogum tenentibus conuen-
gas, sicque connubium istud faciles. Nisi hanc
lapidis calcarei regenerationem tarde accidentem as-
sumas, non explicaueris, qui fiat, ut lapides durissi-
mi cementum optimum exhibeant, nec magis intel-
ligas, cur cementum antiquorum temporum tali sit du-
ritie, qualem nostri homines suo cemento non pos-
sunt vlla ratione conciliare.

p.41— *Species II. Terra calcarea vitriolata, gypsum,*
46. selenites. — Selenites sub forma occurrit aut crys-
tallina, aut vulgari. Si forma est crystallina, filia
gypsum rhomboidale, cristam galli mentiens etc.
si vulgaris, seleniten proprie dictum. — Analysi
et proprietates eiusdem. — Gypsi ortum a pyritae
rum fatiscencia acidique vitriolici sic liberati cum ter-
ra calcarea copulatione auctor repetit. — Cum ca-

ROSIO et MACQVARTO arbitratur, gypsum in chal-

cedo-

cedonium posse transformari. Vbi nucleus chalcedonii semel natus est, etiam in museis crescere pergit. Credit noster, humorem crystallinum s. succum quarzofum in gypsum penetrare, cum terra calcarea copulari, sicque hanc metamorphosin efficere. Similiter Clar. DORTHEs docuit, quarzum Passiense cristallam galli figura aequans e gypso generari. Hic gypsum per solutionem abactum est, succusque quarzofus eius locum occupavit.

Species III. Terra calcarea fluorata, spatium fluoris p. 47 — mineralis, spatium vitreum, spatium phosphoreum. — § 2.
Spatium fluoris mineralis sub forma aut crystallina aut vulgari occurrit. Ob tinctus differentiam varia nomina nactum est. — Methodus acidi fluorati (*acide fluorique*) parandi. Notae et proprietates eiusdem. — Fluor mineralis spataceus inprimis videtur auctori dignus, in cuius naturam accuratius inquiratur. Quemadmodum adamas, structuram habet foliaceam, ac secundum ROCHONi observationem non magis, quam adamas, refractione est duplici: etiam ipsius phosphorescentia inflammabilitati adamantis quodammodo analogia videtur. Colores exhibet viuidos variosque. Haec omnia analogiam inter ambos lapides quandam arguere videntur; vt facile quis suspicetur, principia adamantis, tantummodo terrae calcareae acidoque iuncta, in hoc lapide reperiri. — Corrosio vitri per acidum fluoratum dudum (vt interpres in nota monet) cognita fuit. Reperit eam medicus quidam Dresdensis, MATTHIAS PAULI. Is hanc huius menstrui parandi rationem proposuit: Sumantur acidum nitrosum smaragdusque Bohemicus viridis pulueratus (alias Hesperus dictus), qui in puluerem redactus in calore lucet, misturaque in lagenam Waldburgensem ingeratur (nam aliud vitrum corroderetur), perque horas viginti quatuor in arena calida asservetur; sic liquor obtinetur vitrum corrodens. —

SCHELII de acidi fluorati natura theoriam contra
MONNETI aliorumque obiectiones noster tuetur.

p.52— *Species IV.* Terra calcarea nitrata (*nitrata de*
54. *chaux*), nitrum calcareum.

p.54— *Species V.* Terra calcarea salita (*murata de*
55. *chaux*). Ab hoc sale sapor amarus aquae marinae
in maximam partem repetendus est, non vero, uti non
nullis placuit, a particulis bituminosis, quas in aqua
illa frustra quaesiveris.

p.55— *Species VI.* Terra calcarea phosphorata (*phos-*
56. *phate de chaux*). Calcem phosphoratam primus clariss.
BOWLEO in Hispania, in provincia Estremadura re-
perit. Hic lapis colore est albedo, sat solidus, non
tamen tam durus, ut ad chalybem scintillet. Con-
stat e fibris verticalibus, arte sibi inuicem apposis,
planis, strata horizontalia efformantibus, ac quare
insidentibus. Prunis iniectus non detonat, sed paul-
latim inflammatur, ignemque spargit splendidum vi-
ridem, qui ipsum videtur penetrare, tardeque eva-
nescit. Ante tubum ferruminatorium in massam al-
bam, nullis bullis actis, funditur. Cum acidis ni-
troso ac vitriolico perinde se habet, ac ossa calcinata.
Acidum potest ab eo separari, inque vitrum phos-
phori conuerti. Clariss. PROVST, cui accurata haec
lapidis istius notitia debetur, praeterea narrat, pro-
pe pagum Logrosan in provincia Estremadura colles
adeo ex ipso compositos reperiri. Ad aedificia
ibi exstruenda hic lapis adhibetur. — In nota in-
terpres de apatite, cuius characteres externos WAN-
NERVS et KARSTENIVS descripserunt, principia
KLAPROTHVS eruit (centenarius tenet 55 partes
terrae calcareae, 45 acidi phosphorei), loquitur.

p.56— *Species VII.* Terra calcarea boracata (*borata de*
57. *chaux*), boracites, spatium sedatium. Hanc speci-
em interpres addidit. Boracites a LASIO primum
descriptus crystallos exhibet cubicas: ideo lapis cu-
bicus

hic olim audiit. Cryſtalli integrae facies 26 ſiſtunt. Plerisque color candidus eſt, nonnullis ſubgrifeus, aliis propemodum amethyſtinus. Magna ſunt duri- tie, vitrum ſecant, chalybique allifae ſcintillas vi- vidas edunt. Pondus ipſarum ad aquae pondus re- fertur = 2566 : 1000. Fractura ſunt foliata, cla- roque apparet, lapidem e lamellis conſtare. In aqua inſolubilis eſt. Acidis nubere recuſat. In igne vix quidquam perit, niſi ille admodum intendatur; tunc enim in vitrum fluidum funditur. Analyſis chemi- ca e centum huius lapidis partibus eruit 11 terrae calcareae, 68 acidi boracis, 2 terrae ſiliceae, 1 ter- rae aluminaris, 13 magnefiae.

Genus II. Sales terreſtres, quorum baſis terra P.57—
ponderoſa eſt. 62.

Species I. Terra ponderoſa vitriolata (*ſulfate* P.58—
de barite), ſpatum ponderoſum. 60.

Species II. Terra ponderoſa acido carbonico P.60—
iuncta (*carbonate de barite*), terra ponderoſa aërata, 61.
Witherites.

Species III. Terra ponderoſa nitrata (*nitrate de* P.61—
barite.) 62.

Species IV. Terra ponderoſa ſalita (*muriate de* P. 62.
barite.)

Genus III. Sales terreſtres, quorum baſis ma- p.62—
gneſia eſt. 69.

Species I. Magnefia vitriolata (*ſulfate de ma-* p.63—
gneſie), ſal Epfomenſis, ſal amarus. — Hic illic e 64.
ſchiſtis effloreſcit. Noſter hunc ſalem in montibus
prope Rauergue tanta copia reperit, vt poſſet com-
mode colligi. Aves itinerariae eo veſcuntur.

Species II. Magnefia nitrata (*nitrate de magne-* p.64—
ſie). Caſu noſter ex aqua matre nitri ad quadrageſi- 65.
mum quintum vsque gradum araeometri inſpiſſata
cryſtallos obtinuit craſſiſſimas, breuiſſimas, quadri-
lateras,

lateras, prismáticas, quae in aëre non deliquescent.

p.65— *Species III.* Magnesia salita (*muriale de magnésie.*)

p.66— *Species IV.* Magnesia acido carbonico saturata
69. (*carbonate de magnésie*), magnesia aërata. — Natus est noster crystallos niuem mentientes, cum magnesium alcali guttatim adfuso praecipitaret.

p.69— *Genus IV.* Sales terrestres, quorum basis terra
76. aluminaris est.

p.69— *Species I.* Terra aluminaris vitriolata (*sulfata d' alumine*), alumen. — Ad alumen parandum auctor in sua aluminis fabrica hac methodo utitur. Argilla calcinatur, in fragmenta minuta tunditur, inque fundo conclavis plumbo obducti extenditur. Iam acidum vitriolicum e sulphure, nitro adiuncto, per combustionem elicitur. Vapores acidi totum conclave adimplent, aliquamdiuque formam hanc retinent. Hoc in statu acidum longe est potentius, quam in statu liquido, nam aqua admixta ipsius efficacia decrescit. Argilla cum acido coit, id quod auctum ipsius volumen efflorescentiaeque arguunt. Aliquot diebus praeteritis, tota superficies argillae acido exposita in alumen transiit. Hoc stratum salinum amouetur, ut partes terrae inferiores ab acido tangi possint.

p. 76. *Species II.* Terra aluminaris acido carbonico aëreo iuncta (*carbonate d' alumine*). — Obiter etiam de terra aluminari nitrata et salita.

p.76— *Genus V.* Sales terrestres, quorum basis terra
77. silicea est. Inter omnes terras hucusque cognitae silicea acidis difficillime nubit. Acidum fortius mineralis solum terram siliceam adurit: cum ipsa volatiliatur, eam suscipit, tumque demum mittit, si cum aqua copulatur. Clar. ACHARD nonnulla instituit tentamina, quae acidum aëreum cum terra silicea coire posse arguere videntur: sed chemicis fran-

cogal-

cogallicis non contigit, vt ipsorum experimenta eundem successum haberent. E tentaminibus clarissimi DE MORVEAU cogi posse videtur, ad genesin crysalli montanae ferrum acidumque aëreum requiri. —

Classis II. De copulatione et mistione terra-p.77—
rum primitiuarum s. simplicium. Si ad varias pro- 185.
portiones, secundum quas terrae primitivae commisceri possunt, respiciendum esset, differentiae darentur innumerabiles. Igitur noster tantummodo illas substantias pro corporibus diuersae speciei habet, in quibus non eadem insunt principia. Discrimina, quae proportionem principiorum spectant, modo varietates efficiunt. Genus a terra characteristica, quae toti massae characterem suum impertit, repetitur, non vero semper ab illa terra, quae inter principia copia maxima occurrit; saepe enim massae character a terra dependet, quae reliqua principia quantitate neutiquam superat.

Genus I. Misturae calcareae.

p.78—

84.

Species I. Terra calcarea, acidum aëreum, ma- p.78—
gnesia. 79.

Species II. Terra calcarea, acidum aëreum, ter- p. 79.
ra ponderosa.

Species III. Terra calcarea, acidum aëreum, ter- p.—79
ra aluminaris. Pertinent huc marga et marmor. In 81.
pluribus marmoribus Gallicis noster terram alumina-
rem reperit: haecque videtur ipsi ratio esse, quamob-
rem nonnullorum politura pinguis appareat. Inter
margam ac marmor hos limites constituit. Margae
adnumerat omnes illas substantias, quae a vera de-
compositione inprimisque transformatione ferri or-
tum suum ducunt. Marmor illa accenset producta,
quae mitione principiorum iam formatorum modo
mechanica generata sunt.

Species .

- p.81— *Species IV.* Terra calcarea, acidum aëreum,
82. terra silicea.
- p.82— *Species V.* Terra calcarea, bitumen.
83.
- p.83— *Species VI.* Terra calcarea, acidum vitriolicum,
84. selenites, bitumen. Hanc speciem interpretis in-
feruit.
- p. 84. *Species VII.* Lapis calcareus, ferrum.
- p.85— *Genus II.* Misturae terrae ponderosae.
87.
- p. 85. *Species I.* Acidum vitriolicum, terra pondero-
sa, petroleum, gypsum, alumen, terra silicea.
- p.86— *Species II.* Terra ponderosa aërata, ferrum,
87. terra silicea.
- p.87— *Genus III.* Misturae magnesia.
102.
- p. 88. *Species I.* Magnesia pura, terra silicea, terra
aluminaris.
- p.88— *Species II.* Magnesia aërata, terra silicea, terra
93. aluminaris.
- p.93— *Species III.* Magnesia pura, coniuncta cum
95. quantitate terrae siliceae paullo maiore, quam pon-
dus ipsius efficit, tertia parte terrae aluminaris, fere
tertia parte aquae copiaque ferri maiori mino-
rius.
- p.95— *Species IV.* Magnesia aërata, terra silicea, terra
97. calcarea, terra aluminaris, ferrum.
- p.97— *Species V.* Magnesia aërata, terra calcarea, ter-
98. ra ponderosa, terra aluminaris, ferrum.
- p.99— Sequuntur additamenta interpretis, in quibus
102. de nephrite, terra fullonum, bolo, cyanite (Ichoerio
caeruleo), tremolite, lapide radiato atque chlorite
agitur.

Genus IV. Misturae terrae aluminaris. p.103-125.

Species I. Terra aluminaris, terra silicea, terra calcarea aërata, plus minusue ferri. Argilla cum suis varietatibus. Vfus eiusdem. De massa, e qua vasa fictilia fiunt. — Obiter hic de BERNARDO PALISSY, sigulo illo autodidacto. p.103-113.

Species II. Terra aluminaris, terra silicea, magnesia pura, ferrum. p.113-117.

Species III. Terra aluminaris, terra silicea, magnesia, calx martialis. p.115-115.

Species IV. Terra aluminaris, terra silicea, magnesia aërata, terra calcarea, ferrum. p.118-119.

Spec. V. Terra aluminaris, terra silicea, pyrites martialis, terra calcarea aërata, magnesia aërata. p.120-121.

Species VI. Terra aluminaris, terra silicea, magnesia aërata, terra calcarea aërata, pyrites martialis, bitumen. p.121-122.

Species VII. Terra aluminaris, terra silicea, terra calcarea, aqua. p.123-125.

Genus V. Misturae terrae siliceae. Huic generi noster omnes illos lapides adnumerat, qui chalybi allisi scintillas edunt. p.125-185.

Species I. Terra silicea, terra aluminaris, terra calcarea, ferrum, intime coniuncta. Gemmae. A. Gemmae rubrae: rubinus, granatus etc. B. Gemmae flavae: topasius, hyacinthus etc. C. Gemmae virides: smaragdus, chrysolithus, beryllus. D. Gemmae caeruleae: sapphyrus. p.125-137.

Species II. Terra silicea, nunc pura, nunc quantitati exiguae terrae aluminaris, terrae calcareae ferrique mista. A. CrySTALLUS montana. De generis lapidis naturali et artificiali. a) CrySTALLUS rubra, rubinus spurius. b) CrySTALLUS flava, topasius Bohemicus. p.138-145.

micus. c) Crystallus fusca. d) Crystallus viridis pseudosmaragdus. e) Crystallus caerulea, spaphyrus aqueus. f) Crystallus violacea, amethystus. B. Quarzum. Hic interpretes obiter de vitri confectione.

p.146- *Species III.* Terra silicea, terra aluminaris, terra calcarea, ferrum, intime vnita. A. Silices structurae crassioris. 1) Pyromachus. 2) Lapis coeneus. B. Silices structurae subtilioris. 1) Achates. 2) Opalus. 3) Chalcedonius. Hic rursus de gypsi in chalcedonium transformatione. 4) Cacholionius. 5) Sardonyx.

p.159- *Species IV.* Terra silicea, terra aluminaris, ferrum. Iaspis.

Inferit hoc loco interpretes :

p.160- 1) Zirconum. Grauitatem huius lapidis specificam clar. LICHTENBERGIUS reperit = 4475. E. centenario eius KLAPROTHVS elicit 31,5 partes terrae siliceae, 0,5 terrae martialis niccolum tenentis, 68 terrae primitivae peculiaris.

p.161- 2) Arenam australem. Haec arena e sinu Iacksoni in Wallia noua australi in Europam nuper illata secundum analysin WEDGWOODI terram nouam primitiuam pariter continet. Gneissum aemulatur in arenam dilapsam, praeterque squamas nonnullas splendoris argentei, pellucidas, micae similes, in ipsa magnam copiam particularum coloris plumbei, partim curuatarum, a WEDGWOODO pro plumbagina, a BLUMENBACHIO rectius pro molybdaeno habiturum, tum grana quarzo similia, colore lacteo, pellucida, vitrum secantia; denique fragmenta friabilia, adaphana, flauide albicantia, feldspathum fatiscientia dilapsam referentia cernas. Haec fragmenta nouam terram continent. Terra ista acido muriatico ad solo soluitur, sed aqua admista rursus praecipitatur. Solutio huius terrae muriatica saturata in crystallos noui

calescit, sed euaporatione in calore modico protracta
 piffescit, faciem butyraceam contrahit aërique libero
 posita deliquescit. Haec massa non est sapore causti-
 co, sed leniori, quam terra calcarea eidem acido iuncta.

— Quod e solutione muriatica aqua adfusa praecipita-
 nit, adiuncto hepate sulphuris volatili non immutatur.
 Lixiuum sanguinis aut alcali volatile huic solutioni ad-
 fusa nihil praecipitant. Acidum nitrosum nec dilutum
 nec concentratum aliquid huius fossilis suscipiunt: nec
 magis oleum vitriolicum aequali quantitate aquae dila-
 tum in ipsum quicquam valet. Si solutioni saturatae
 huius terrae muriaticae magna copia acidi nitrosi ad-
 funditur, aqua admista nihil amplius deturbat. Ita-
 que menstruum huic terrae proprium aqua regia esse
 videtur. A terris hucusque cognitis noua haec terra
 his characteribus differt. 1) Ad gradum caloris
 142 — 156tum pyrometri Wedgwoodiani longe fa-
 cilius funditur ceteris terris simplicibus. 2) In solo
 acido muriatico soluitur, hocque acidum, prius-
 quam candescit, amittit. 3) Aqua, non vero lixiuio
 sanguinis, e solutione praecipitatur. Hac nota dif-
 fert non modo ab omnibus reliquis terris, sed etiam
 ab omnibus omnino calcibus metallicis hucusque co-
 gnitis. 4) Cum per alcalia decomponi nequeat, non
 potest haberi pro terra aliqua simplici aut calce me-
 tallica cum acido quodam cognito copulata.

3) Strontianiten. Reperitur in vena plumbip. 153-
 montis granitici prope Strontian in Scotia. Colore 164.
 est interdum albo, sed plerumque viridi, qualis aspara-
 gi est. Parum splendet, pellucet, fereque spato
 ponderoso insidet. A witherite s. terra ponderosa
 aërata probe distinguendus est, a quo natura sua ve-
 hementer differt. Faciem quidem externam si spe-
 ctes, ambo fossilia sibi haud dissimilia sunt: ambo et-
 iam sunt terrae acido aëreo iunctae. Sed strontiani-
 tes longe est specificè leuior witherite; huius enim
 pondus

pondus specificum est = 4271, illius = 3590
(aquae pondere specifico posito = 1000). Eius
tinctu ac textura differunt. Witherites animalibus
sanguine calido venenum est, non item stromantibus.
Illi acidum aëreum ne vehementissimo quidem igne
potest eripi, huic potest, modo calor maior sit, quam
quo terra calcarea causticatur. Acidum aëreum sine
per ante vitrificationem auolat. In hoc aëre vacuo
una eius pars a ducentis aquae partibus soluitur. In
aëre libero haec solutio protinus turbatur, maxime
que partem terrae solutae demittit. Cum acidum
troso haec terra crysallos generat tabulares, sexla-
ras, sat magnas, facile solubiles.

p.164- *Species V.* Terra silicea, terra aluminaris,
180. ra calcarea, pauxillum magnesia et ferri. Turbuli-
nus. Schoerli. Producta vulcanica. — De lignis
vitreis e lava confectis vsuque basaltae vitriario. —
De saxo trapezio. — Basalten auctor productis vul-
canorum adnumerat.

p.180. *Species VI.* Terra silicea, terra calcarea, ma-
gnesia, ferrum, cuprum, acidum fluoris mineralis.
Chrysoprasus.

p.181- *Species VII.* Terra silicea, calx fluorata, calx
182. vitriolata, ferrum. Lapis Lazuli.

p.182- *Species VIII.* Terra silicea, terra ponderosa
185. terra aluminaris, magnesia. Feldspatum.

p.186- *Classis III.* De lapidibus mechanice mistis
228. faxis. Recte monet interpres, talibus fossilibus in
elementis chemiae locum esse non posse. — Gen-
ra auctor repetit a lapide praedominante, species
reliquis lapidibus cum praedominante copulatis.

p.188- *Genus I.* Saxa, quae mistio mechanica lapidum
189. calcareorum cum aliis lapidibus generavit. *Spec. 1.*
Calx aërata et terra ponderosa vitriolata. *Spec. 2.*
Calx aërata et mica. *Spec. 3.* Lapidés calcarei cum
talco. *Spec. 4.* Lapis calcareus et fragmenta quarumlibet
Genus

Genus II. Saxa, quae mistio mechanica lapi-p. 190-
dum baryticorum cum aliis lapidibus generavit. 191.

Spec. 1. Spatum ponderosum cum spato calcareo.

Spec. 2. Spatum ponderosum cum serpentino. *Spec.*

3. Spatum ponderosum cum fluore minerali. *Spec.*

4. Spatum ponderosum cum argilla indurata. *Spec. 5.*

5. Spatum ponderosum cum quarzo. *Spec. 6.* Spatum

ponderosum cum lava.

Genus III. Saxa, quae mistio mechanica lapi-p. 191-
dum magnesiatorum cum aliis lapidibus generavit. 192.

Spec. 1. Lapidēs magnesiaci inter se misti. *Spec. 2.*

Lapides magnesiaci cum lapidibus calcareis. *Spec. 3.*

Lapides magnesiaci cum lapidibus argillaceis. *Spec. 4.*

Lapides magnesiaci cum lapidibus filiceis.

Genus IV. Saxa, quae mistio mechanica lapi-p. 193-
dum argillaceorum cum aliis lapidibus generavit. 197.

Spec. 1. Schistus cum mica. *Spec. 2.* Schistus cum

granatis. *Spec. 3.* Schistus cum mica et quarzo (gneis-

sum; sed recte monet interpret, in gneissi parti-
bus constitutivis schistum non posse numerari).

Spec. 4. Schistus cum schoerlo. *Spec. 5.* Argilla

cum quarzo.

Genus V. Saxa, quae mistio mechanica lapi-p. 197-
dum quarzorum inter sese generavit. *Spec. 1.* 202.

Quarzum cum schoerlo. *Spec. 2.* Quarzum cum

feldspato. *Spec. 3.* Lapis arenaceus cum granatis.

Spec. 4. Quarzum cum feldspato et schoerlo. *Spec.*

5. Fragmenta quarzosa per cementum filiceum co-

pulata. *Spec. 6.* Iaspis cum feldspato. *Spec. 7.* Ia-

spis cum granato. *Spec. 8.* Iaspis cum chalcedonio.

Spec. 9. Iaspis cum quarzo. *Spec. 10.* Iaspis cum

quarzo ac feldspato. *Spec. 11.* Schoerlus cum gra-

nato ac turmalino

Genus VI. Saxa, quae mistio mechanica vario-
rum generum produxit. *Spec. 1.* Silex cum terra

argillacea et spato calcareo. *Spec. 2.* Argilla cum

Tom. XXXIV. Pars IV.

Pp

stea-

steatite et spato calcareo. *Spec. 3.* Argilla cum zeolitho, schoerlo ac spato calcareo. *Spec. 4.* Argilla cum serpentino ac spato calcareo. *Spec. 5.* Serpentinus cum mica et spato calcareo. *Spec. 6.* Serpentinus cum schoerlo et lapide calcareo. *Spec. 7.* Steatites cum mica et granatis. *Spec. 8.* Steatites cum mica ac schoerlo. *Spec. 9.* Granati cum quarzo, mica, serpentino. *Spec. 10.* Feldspatum cum quarzo, mica et steatite. *Spec. 11.* Quarzum cum mica et argilla. *Spec. 12.* Quarzum cum argilla et steatite.

p.204- De adamante. Adamantem noster pro corpore
210. habet inflammabili. — De spato adamantino. Terra peculiaris, quam KLAPROTHVS in hoc fossili reperit, forsitan principium omnium gemmarum efficit.

p.211- Sequitur consideratio generalis decompositionum et immutationum, quas pars solida globi nostri perpeffa est.

p.228- Iam auctor sese ad corpora metallica con-
540. vertit.

p.228- In introductione agitur de characteribus substantiarum metallicarum; de opacitate, pondere, ductilitate; de forma, sub qua in terrae visceribus reperiuntur, de venis metalliferis earumque varietatibus; de notis praesentiam venae metalliferae prodentibus; de docimasia minerarum; de praeparatione ac fusione minerarum; de calcinatione (oxydatione secundum nouam Gallorum nomenclaturam) metallorum ac theoria huius phaenomeni; denique de diuisione substantiarum metallicarum *).

Cap.

*) Non vidit auctor, quae clariss. D'ELHUYAR de diuisionibus metallorum systematicis hucusque vsu receptis, sed inutilibus, acuto monuit in actis societatis

Cap. I. De arsenico. De communi forma ar-^{p.247-}
senici venalis. Methodi arsenicum in statum reguli-^{261.}
um reducendi. Characteres huius metalli. Coniun-
ctiones arsenici cum variis aliis metallis, quae in na-
tura reperiuntur. Processus ad arsenicum ab illis se-
parandum accommodati. Copulatio artificialis arse-
nici cum materia caloris, oxygenio, sulphure, aci-
dis ac salibus alcalinis. Vfus ac noxa arsenici prae-
paratorumque arsenicalium.

Cap. II. De cobalto. Characteres cobalti. Con-^{p.261-}
iunctiones eius naturales cum arsenico, sulphure,^{269.}
oxygenio, aliisque metallis. Excoctio minerarum
cobalti: praeparatio zafferæ; smalti etc. Coniun-
ctiones artificiales cobalti cum materia caloris, aci-
dis salibusque alcalinis. Vfus cobalti eiusque prae-
paratorum.

Cap. III. De niccolo. Proprietates niccoli. For-^{p.269-}
mae, sub quibus nicolum in terrae visceribus repe-^{272.}
ritur. Coniunctiones niccoli cum materia caloris, aci-
dis, sulphure, hepate sulphuris etc.

Cap. IV. De wismutho. Characteres wismuthi.^{p.272-}
Coniunctiones wismuthi naturales cum arsenico, sul-^{278.}
phure, acido aëreo, oxygenio etc. Excoctio mine-
rarum wismuthi. Coniunctiones artificiales wismu-
thi cum materia caloris, acidis metallisque. Vfus
huius metalli ipsiusque praeparatorum.

Cap. V. De antimonio. Characteres antimonii.^{p.278-}
Coniunctiones naturales huius metalli cum sulphure,^{300.}
arsenico, oxygenio etc. Excoctio minerarum anti-
monii. Processus ad illas substantias praeparandas,
quae sub nomine reguli antimonii antimoniique crudi
venales prostant. Coniunctiones artificiales antimo-
nii

P p 2

tis metallicaë. Vid. Comment. nostr. Vol. hoc ipso
XXXIV.

nii cum materia caloris, acido vitriolico, acido nitroso, acido muriatico etc., salibus alcalinis, hepatibus sulphuris, metallis. Vfus antimonii praeparatorumque autimonialium varius.

p.301- *Cap. VI. De zinco.* Characteres zinci. Con-

313. iunctiones zinci natiuae cum sulphure, oxygenio etc. Excoctio minerarum zinci. Coniunctiones artificiales zinci cum materia caloris, acidis, salibus alcalinis atque metallis. Vfus zinci ac praeparatorum ipsius.

p.313- *Cap. VII. De magnesio.* Historia, characteres

327. atque proprietates magnesi. Variæ formæ, sub quibus occurrit. Coniunctiones naturales magnesi cum oxygenio, metallis etc. Processus ad calcem magnesi natiuam in statum completum reducendam. Coniunctiones artificiales magnesi cum materia caloris, acidis, sulphure, metallis, salibus alcalinis etc. Vfus magnesi ipsiusque praeparatorum.

p.327- *Cap. VIII. De plumbo.* Characteres plumbi

346. Coniunctiones natiuae huius metalli cum sulphure, acido vitriolico, acido aëreo, acido phosphoreo, oxygenio etc. Docimasia et excoctio minerarum plumbi. Coniunctiones artificiales plumbi cum materia caloris, oxygenio. Variæ formæ, sub quibus cæces plumbi occurrunt. Coniunctio plumbi cum acidis. Vfus plumbi ac praeparatorum ipsius.

p.346- *Cap. IX. De stanno.* Characteres stanni. Variæ

362. formæ, sub quibus minerae stanni reperiuntur. Docimasia et excoctio minerarum stanni. Coniunctiones stanni vel naturales vel artificiales cum metallis variis: differentiae hinc oriundae stanni venalis respectu bonitatis ac puritatis. Coniunctiones stanni cum materia caloris, oxygenio, acidis, metallis, sulphure etc. Vfus stanni ipsiusque praeparatorum.

p.363- *Cap. X. De ferro.* De ferri in omnibus pro-

419. pmodum substantiis praesentia. Characteres ac proprietates

rietas huius metalli. Hypotheses ac facta, quae
 ferrum regulinum natium dari demonstrare viden-
 tur. Variæ formæ, sub quibus ferrum inuenitur.
Spec. 1. Mineræ ferri, quæ a magnete trahuntur.
Spec. 2. Ferrum sulphure mineralisatum. *Spec. 3.*
 Mineræ ferri spatosæ, siue ferrum acido aëreo cal-
 cinatum. *Spec. 4.* Mineræ ferri argillosæ s. lacu-
 res. *Spec. 5.* Caeruleum Berolinense natium s.
 ferrum acido caerulei Berolinensis iunctum. *Spec. 6.*
 Graphites. Docimasia et excoctio minerarum ferri.
 Coniunctiones ferri cum oxygenio et materia carbo-
 num. Causæ differentiarum, quæ in variis ferri
 mineris obseruantur. Coniunctiones ferri cum ma-
 teria caloris, acidis etc. Vfus ferri ac præparatorum
 eiusdem.

Cap. XI. De cupro. Characteres cupri. Con-
 iunctiones nativæ huius metalli cum sulphure, arse-
 nico, antimonio, oxygenio, acido aëreo. Docima-
 sia et excoctio minerarum cupri. Coniunctiones
 artificiales cupri cum materia caloris, oxygenio, aci-
 dis, salibus alcalinis etc. Vfus cupri et eius præ-
 paratorum.

Cap. XII. De hydrargyro. Characteres et pro-
 prietas hydrargyri. Coniunctiones naturales hy-
 drargyri cum oxygenio, metallis ac sulphure. Me-
 thodi hydrargyri e mineris eliciendi. Coniunctio-
 nes artificiales hydrargyri cum materia caloris, aci-
 dis, sulphure, metallis. Vfus hydrargyri ac præ-
 paratorum mercurialium.

Cap. XIII. De argento. Characteres et pro-
 prietas argenti. Coniunctiones naturales argenti
 cum sulphure, sulphure et arsenico, sulphure et an-
 timonio, acido muriatico, metallis. Excoctio mine-
 rarum argenti. Ratio quantitatis argenti in compo-
 sito aliquo metallico detegendæ. Coniunctiones ar-
 tificiales argenti cum materia caloris, metallis, oxy-
 genio,

genio, acidis, alcali volatili etc. Vfus argenti tam solius quam cum aliis metallis etc. coniuncti.

p.482- *Cap. XIV. De auro.* Characteres et proprietates auri. Coniunctiones auri nativae cum sulphure, arsenico, substantiis vegetabilibus, metallis. Extractio minerarum auri. Ratio quantitatis auri in composito aliquo metallico determinandae. Coniunctiones artificiales auri cum materia caloris, oxygenio, acidis, alcali volatili, aethere, metallis. Vfus auri eiusdemque praeparatorum. — Nonnulla super alchemia. Defenduntur alchemistae genuini, magnaeque operis possibilitas adseritur.

p.501- *Cap. XV. De platina.* Historia, characteres ac proprietates platinæ. Coniunctiones artificiales huius metalli cum materia caloris, acidis, arsenico, phosphoro, metallis. Vfus platinæ.

p.513- *Cap. XVI. De lapide ponderoso ac spuma lupi.* Characteres lapidis ponderosi. Acidum lapidis ponderosi. Proprietates et praeparatio huius acidi. Characteres spumae lupi. Acidum lapidis ponderosi et spuma lupi extricatum. Praeparatio ac proprietates eiusdem. Characteres et proprietates metallorum ex hisce mineris elicitorum.

p.527- *Cap. XVII. De molybdaeno.* Characteres molybdaeni. Coniunctiones molybdaeni cum materia caloris, oxygenio, salibus alcalinis, sulphure, metallis. Acidum molybdaeni. Praeparatio huius acidi. Proprietates et coniunctiones eiusdem.

p.536- Additamenta duo adiunxit interpres. In primo

539. de vranio, nouo metallo, a clarissimo KLAPROTH

p.539- 1789 detecto, in altero de reductione magnesiæ,

540. terræ calcareæ, terræ ponderosæ terræque aluminaris in statum metallicum nuper in Hungaria tentata, sed falsitatis iam conuicta (reguli sic obtenti crucibulis ortum suum debuerunt) agitur.

Iam ad tomi tertii contenta recensenda nosmet
conuertimus.

T. III.

Hoc in tomo primum *vegetabilia* pertractan- P. I —
tur. 284.

Introductio. Characteres plantarum. Discr. P. I-9.
men inter substantias trium naturae regnorum. De
defectu analyseos plantarum, qualis hucusque fuit.
Proponuntur analysis perfectior diuisioneque magis me-
thodica plantarum.

Seç. I. De structura plantae. A. De cortice. B. P. 9—
De textura lignosa. C. De vasis. D. De glandulis. 17.

Seç. II. De principiis plantarum nutrientibus. P. 17—
A. De aqua, tanquam principio plantas nutriente. 31.
Quo purior aqua est, eo laetius plantae crescunt.
Sales in aqua soluti, vt DUHAMELII et HALESI
experimenta docent, vegetationi magis nocent,
quam profunt. Excipiendae tamen sunt plantae
maritimae ac marinae, nam ad harum nutritionem
sal marinus requiri videtur, siquidem, nisi ille ad-
est, pereunt. (Sed monet interpres, salicorni-
am in locis a mari longe distitis, vbi nihil muriae
est, bene crescere. Illic tamen nihil tenet alcali
mineralis.) Censet noster, salem marinum his in
plantis decomponi, sicque vnum ex illarum principiis
efformare. — Stercoratio telluris hanc quoque prae-
stat vtilitatem, quod calor perpetuus fermentationem
putridam concomitans augmentum vegetabilium
mire promouet. Sic FABBRONI folia floresque tan-
tummodo in ea arboris cuiusdam parte euolui vidit,
quae fimeto esset obuersa. B. De terra ipsiusque in
vegetationem influxu. Terra vices placetae vteri-
nae gerit, quae etsi ipsa ad foetus vitam alendam ni-
hil largitur, tamen sanguinem matris praeparat ad-
que foetum bene nutriendum idoneum reddit. — C.
De aëre phlogificato, vt principio plantas nutrien-
te.

te. — D. De acido aëreo, vt principio plantas nutriente. — E. De lucis in vegetationem efficacitate. Lux non tam nutrimentum plantarum esse videtur, quam potius stimulus, cuius vi principia plantarum nutrientia decomponuntur. — Quod plantae ab aëre phlogificato acidoque aëreo nutriuntur, id miram inter ipsas nonnullaque insecta analogiam constituit. Dudum docuit FRIDERICVS GARMANNVS (Ephemerid. Nat. Curios. ann. 1670), aërem araneis nutriendis inferuire. Larvae myrmeleontis aliorumque insectorum in sabulo degentes solo vescuntur aëre. Obseruarunt naturae scrutatores, magnam numerum insectorum, maxime dum pupae sunt, in aëre phlogificato acido aëreo misto viuere posse, aeremque purum exhalare. FONTANA vidit, hanc multorum esse insectorum proprietatem, atque IUGENHOVSSIVS, qui suspicatur, materiam illam viridem in aqua nascentem, e qua lumini solari exposita aer purus existit, domicilium animalculorum esse, hanc obseruationem confirmauit. Adde, quod insecta perinde, ac plantae, organa respirationi inferuientia per totam corporis superficiem sparsa habent. Haec tam manifesta inter plantas insectaque analogia etiam per analysin chemicam confirmatur: ex insectis enim plantisque eadem possunt principia extricari, olea volatilia, resinae, acida libera etc.

p.31— Sect. III. De principiis vegetabilium. 1) Macilago. Gummi. 2) Olea: a) fixa, b) volatilia, vbi etiam de camphora. 3) Resinae. 4) Balsami, vbi de benzoë. 5) Gummi resinae. Hic de resina elastica vernicibusque. 6) Faecula. 7) Gluten. 8) Saccharum. 9) Acida vegetabilia. Hi characteres acidorum vegetabilium ab auctore assumuntur: volatilitas; residuum carbonarium post combustionem, odorque empyreumaticus, dum ardent; oleosa indolentia. Si cum clarissimo MONRO sumimus, modo

ea acida pro iisdem habenda esse, quae cum eadem basi eundem salem neutralem progignant (Transact. Philos. Vol. 52. pag. 479.), numerus acidorum vegetabilium in infinitum crescit. Placuit MONROI ratio plurimis chemicis, sed iniuria. Ea demum acida diuersa sunt, quorum bases sunt diuersae, non quorum basis eadem est, tantummodoque oxygenio varia proportionem iuncta. Itaque e tentaminibus HERMSTÄDTII, SCHEELII, WESTRUMBII, aliorum recte colligitur, acida omnia vegetabilia nihil esse aliud, nisi modificationes varias vnus, ad summum duorum acidorum radicalium. 10) Sales alcalini. Praesentiam salium alcalinorum in vegetabilibus auctor cum GROSSIO, DUHAMELIO, MARGGRAFIO, ROVELLIO defendit. 11) Materiae colorantes. 12) Pollen antherarum. Hac occasione de cera. 13) Mel. 14) Textura lignosa. 15) Nonnulla alia principia plantarum solida. Hoc loco rursus de auri in vegetabilibus praesentia, quae asseritur contra obiectiones SAGIO factas. 16) Succus communes, qui pressione aut incisionibus obtinentur.

Sect. IV. De principiis, quae euaporatio e plan. p. 188-
*tis euoluit. 1) Aër purus, quem vegetabilia exhibent. 2) Aqua, quam vegetabilia largiuntur. 3) Spiritus rector BOERHAAVII s. principium plantarum aromaticum (secundum nouam Gallorum nomenclaturam chemicam). Ob subtilitatem suam atque invisibilitatem videtur fluidis aëriformibus adnumerandus esse. Minimo calore e planta extricatur, in frigore vero magis condensatur, meliusque percipitur, vnde fit, vt vesperi melius quam horis meridianis sentiat. Nunc cum oleo, nunc cum materia extractiua coniunctus est. Volatilitas oleorum volatili-
 197-*
 um ab eo videtur repetendus. Odoratus habita ratione, respectu naturae huius principii insignis differentia obseruatur, adeoque dantur plantae, quae

in oeconomiam animale[m] vires exerant venenatas,
quas a solo spiritu rectore repetere conuenit. —

p.197- *Señ. V. De mutationibus, quas vegetabilia*
284. *mortua patiuntur. Cap. I. De caloris in plantas ef-*
ficacitate. Destillatio plantae, productaque huius
destillationis. Cap. II. De aquae in plantas efica-
citate. Hoc loco de lithanthracibus (quos a plantis
noſter repetit) et bituminibus: itemque de vulcanis.
De noſtri ſententia inflammatio bituminis in terrae
visceribus inſigni copia abſconditi montium igniuo-
morum cauſa eſt, imprimisque ſtrata lithanthracum
pyritis ſulphureis iunctorum pabula vulcanorum ſunt.
Cap. III. De plantarum decompositione, quae in
terrae visceribus contingit. Gagas. Cap. IV. De aë-
ris et caloris in plantas viribus. Fuligo. Cineres.
Cap. V. De aëris et aquae efficacitate, quae ſermen-
tationis aliquam ſpeciem, producit, qua ſucci plan-
tarum a parte lignoſa ſeparantur. Cap. VI. De aëris,
caloris et aquae in plantas efficacitate. A. Fermen-
tatio ſpirituoſa, ipſiusque producta. Spiritum vini
auctor cum LAVOISIERIO credit e magna vi hydro-
genii materiaque carbonum intime vnitis compoſi-
tum eſſe. Naphthae. Acida dulcificata. Tartarus.
B. Fermentatio acida. C. Fermentatio putrida.

p.285- Ultimo loco *ſubſtantiae animales* prodeunt.

420.
p.285- *Introductio. De chemia ad artem medicam ma-*
290. *le inepteque adplicata. Quibus modis huiusmodi*
errores poſſint corrigi. — Characteres animalis.
Quem ordinem animalia inter ceteras ſubſtantias
globi, quem incolimus, teneant. Quae nunc eſt
chemiae facies, haec diſciplina poteſt plures ſunctio-
nes animales illuſtrare, ipſiusque adplicatio viliſ
eſt adeoque neceſſaria in ſtatu corporis humani tam
ſano quam morboſo.

Cap. I. De ciborum concoctione. Agitur hic p. 290-
de succo gastrico. 294.

Cap. II. De lacte. — HERMBSTAEDTHI sen- p. 294-
tentiam, secundum quam acidum galactosaccharinum 308.

non cum SCHEELIO pro acido naturae pereuliaris, sed pro calce acido saccharino supersaturata, cui non-nihil olei admistum est, haberi oportet, confutauit clariss. DE MORVEAU (in Encyclopaedia noua methodica). Is vt hoc acidum summa puritate nancisceretur, aqua illud ebulliente soluit, tumque refrigerando solutionem in crystallos coëgit. Has crystallos denuo soluit, solutionique aquam calcis ad saturationem vsque guttatim adfudit, tumque non-nihil acidi addidit, vt acidum praedominaretur. Misturam hanc per horas viginti quatuor quietam seruauit, vt appareret, salem vere solutum esse. Tempore illo elapso, acidum saccharinum vulgare adfudit. Paucis horis post copiosum apparuit praecipitatum, quod genuina esset calx saccharata. Consequitur hinc: 1) acidum galactosaccharinum non esse calcem saccharatam, alioquin nouo acido saccharino adfuso hic sal non fuisset decompositus, 2) omnino in hac substantia acida nihil inesse terrae calcareae, etenim dum obtinetur, semper adest acidum saccharinum, quod, vt hoc docet experimentum, terram ipsi calceream eriperet. Itaque pro acido peculiari habenda erit. — Cum auctor saccharum lactis cum acido nitroso destillationi exposuisset, tres drachmas acidi saccharini egregie crystallisati obtinuit (Mémoires présentés à la société des sciences de Montpellier). — In montibus Larfacensibus vidit auctor ad lactis principia separanda feminas brachia ad flexuram vsque vlnarem lacti immergere atque huc illuc versare. Credit, calorem animale forsitaneque etiam principia, quae e corpore humano emergunt, hanc separationem efficere. — Roqueforti,

forti, vbi caseus optimus conficitur, hac ad eum parandum methodo vtuntur. Lac coagulatum diligenter exprimitur, ne quid feri remaneat, residuumque accuratissime exsiccatur. Tum in collam transferatur, cuius temperatura sit graduum duorum triumue supra 0, ac fermentatio pauxillo salis adiuncto promouetur; ne tamen nimia fiat, superficies subinde abraditur. Fermentatio tardo procedente gradu totum caseum paulatim peruadit, enoluitque colores illos rubros et caeruleos, quorum causam auctor in dissertatione super praeparatione casei Roqueforti cum societate regia oeconomica communicata inque tomo quarto annalium chemicorum enumerata fuisse exposuit.

P.309- *Cap. III. De sanguine.* — Sanguinis colorem
316. auctor a particulis martialibus in sanguine latentibus repetit, quas censet ab aëre puro calcinari, inque calcem martialem rubram transformari.

P.317- *Cap. IV. De adipe.* — De acido pinguedinis.
324. nis. — Arbitratur auctor, adipem nihil esse aliud nisi oleum butyrumue acidi interuentu formam solidam natum.

P.324- *Cap. V. De bile.* Principia bilis secundum auctorem
331. sunt aqua, spiritus rector, substantia lymphatica, oleum resinofum atque alcali minerale. Videtur ipsi bilis saponis quaedam species, quam alcali mineralis coniunctio cum substantia resinosa atque lymphatica generauit. — De cholelithis.

P.331- *Cap. VI. De partibus animalium mollibus atque*
338. *que albis.* Considerantur hoc loco gelatina, glutinis variae species, ichthyocollo.

P.339- *Cap. VII. De musculis s. partibus carnosis.*
343.

Cap. VIII. De vrina. — Hoc loco de calculis P. 343-
urinariis. 360.

Cap. IX. De phosphoro. — Ad acidum phosph. P. 360-
phoreum parandum noster hanc viam insistit. 381.

Ossa sumit durissima accenditque, quo fit, vt superficies colorem album, pars interior subnigrum contrahat. Ossa sic exusta in puluerem rediguntur, cribrantur, vasi fictili aut ligneo ingeruntur, oleoque vitrioli, quod subduplum ponderis ipsorum efficiat, perfunduntur: quod dum fit, mistura perpetuo versatur. Insignis hac in perfusione calore euoluitur. Vbi mistura duos tresue per dies digesta fuit, aqua paulatim admiscetur, misturaque versatur. Ad aquae vim augendam noster ignem admouet. Lixiuium sic paratum in vasis fictilibus, argenteis aut cupreis (clariss. PELLETER in primis cuprea laudat, nam vidit, acidum phosphoreum in cuprum nihil valere) euaporando exsiccat, residuumque denuo aqua ebulliente perfunditur, et elixatur donec prorsus exhaustum sit, id quod contigisse tum censendum est, vbi aqua non amplius flauescit. Omnes hiliquores ad extracti consistentiam euaporatio-nerediguntur. Ad seleniten separandum noster extractum hoc modo paratum quam fieri potest minima aquae quantitate soluit, liquoremque percolat. Ita selenites in filtro remanet. Potest hoc extractum illico cum carbone commisceri ac destillari, sed melius nostro videtur, illud prius in vitrum animale conuerti. Hoc consilio extractum crucibulo amplo ingerit, ignique exponit. Massa tum intumescit, postque collabitur inque vitrum abit. Hoc vitrum colore est candido, lacteo. Admirandus vidit auctor, vitrum phosphori, quod parauerat, scintillas electricas insignes edere: si manus ipsi admoueretur, ad duorum pollicum distantiam scintillae prorumpabant. Haec proprietas, etsi vitrum in vase vitreo seruaretur, post duos tresue dies euanuit. Cum au-
 ctore

Et or euaporationem in vasis cupreis institueret, vitrum nactus est, quod colore turcosam referret; unde recte colligit interpres, acidum phosphoreum cuprum adoriri. Sceletum post exustionem vnde viginti pendens libras vitri phosphorei quinque libra dedit. Hoc vitrum pulueratum noster cum aequali quantitate pulueris carbonum commiscet, inque rotortam porcellaneam luto probe obductam ingerit, cuius collum partim aquae excipuli submersum est. Excipulum est tubulatum, aperturaeque ipsius apertus tubus amplius cum vase aqua pleno coniunctus. Ignis paullatim augetur. Vbi mistura percanduit, phosphorus transuehitur. Sublimatur partim sub forma fumi, qui condensatur inque aquae superficiem delabitur, partim sub forma aëris inflammabilis, partim denique sub forma cerae liquidae, sic vt guttae phosphori pellucidae speciosaeque in aquam incidant. — Ad phosphorum purgandum corium e pelle cameli confectum aqua humectatur, phosphorusque in illud sic ingeritur, vt sacculum pendulum efformet. Is in aquam ebullientem immergitur, phosphorusque liquefactus protinus exprimitur, qui tum poros corii hydrargyri ad instar peruadit. Clariss. PELLETER, qui hunc processum proposuit, monet, corium ad hanc operationem tantummodo semel posse adhiberi; etenim si iterum sumeretur, phosphorum colore flauo inficeret. — De phosphori vsu economico ad ignem facile promteque accendendum. — Suspiciatur auctor, in lampyride splendidula LINN. phosphorum cum oleo a natura coniunctum esse, hincque lumen huius animalculi originem suam trahere. — De aëre phosphoreo solo aëris atmosphaerici contactu ignem concipiente. CL. GENÈBRE ad hunc aërem euoluendum phosphorum cum salibus alcalinis digessit. Eodem tempore aliam eius parandi methodum noster proposuit. Scilicet aërem

rem phosphoreum obtinuit, cum acida per phospho-
rum decomponeret: vidit adeo, inter acidi nitrosi
cum phosphoro digestionem aërem euolui, qui in
excipulo ignem conciperet; quod lumen fulguribus
haud dissimile tamdiu duravit, quamdiu aliquid aëris
puri supererat. In nota adiuncta monet interpres,
RAYMONDVM (in annalibus chemicis Parisinis) plu-
res methodos huius aëris parandi proposuisse. Ob-
tinuit is hunc aërem, cum duas vncias calcis aëre in
libero dilapsae drachmamque vnam phosphori in mi-
nuta fragmenta cónfecti cum vncia aquae dimidia in
massam redegisset, hancque massam protinus retortae
lapideae indidisset tubo incuruato diametri vnus lineae
cum dimidia instructae, cuius altera extremitas aquae
esset immersa. Igne paullatim aucto, mistura haec
dedit tres aëris pintas: residuum fuit calx phospho-
rata; igitur aqua fuit decomposita. Vel in vulgari
atmospherae temperatura hic aër ex eadem mistura
campanae aqua plenae perque aquam clausae immissa
extricatus est. Praeterea a RAYMONDO elicitus fuit
ex aequalibus partibus calcis zinci candidae, phos-
phori et aquae inter se commistis, denique e mistu-
ra, quae e calce ferri nigra, phosphoro atque aqua
constaret. — Simili aëri ortum debent suum ignes
fatui in coemeteriis omninoque iis in locis vagantes,
in quibus animalia putrescunt. Etiam aër ille inflam-
mabilis, qui in superficie nonnullorum fontium fri-
gidorum ardet, similem videtur habere originem.

Cap. X. De nonnullis substantiis animalibus, p. 382-
quae in medicina artibusque alicuius sunt momenti. 399.

A. De productis illis, quae quadrupedibus de- p. 382-
bentur. Castoreum, mosehus, cornu ceruinum. 388.

B. De nonnullis productis, quae pisces exhibent. p. 388-
Sperma ceti. 390.

C. De nonnullis productis, quae aues exhi- p. 390-
bent. Oua. 392.

D. De

P.392- D. De nonnullis productis, quae debentur in
399. festis. De cantharidibus, onisco asello, cocco casti-
cocco ilicis (cocco polonico in nota interpretis)
gummi lacca.

P.400- Cap. XI. De nonnullis aliis acidis ad regnum ani-
407. male pertinentibus. Sunt illa, quae in variis inte-
stis insunt. Imprimis diligenter agitur de forma-
rum acido.

P.407- Cap. XII. De putredine.
420.

II.

PETER ANTON PERENOTTI DI CIGLIANO, *Regimentswundarzt in Diensten des Königs von Sardien, und Mitglied der Akademie der Wissenschaften in Turin, von der Lustseuche. Aus dem Italienischen, mit Zusätzen von KURT SPRENGEL, Doctor und Professor der Arzneykunde in Halle, und Mitglied der Kaiserl. Röm. Akademie der Naturforscher. Leipzig, bey Friedrich Schneider 1791, 8. ma. pagg. 384. praef. traduct. et auct. pagg. XVI.*

i. e.

P. A. PERENOTTI *Cilanensis de lue venera, et italico versus additionibusque auctus a C. SPRENGEL.*

Quantum ex praefatione colligimus, Cl. auctoris mens fuit partem historicam huius operis solam edere, therapeutica per aliquod tempus adhuc in scriniis seruanda: ab hoc autem proposito ipsum recessisse res ipsa probat, duobus libris, qui hic coniunctim

ionem translati prodierunt, vno eodemque anno editis *) Prioris versionem Cl. SPRENGEL non ipse perfecit, sed suam tamen agnoscit, a Cl. HAVEMANN sub ipsius oculis factam.

Pars I. cap. I. de antiquitate luis venereae. Inp. I.

vulgus recepta narratio de prima eius ex America allatae in Europa apparitione, et argumenta pro novitate ipsius inde deduci solita. Horum refutatio: contagio ex America adducto et dissoluta apud exercitum in Italia vitae ratione propagationem tantum adiutam esse; novitatem denominationum nonnisi ignorantiam vulgi edocere; studium in inveniendis remediis testari quidem, morbum pro nouo habitum, nec tamen vere talem fuisse; symptomata non eo progressu temporis demum innotuisse, quo vulgo perhibent, sed citius apud auctores occurrere, eademque passim adhuc eadem, quae a primis auctoribus describitur, vehementia obseruari; leges ad cauendam luis propagationem promulgatas nihil probare, quum multo antiquiores existant. Error eorum, qui morbum nouum a vitis diaetae aut constellationibus deriuarunt; ASTRUCI, qui eum soli Americae endemium fuisse perhibet, ob incolarum victum peruersum, coitum cum menstruatibus et intemperantiam in eodem; eorum denique, qui antiqui-

*) Storia generale e ragionata dell' origine, dell' essenza o specifica qualità dell' infezione venerea, di sua sede ne' corpi e de' principali suoi fenomeni di P. A. PERENOTTI di Cigliano, chirurgo maggiore del regimento delle guardie di sua Maestà il Re di Sardegna. In Torino 1790. 8.

Del vario modo di curare l' infezione venerea, e specialmente dell' uso vario del mercurio, storia generale e ragionata di P. A. PERENOTTI. In Torino 1790. 8.

antiquitatem eius ob silentes de eo medicos, historicos et satyricos negant, quare

P. 23.

Cap. 2. in vestigia luis venereae apud medicos veteres inquiritur. Primo de elephantiasi eiusque convenientia cum *albaras* Arabum et lepra: Cl. Auctor ipse bis lepram a causa venerea ortam vidit. Testimonia veterum, lepram coitu communicari; hanc in scriptis medicis eo magis euanescere, quo magis evolutio proprii characteris luis huiusque curationis ad aequatae declaretur. Morbi locales a veteribus commemorati cum symptomatibus venereis convenientes; refutatio argumentorum contra eorum indolem veneream prolatorum.

P. 46.

Cap. 3. Indicia luis venereae in veteribus historicis et poetis. Lepram Iudaeorum huc pertinere, incertum; de aliis autem morbis in S. S. memorati nullum superesse dubium. Poenae annunciatæ, per gonorrhoeam et bubones interpretandæ. Lex mosaica de vitando concubitu cum menstruatis et de matrimonio sacerdotibus cum virginibus tantum concessio. Morbus IOBI, DAVIDIS querelæ, dubium testimonium. SALOMONIS admonitiones potiori iure huc referendæ. Asdodensium Ecronensiumque morbi. Scytharum morbus, vix aliam explicationem admittens (quam sententiam iam PATINI fuisse, BOSIUS*) docet). Suspicio huius morbi in Augusto, Tiberio, viro, cuius PLINIUS**) meminit, Herodotus, Minos, Hercules, Agathocles. Alia ex historicis exempla, non tamen, quantum nobis videtur, eadem fide digna. Loca quaedam ex HORATIO, ARISTOTELI, IUVENALI, CLAUDIANO, MARTIALI.

*) Progr. de Scytharum νοσος θηλειᾶς ad illustrandum locum cum Herodoti, Lips. 1778. p. II.

**) Lib. 6. cap. 24.

Cap. 4. *Caussae originis primae et indiuidualis huius venereae.* Partim ob ignorantiam, partim ob affectum pudorem eo tempore, quo primum increbuit morbus, variae eius caussae accusatae sunt, ex quibus tamen negandum non est, aeris peculiarem constitutionem climatisque diuersitatem ei plus minusue fauere; MINADOI sententiam, illam commixtioni seminis plurium virorum in scortis adscribentis, magnam veri speciem habere. Infectionis modi varii: per inspiratum inter colloquendum aerem, oscula pura vel attactum, utensilia, vestimenta, pocula, lectum communem cet. negatur: hereditaria in dubium vocatur, semine infecto procul dubio ad fecundationem inepto, matrisque deprauatis humoribus in fetu alia quidem mala, sed neutiquam venerea producturis, nisi in ipso partu ex vlceribus genitalium resorptio contingat. Nutrix infantem vitio locali inficit, non lacte; colostrum tamen non omnis suspicionis expers putandum esse, peculiaris obseruatio Cl. Auctorem docuit. Infectio per oscula lasciuia aliisque obscenos modos. Variae caussae infectionem per concubitus aut iuuantes aut impediētes. Laesione cum effluxu in genitalibus non existente infectio difficilis; vitia tamen localia post longum a curatione interiectum tempus recrudescere possunt aut coitu immoderato aut erroribus diaetae; vnde, obseruante FALLOPIO, adeo facilis recens nuptorum infectio.

Cap. 5. *Remedia ad exstirpandam et praecauendam luem veneream.* Quaecumque ad eam eradicationem proposita fuerunt, successu semper carebunt, nisi coitus certis limitibus contineri queat. Ad infantes ab ea tutos seruandos opus est, vt durante graviditate ad minimum palliativa remedia in vsum ducentur, infans protinus post partum decocto tepido

vegetabilium saponaceorum abluatur, cessantibus lochiis mater lactans conueniente modendi methodo vtatur, quam primum infectionis signa in infante se prodant. Nutrices ab infantibus infectae a lactatione non desistant, nisi inflammatio papillarum obstat. Curatio infantum infectorum. Remedia ad praevendam infectionem a concubitu, vel inutilia, vel adeo noxia. Aliquoties successit Cl. Auctori, ex coniugibus sanum praeseruare vnguento ex butyro, mercurio viuo et sulphure, vel diluta PLENKII solutione, ante coitum applicatis. Post eum gonorrhoea fotu vel iniectione aquae vel infusi sambuci aut rolarum albarum saepe praevirti potest, si coitus impuni signa protinus se manifestent.

p. 124. *Cap. 6. De indole huius venereae.* Neque a corrupto per stagnationem semine oritur, neque vlli ali infectioni animali similis est, neque animalculis originem debet (in duobus iuuenibus gonorrhoea laborantibus vermiculos siue corpuscula automatica vidit Cl. Auctor, quae vero femini vna effluenti inhaesisse verosimile putat), neque adeo subtile miasma est, et liquido nerueo aequiparari et hoc potissimum afficere censi debet, neque acidum: sed licet specifica eius indoles incognita sit, per phaenomena tamen liquet, illud esse irritans, inflammans, septicum, in mucum in partibus genitalibus copiosius secretum potissimum agens, qui ipse de exhalationibus vrinæ in vicinia secretæ et effluentis participet naturamque ammoniacalem nanciscatur. Coniectura ergo Cl. Auctoris est, multiplex semen in vtero commixtum accedentibus huius humoribus in putredinem abire, hanc putrilaginem contactu inficere similemque mutationem morbosam producere, et in massam humorum resorptam hinc inde putredinem excitare; variam euoluti alkali volatilis quantitatem maiorem vel minorem contagii et propensionis ad illud gra-

dum

dum definire, eiusdemque diffusi absentiam in cāussa esse, cur infectio non subsequatur, morbis licet localibus nondum sublatis; cur mater setui nonnisi nutrimentum deprauatum a vitiato sanguine, neque ipsam luem, communicet; cur eadem lacte non prodigetur cet. Experimentum Cl. SCHWEDIAVER *) theoriae huic fauens; simili modo Cl. Auctor profluvium ex viethra feminarum excitauit, eoq̃e curationem vlceraum pertinacium praestitit.

Cap. 7. *De sede et phaenomenis primariis luis venereae.* Sedes in humoribus lymphaticis et mucosis, siue per vasa lymphatica aut corrosas ab ichore venas resorbeatur, siue per telam cellulofam proserpat. Effectus infectionis localis vel in aliis corporis partibus vel in genitalibus. Luem vniuersalem sine symptomatibus localibus praegressis existere, saltem admodum dubium. Neque relationi aegrorum fidendum, contagium diu ante eruptionem luis vniuersalis praecessisse.

Pars II. *De diuersis modis luem veneream tractandi.* Cap. 1. *de remediis praecipuis hucdum ad curationem adhiberi solitis.* Mercurius a priscis medicis adeo reformidatus. Remedia ei substituta, quod argumentum

Cap. 2. continuatur, et in fine potissimum nuperime depraedicatae vires lacertarum cum vsu viperarum veteribus frequente comparantur, coniectura addita, illas in morbis quibusdam cutaneis profuturas, lui autem venereae superandae impares esse.

Cap. 3. *de vsu vario remediorum externorum in lue venerea, et inprimis de frictionibus mercurialibus.* Vlus mercurii aduersus alios morbos historia. Error

Qq 3

ror

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVI. p. 518 seq.

ror ASTRUCII, CATANEVM ante VIGONEM vi-
xisse.

p. 232.

Cap. 4. *Alii modi mercurio externe ad curandam infectionem veneream utendi: emplastra, fumigationes (ulcera et excrescentias faucium et intestini recti summo cinnabaris sanauit Cl. Auctor, item vertiginem post largas frictiones superstitem, effluxu materiae acris ex naribus solutam), fatus, lotiones et balnea ex mercurio sublimato.*

p. 257.

Cap. 5. *de usu interno mercurii ad curandam luem veneream.* Aequè ac in praecedentibus historiae praeparatorum mercurialium; insufficiencia mercurii sublimati ad curationem radicalem; noxae ex usu eodem. Symptomata venerea ab eodem feliciter profligata: hydrops, fluor albus, febris tertiana a suppressa gonorrhoea; scabies humida, ulcera scrophulosa et ossium, corneae obscuritas, ozaena; excrescentiae in vagina et ano; usus eius aduersus tunicam; non tamen nisi in corporibus phlegmaticis, subiunctis simul frictionibus. Methodus Clariana, in morbo recenti commendanda. Variæ methodi, mercurio crudo interne utendi, omnes insufficientes.

p. 286.

Cap. 6. *de iusta applicatione mercurii ope frictionum ad curandam luem veneream.* Earum a superioribus temporibus repetita historia. Ad tollendum morbum saluatione non opus esse. Noxae vniuersae eiusdemque methodi in omnibus sine discrimine aggris adhibendae. Actio mercurii non a gravitate eius specifica, neque a stimulo partibus solidis applicato explicanda, sed ab humoribus morbosus per susceptum illius molecularum pondus mutatis, fibras inertes irritantibus et ad sui expulsionem stimulantibus; humores mucosi, uti praecipuam miasmatis veneri sedem efficiunt, ita suscipiendis moleculis mercurialibus sunt aptissimi, inque iis locis, ubi potissimum locantur, praecipue mutationes morbi effectusque reme-

remediorum pateſcunt. Praeterea dandum eſſe aliquid calori interno partium, ab illato ſtimulo auctiore reddito; communicari praeterea mercurio vim irritantem, ſi cum acido ſalis communis in deprauatis humoribus vniatur, alkali volatili ſub ipſo huius coniunctionis momento ſeparato, a cuius maiori vel minori copia forſan maior vel minor gradus commodorum aut incommodorum curationis mercurialis proficiſcatur. Inde patere neceſſitatem tantae mercurii copiae in corpus ingerendae ipſiusque in corpore morae, quanta ad decomponendos ſeparandosque morboſos humores, opus ſit; noxam ſaliuationis largioris, non ſuppreſſa tamen eadem moderatiore; aeris puritatem, motum corporis accommodatum actionem mercurii egregie iuuare, contraria vero nocere, iisque potius quam mercurio ſiniſtrum euentum adſcribi oportere. Neceſſitas continuandarum frictionum, ſymptomatibus morbi iam fugatis. Febris intermittens durante curatione mercuriali accedens diebus liberis frictionum continuationem requirit, ſubiuncto ſimul corticis uſu, quo etiam imminente gangraena opus eſt. Pauca de iis, quae in frictionibus adhibendis ratione potius, curae libertatis alui, ſaecium, vlcera cet. obſeruanda ſunt, et de depuratione mercurii. Vnguentum ex mercurio ſublimate aliquoties tentauit Cl. Auctor, ſed effectu plane nullo; ſimilia vnguenta iam NIC. MASSAM propoſuiſſe (eaeque per plura iam ſaecula in Polonia adhiberi, nuperrime Cl. DE LA FONTAINE memorat.)

Cap. VII. *Adminicula et cautela in cura per p. 317.*
frictiones. Vnguentum, quo Cl. Auctor vtitur, ex mercurii quatuor et butyri inſuſi tribus partibus conſtat, quibus inter terendum partes tres butyri cacao adduntur. Praeparatio: venaſectionis, balneorum, euacuantium in ea ratio. Curationis ſiniſtrum euentum

perperam mercurio tribui, quem saepius aut huius
peruersae applicationi, aut cuidam dietae errori ad-
scribi oporteat; saepe tunc motum modicum, diae-
tam conuenientem, decocta vegetabilium, inprimis
dulcamarae, per aliquot hebdomadas sumta, iuscula
viperae mane hausta, in dolore fixo vesicatoria ope-
ram tulerunt, quibus irritis curatio methodica de-
nouo suscipienda. Saliuationem protractiorem aut
subinde redeuntem nonnisi interno mercurii vsui de-
beri; purgantium aduersus eam necessitas. Tandem
probatio (admodum superflua, si nobis iudicare li-
ceat), curationem mercurialem medicis aequae ac
chirurgis competere.

P. 334. Accedimus ad additamenta erudita Cl. SPRENGER.
Ad libri I. cap. I. Laudes HENSLERY; eidem opposi-
tus, non sine acriori interdum censura, GIRTAN-
NERVS. Morbos locales ab antiquissimis tempori-
bus adfuisse, nulli subiectum dubio; horum origi-
nem ipsa auctorum testimonia euincere, eam a coitu
deriuantium; neque progressionem in infinitum al-
ter euitari posse, quam prima origine a solo coitu
nimio assumpto. Nouum nomen non probare noui-
tatem morbi. Lustratio auctorum a GIRTANNERO
adductorum, qui morbum pro nouo habuerint; his
oppositi alii eiusdem aeuus, in contrariam partem ab-
euntes. Quantum fidei mereantur COLUMBUS,
HERRERA et OVIEDO in declaranda americana mor-
bi origine. HERRERA, aestimandus de reliquo au-
ctor, hic allegari nequit, quum ipse in operis sui
praefatione se in America non fuisse profiteatur, ni-
mis sero post periodum, de qua quaeritur, vixerit,
et OVIEDVM sequutus sit; de COLUMBO et OVIE-
DO eadem, quae in commentariis nostris*) exstant, addito

addito eo argumento, quod OVIEDO suam *summam relationem* aetate prouectus memoriter consignaverit. Incontinentiam mulierum in America fictam esse, fabulamque stimulo genitalibus admoto *) a VESPTIO excogitatam et a GIRTANERO adoptatam (at ille nonnisi coniecturam eidem se superfluxisse fateatur), refutatione indignam. Luis in aliis orbis partibus antiquitas. Alia testimonia, milites cum COLUMBO ex America reduces luern in Europam deferre non potuisse. — De PETRO MARTYRE rursus eadem, quae HENSLERVS habet **). Prima luis apparitio in Italia eodem tempore, quo Marrani illam inuaserunt; neque tamen hanc vnicam causam assumendam esse, sed plura ad eam concurrisse momenta, ex quibus multum in constitutione aeris epidemica ponendum videatur.

Ad Cap. 2. De variis speciebus leprae, in an. p. 356.
xilium ductis scriptis Celeberr. HENSLERI et MICHAELIS. Morbus IOBI fuit *lepra psorica* ***), cui similis *Baras obscurum* EBN SINAE, multis aliis passim nominibus occurrens itemque in Krimmia et Norwegia recentius detectum ****); an essentialiter cum morbo venereo cognatus fuerit, determinari nequit. Signa praenuncia leprae a MOSE adducta: *Bahak* †) siue *morphea alba* (*lentigo* siue *morphea rubra* ††) apud MOSEN non occurrit, apud medii aevi scriptores frequentissime, forte adhuc sub no-

Qq 5 mine

*) Eorumd. Vol. XXXII. p. 155.

**) Comm. Vol. XXXIII. p. 716 seq.

***) Ibid. p. 710.

****) Ibid. p. 705.

†) Ibid. p. 699.

††) Ibid. p. 700. seq.

mine *Mal de rosa* vel *Pelagrae* *) existens), antequam in lepram ipsam abiret, variis aliis malis, haemorrhoidibus, fluxu virgae, condylomatibus, pagano et lentigine, alopecia et ophiasis **) ac metatagra ***), stipatum; *febris leprosa* in occidentem tantum observata, MOSI et EBN SINAE incognita, iis, quae Cl. HENSLERO ex hoc allegat ****), potius ad *Baras obscurum* vel *lepram leoninam* referendis. *Lepra alba* †) sola aqūd MOSEN occurrit. *Lepra nodosa* ††) idem quod *Dschoffam* EBN SINAE, quod Cl. HENSLERVS perperam prodromum leprae fuisse perhibet. Has species leprae potissimum belis sacris ex oriente in occidentem delatas esse †††), eoque ipso tempore, quo evanuerint, primordia sua apparuisse *). De reliquo plane non liquet, lepram luemque veneream vnum eundemque morbum, aut utrumque multum inter se cognatum, aut symptomata venerea leprae adiuncta fuisse.

p. 366.

Ad Cap. 3. Pollutio siue fluxus virgae, prodromus leprae; malum Aegyptiorum, Israelitis cenpoenam praenunciatum, item symptoma leprae ptoficac. De IOBI morbo iam ante actum. De DANIELAE iudicium anceps. Philistaeorum morbus haemorrhoidarius. Scytharum morbus nonnisi species im-

*) Eorund. Vol. XXXI. p. 553. seqq. Vol. XXXIII. p. 71. seqq.

**) Eorund. Vol. XXXIII. p. 701 seq.

***) Ibid. p. 702.

****) Ibid. p. 708.

†) Ibid. p. 706.

††) Ibid. p. 707 seq.

†††) Conf. HENSLERVS. Comment. nostr. Loc. p. 711.

*) Ibid. seq.

impotentiae, docente Ill. HEYNE *). Augusti, Tiberii, Herodis morbi obscuri; prioris videtur pfora fuisse. Fabulosa tempora vix certi quicquam suggerunt. Memorabilia exempla Galerii Maximiniani ex S. AVREL. VICTORE, Heronis ex PALLADIO, principis Carrariensis ex IOH. RHODIO, et IOH. GAUNT ducis Lancastriae ex BECKETO. Morbus Campanus HORATII rectius ad lepram quam luem veneream referendus.

Ad cap. 4. Propagatio luis a matre ad infantem p. 371 non nisi per vlcera in vagina aut in mammis; per oscula nonnisi oris partibus affectis, per exsuctionem mammarum ab adultis. Contagium per fistulas tabacarias et pocula nonnisi adhaerente iis recente muco puriformi. Primus suscepti contagii effectus in partes viuas solidas.

Ad cap. 6. Dubia contra acidam miasmatis venerei naturam a GIRTANERO assumtam: an acida lympham in corpore coagulent et an in illam immediate agant, prius disquirendum. PERENOTTI de ortu et natura miasmatis hypothesin refutatione non indigere.

Ad partem secundam. Dulcamarae cum robo p. 379. rantibus sociatae vires ad morbos a superstitute in corpore mercurio debellandos. (In censura remediorum ex regno vegetabili nullam neque hic, neque ab Auctore ipso pruni padi et astragali excapi mentionem inuenimus; Cl. SPRENGEL etiam internum mercurialium vsum paucissimis tantum tetigit.) In lue vniuersali, praesertim inueterata, numquam bonos, saepius autem sinistros effectus ab interno mercurii

*) De moribus inter Scythas morbo effeminatis et de hermaphroditis Floridae in Commentatt. soc. reg. sc. Gotting. per annum 1778; Vol. I.

curii sublimati et dulcis usu conspexit; inde, primo misso euacuante, vnguentum simplex neapolitanum omnibus aliis methodis praefert, cuius drachma una singulo mane, vel drachmae duae ad viciam diuturnam alternis diebus lente ad ignem femoribus et suris infricari iubet, loco, si fieri possit, semper mutato; plerumque morem Anglorum transpirationem aequalem sustinendi (*method under confinement*) sequutus, ne saluatio oriatur; febrim mercurialem ad curationem necessariam esse. Hanc medendi methodum etiam in obstructionibus morbisque glandularum non venereis in hysteris debilibus succedere. Necessitas roborantium simul adhibendorum imprimis corticis; opii usus eximius in hae inueterata; martialia post superatum morbum; balnea fractionibus praemittenda et iungenda.

III.

THEODORICI PRISCIANI, Archiatri, quae extant Tomus I. Nouum textum constituit, lectiones discrepantes adiecit, IOANNES MICHAEL BERNHOLD, Phil. et Med. D. — Sereniss. Marchioni Brandenburgico-Onoldino-Culmbacensi a consiliis aulae — physicus supremarum praefecturarum Vfenhemensis et Creglingensis. Sine loci et anni mentione (1790.) 8. Vill. et 176. pagg.

Primus est is operum THEODORI PRISCIANI tomus, quorum editionem Cl. BERNHOLDVS tanto studio molitus est, vt vix putemus doctos viros habituros esse, quae in iis desiderant. Si enim externam libri formam spectamus, Theodorum nunquam hactenus tam ornato habitu produsse certum est.

est, idque eo magis laudari debet, quoniam clarissimus editor sumtus ad hand editionem ipse prae-
buit, neque in latinorum medicorum antiquorum editione
lucri spes multa esse potest. Si vero ea spectamus,
quae Cl. vir in hac editione praestitit, ea omnia ita
facta sunt, vt laborum et studiorum patientia in tam
corrupto auctore in integritatem suam restituendo
laudari fere satis nequeat.

Duae nempe editiones Theodori extabant, et
quidem vtraque ex codicibus manuscriptis facta adeo-
que princeps, altera Argentoratensis, quae cum Al-
bucasis chirurgia, editionem curante Hermanno co-
mitē de Neuenaar, anno 1532 in folio prodiit, alte-
ra, quae eodem anno 1532. Basileae typis exscripta
est. Argentoratensis editio in collectione medico-
rum antiquorum latinorum Aldina (Venetiis apud
Aldum 1547. fol.) repetita est. Summa erat mira-
que in vtraque hac editione principe lectionum di-
versitas. Deerant alia, alia transposita locisque in-
congruis in textum coniecta erant. Prima hinc la-
boris satis molesti pars erat, textum vtriusque eius
editionis conferre, lacunas vtriusque editionis ex
vtraque supplere, inepte transposita in suum locum
reponere, variamque lectionem hoc modo natam
adnotare. Codicum quidem manuscriptorum inspi-
ciendorum occasionem nullam habuit editor doctis-
simus; adiutus tamen est in perficiendo labore suo va-
riantibus lectionibus ad librum Prisciani II. e codice MS.
Vossiano, aliaque lectionis varietate libro Prisciani ter-
tio a Cl. BERNARDO ex alio codice MS. adscripta.
Haec scripta auxilia a Cl. BERNARDO, quem veterem
et probatum amicum habet, Cl. editori transmissa,
hinc inde textum emendandum adiuuarunt, lectiones
editionum principum vt plurimum confirmarunt.

Rationem laborum, quos Theodori textui resti-
tuendo impendit, ipse Cl. vir his tradidit: „Textum
plane

plane nouum eumque integriorem ac locupletio-
 rem sine omni coniecturarum in contextum recipien-
 rum pruritu, quarum ne vni quidem indulgebam,
 composui atque varias lectiones, quarum tantum
 vndecim hisce, quibus continetur libellus, plagula
 2600 plures obuia deprehenduntur, ex vtraque po-
 tissimum editione principe, nonnullas e lectionibus
 MSti a Cl. Bernardo communicato, paucas denique
 ex editione Aldina, ingrato labore, nam et steriles
 quae videbantur, lectionum discrepantias, auctoritate
 Burmanni, summorumque aliorum criticorum hanc
 negligendas putabam, collegi atque ad nouum Pri-
 sciani textum eliciendum hanc legem sequutus sum:
 diligentissime ad regulas grammaticas, criticas me-
 casque perpendi quodlibet vocabulum: addo et li-
 gulas literarum apices. Quo facto lectionem, quam
 ex alterutra editione meliorem elegeram, margini
 adpinxi editionis Argentoratensis, ita, vt in con-
 textu Argentinensi voces delerem, quibus surrogaretur
 noua illa lectio a Basileensi exemplo depromta: con-
 tra ea si Argentoratensis lectio praestans salua in tex-
 tu fuisset relicta, corruptam Basileensem in margi-
 nem tantum reiciebam, eo quidem modo, vt in con-
 textum receptam aequae ac ab ipsa differentem lectio-
 nem numeris Arabicis indicarem. Quodlibet vero
 caput saepius relegendum atque cum editionibus
 veteribus, nec non discrepantibus MS., quorum
 mentio antea iam fuit facta, conferendam putavi, et
 quae mentis oculorumque aciem refugissent, rele-
 genti occurrerent. "

Notae nullae adiectae sunt aut parcae, quibus
 ratio earum lectionum, quae in textum receptae sunt,
 datur, quaedam leguntur, in quibus, quae auctor
 medicinarum causa proposuit, illustrantur.

Tomus vero primus, quem coram habemus,
 librum Theodori Prisciani primum et alterius prio-
 rem

em partem complectitur. Alter tomus partem
 libri II. posteriorem vna cum volumine tertio
 comprehendet. Tomus tertius quantum Priscia-
 ni librum exhibebit, ex Argentoratensi et Aldina
 editione expressum, eo enim Basileensis editio plane
 caret. Addet huic Clss. editor Theodori diaetam,
 quam plurimis Theodoro Prisciano adscriptam, ex
 editione et cum notis integris Schreineri, vna cum
 textu et collatione editionis principis Argentoraten-
 sis (cum physica S. Hildegardis, Oribasii de simpli-
 cibus, Esculapii libro vno Argent. 1533 fol.) hincin-
 de locupletato correctoque, iunctis lectionibus differen-
 tibus tum editionis huius, tum Riuiniana, (in colle-
 ctione veterum quorundam bonorum scriptorum de
 materia et re medica Lips. 1654. 8.) quae docent,
 nonnulla a Schreinerio vel omissa, vel temere mu-
 tata esse. Addet etiam Quinti Rhemnii Fannii Pa-
 laemonis carmen de ponderibus et mensuris, Theo-
 doro Prisciano a nonnullis adscriptum, ex antiquis-
 simo codice membranaceo saeculo X. literis configura-
 to, nemini huc vsque inspecto, multo minus in
 usum adhibito, publici iuris faciendum. Addet de-
 nique, tam ob raritatem, quam ob similitudinem ar-
 gumenti in nonnullis cum Prisciani libro IV. Sorani
 isagogen ex duabus editionibus, Basileensi (De re
 medica: huic volumini insunt Sorani Ephesii, Peripa-
 tetici et vetustissimi Archiatri, in artem medendi isa-
 goge hactenus non visa. D. Oribasii fragmentum
 de victus ratione, Caii Plinii Secundi de re medica
 libri V. Lucii Apuleii de herbarum virtutibus. Ac-
 cessit vice coronidis libellus vtilissimus de botanica,
 quem quidam Antonio Musae, nonnulli Luc. Apu-
 leio adscribendum autumant (in fin.) Basileae, in
 aedibus Andr. Cratandri 1528 f.), quam Albanus To-
 rinus curauit, principe, ac Veneta Aldina 1547. noua
 recensione ac cum lectionibus variantibus excudendam.

Quarto

Quarto tomo omnia comprehenduntur, quae ad illustrandum atque explicandum Theodorum a cere vilo modo possunt. Colliget nempe in eo Cl. vir commentatorum gregem, qui vel emendando vel illustrando aliquid auxilii attulere auctori, siue lucem prodierint, siue in scriniis eruditorum lateant in vnum fasciculum, ut omnia lectores habeant, quod docti viri vel de Prisciano somniarunt hucusque, non scripserunt, prioribusque supersedere possint editionibus. Sequentia vero Cl. viro innotuerunt, ad explicationem Theodori facientia: 1) Anonymus quidam ei exemplari Theodori editionis Argentoratensis, quod possidet Cl. BERNHOLDVS, notas adscripsit. 2) Illustrauit etiam Theodorum Iacobus Nicolaus Loensis, a Cl. BERNARDO ex eius miscellaneorum epiphyllidum libro descriptus. 3) Caspar Barthius in aduersariis permulta ad voces Theodori obsoletas explicandas praestitit et ad meliores auctores, qui medicos latinos mediae aetatis explicauerunt, referendus est. Notae etiam ineditae adhuc extant in Theodorum a docto hoc viro scriptae, quarum faciendorum copiam Nostro benigne promisit Cl. Laguna, vir in rei literariae omnis studio versatissimus. Quorum notarum, a viro quippe profectarum, qui in defesso studio in latinis medicis elaborauit, utilitas ad explicandum Theodorum sine dubio summa erit. 4) Multa quoque ad illustrandum atque restituendum Theodorum fecit Thomas Reinesius, tam in variorum lectionum volumine, quam in notis manuscriptis adhuc ineditis, quas communicatas sibi accipiet a Cl. Laguna. 5) Theodori capitulum de pleuritide, quod in libro II. extat, illustrauit notis doctissimis et fusissimis vir quondam illustris, Daniel Wilhelmus Trillerus. Harum notarum copiam iterum lectoribus faciet Cl. Bernholdus, et non tantum harum quidem, sed etiam manuscriptarum atque ineditarum.

meditarum, quas b. Trillerus margini exempli Prisciani Basileensi adscripserat, nec non earum, quas Trillerus adleuerat editioni capitali de pleuritide ex Prisciani opere, quasque a Cl. ACKERMANNO, Alorfino professore, communicatas accepit. 6) Tandem etiam BERNARDVS, venerabilis senex, margini editionis Prisciani Basileensis notas eruditissimas aequae vtilissimas adscripsit, eiusque laboris copiam Clmo BERNHOLDO fecit.

Multa hinc atque praeclara etsi quidem Cl. BERNHOLDVS in primo tomo Prisciani edendo praestitit, praestantiora tamen adhuc atque vtiliora in iis operum Prisciani tomis expectanda erunt, quibus mineris operis editio absoluetur. Neque dubitandum vilo modo est, quin haec Prisciani editio, vti vitore formaeque externae elegantia rel quis omnis longae praestat, etiam omnibus vtilitate longe praestantior futura sit.

IV.

Grundsätze der sämtlichen Theile der Krankheitslehre. Ein Lehrbuch von Dr. IOHANN DANIEL METZGER, Hofrath und der A. W. ordentlichem Professor. Königsberg 1792. 8. mai. pagg. 176. praef. et contentorum index pagg. XVI.

i. e.

Principia omnium partium pathologiae, praelectionibus accommotata auctore IOH. DAN. METZGER.

Bibliopola nouam principiorum sémiotices et therapiae generalis *) editionem meditante, Ill. Auctor

*) Vid. Comm. nostr. Vol. XXVIII. p. 696. seqq.
Tom. XXXIV. Pars IV. Rr

Et non tantum has doctrinae partes hinc inde mutare accessionibusque locupletare, sed iis etiam pathologiam praefigere consultum duxit. Nos igitur quum prior editio iam ad manus non sit, enarrationibus mutationibus eiusdem non immorabimur, sed breviter tantum, ut in illa factum est, pathologiam indicabimus.

- p. I. Introductione generali praemissa, quae idem generalem medicinae eiusque diuisionem in doctrinam de corpore sano et aegroto exhibet, pathologia definitur *doctrina de natura seu conditione essentiali morborum, horum causis, effectibus et diuersitatibus* hic nonnisi *generalis*, non *specialis*, pertractatur quod septem capitibus fit.
- p. 7.
- p. 8. 1. *Nosologia*: morbus dicitur *turbatio subsistens unius vel plurium functionum corporis humani, praeterquam sensu ingrato seu dolore iuncta, ab impedimento viribus uiuis contrario producta*.
- p. II. 2. *Aetiologia*: quatenus *causam proximam spectat*, idem cum *nosologia*. Huius indagandae subsidia: *physiologia*; *mechanica*, *physica*, *chemica*; *anatomia practica*: *iudicium practicum*. *Causae praedisponentes et occasionales*. Alia *causarum distinctio in materialem et formalem; internas et externas*.
- p. 15. 3. *Symptomatology*: *symptomata morborum, causarum, symptomatum; epigenomena; symptomata essentialia*, eaque rursus vel *perpetua* vel *temporaria* et *accidentalibus*.
- p. 18. 4. *Differentiae morborum inter se*: a) *morbis vitae*, nimirum *irritabilis* et *nerueae* vel *maiores* (*irritabilitas* et *sensibilitas*) vel *debiliorum* (*inertia* et *insensibilitas*); b) *morbi organici, structurae* (*debilitas*, *rigiditas*, *solutio continui*) et *relationis* (*coalitus* et *secessus*); c) *dyscrasiae humorum ratione*

istentiae et qualitatis; d) *turbata proportio inter*
ida et fluida..

5. *Differentiae morborum accidentales ratione*
iginis, sedis, decursus, gradus, conditionis, exitus.

6. *Origines morborum: dispositionum morbofo-*
diuisio in naturales et praeternaturales.

7. *Effectus morborum, symptomata; inde, trans-* p. 48.
ad semioticen.

De reliquo consentimus cum Ill. Auctore, scri- p. 50.
onis genus, quo vsus est, praelectionibus accom-
issimum iudicante.

V.

Chemical Observations on Sugar. By EDWARD
RIGBY. London, printed for J. Johnson,
M.DCC.LXXXVIII. 8. pagg. 112.

i. e.

Observationes chemicae de saccharo. Auctore
EDVARDO RIGBY *).

Titio I. Introductio. Vera sacchari principia ge- p. 1.

nuinaque eius analysis diu latuerunt nostrisque
emum temporibus feliciter eruta sunt. Alii sac-
narum definierunt salem plantae cuiusdam natium,
missionem certae portionis olei inflammabilem red-
tum. Alii vocarunt salem essentialem, qui ex aci-

Rr 2

do

*) Curavit huius opusculi versionem germanicam notis
auctam clariss. HAHNEMANNVS. EDWARD
RIGBY'S *chemische Bemerkungen über den Zucker,*
aus dem Englischen von D. SAM. HAHNEMANN,
Dresden 1791. 8.

do consisteret, quod esset coniunctum cum magna copia terrae admodum tenuis et mucilaginosae certaeque quantitate olei dulcis neque volatilis. Denique alii dixerunt saponem nativum ex oleo constanter quod substantiae salinae interuenta aquae misceri posset. Mirum non est, chemicos super sacchari naturam tam vaga incertaque proposuisse; etenim donec BERGMANNVS AC SCHEELIVS saccharum analysi subiicerent, haec substantia sola distillatione sicca rursus caloris gradibus tentata fuit, quo modo non potuit genuina eius compositio detegi. Et tentaminibus Bergmannianis et Scheelianis probabile fit, saccharum ex acido peculiari phlogistoque constare. Consilium huius opusculi est, inquirere, num facta atque phaenomena naturalem sacchari productionem respicientia, mutationesque, quas haec substantia per alias operationes chemicas patitur, cum analysi Scheeliana congruant. Quae inquisitio sponte sua in tres partes diuiditur tres diuersos sacchari statum comprehendentes totidemque sectionibus aboleri vendas.

p. 7.

Sectio II. De productione siue compositione sacchari per processus naturales. Dubitari nequit, saccharum esse originis vegetabilis, adeoque inquirendum est, num duo ista principia, acidum phlogistonque ex quibus constare videtur, in plantis separata detegantur, vel num experimenta hucusque super vegetatione, nutrimento plantarum, ipsius assimilatione etc. instituta probabile reddant, haec principia dum vegetabilia crescunt, deponi. Et primum quidem satis constat, vegetabilia per viam duplicem per radices foliaque, nutriri. Radices probabiliter aquam aliquasque substantias minerales absorbent, folia creduntur aquam aëremque atmosphaericum a se recipere, praetereaque lux, tam a sole recte procedens, quam ab aliis reflexa corporibus, aliquod

quod plantarum vitam et incrementum promoueat, argiri videtur. Difficillimum fuerit, accurate definire, quam materiam plantae per radices attrahant; multo minus licet certo demonstrare, acidum, de quo hic sermo est, e terra, ubi crescunt, deriuari. Hoc tamen certum est, acidum in plantis existere; hocque acidum idem esse cum illo, quod a saccharo elicetur, admodum probabile fit, cum nuper SCHEELII acidum saccharinum in succo limoniorum ac caule rhubarbari repperit. — Natura principii, quod plantis per ambiens impertit, recentioribus temporibus magis demonstrata fuit: principium hoc phlogiston est, id quod experimenta PRIESTLEII et INGENHOVSSII satis ostendunt. Praeterea non improbabile est, etiam radios solares hoc principium cum plantis communicare. — Vnde vero acidum plantarum rependum erit? Sane videtur e terra per radices attrahi. Cuius opinionis hoc utitur noster argumento. Climates differentia aëris atmosphaerici temperaturam phlogisticationemque, non soli naturam, efficit. Iam vero in omnibus climatibus, in quibus vegetabilia cum aliquo vigore existere possunt, acidum plantarum produci videtur: vel fructus climatum calidiorum in frigidis nascuntur, ab illisque, qui in calidioribus prodeunt, tantummodo haëtenus discrepant, quod ob exiguam ibi aëris phlogisticationem solum acidum principium tenent. Itaque acidum plantarum a solo dependere videtur.

Cum acidi principii in vegetabilibus productio omnibus in climatibus, ubi vegetatio locum habere potest, perinde accadat, alterum autem principium, quod ad hoc acidum in substantiam saccharinam convertendum necessarium est, phlogiston, in calidis climatibus maxima copia producat, satis superque apparet, cur saccharum iique fructus, qui succis saccharinis maxime abundant, in regionibus calidis copiosissime

proueniant, eoque plus sacchari contineant, quo
 lidiore climate creruerunt. Mala quidem aurantia
 quae in Hispania ad latitudinem 35 — 40 gradum
 fatis matureseunt, si propius aequatorem, v. c. in
 Iamaica ceterisque Indiae occidentalis insulis, colun-
 tur, non modo dulciora fiunt, sed etiam saccharum
 adeo abundant, vt illud saepe per corticem trans-
 sudet, extrinsecusque crystallifetur.

Quoniam phlogiston nutrimentum plantarum
 est, quo carere non posse videntur, non licet dubi-
 tare, quin omnibus in climatibus, vbi vegetabilia vi-
 vunt, reperiatur. Forsitan magnum illud discrimen
 regionum calidarum ac frigidarum respectu phlogis-
 tificationis vegetabilium maxime huc redit, quod in
 frigidae modo tantum phlogisti continent, quantum
 vitam plantarum conseruandam ipsisque generali
 vegetabilium characterem imprimendum sufficit;
 contrario in calidis is est phlogisti excessus, vt fuerit
 plantarum acidi quasi neutralisentur, adeoque sub-
 stantia saccharina coalescat, eaque ipsa re plantarum
 caractere peculiari insigniantur.

Varii maturitatis gradus, per quos fructibus
 eundem est, antequam perfecte matureseunt, autem
 eadem ratione a maiori minorique phlogistificatione re-
 petit, sic vt perfecta maturitas is status esse videatur,
 in quo succi fructuum phlogisto perfecte saturati
 sunt.

Principium acidum in plantis citius, quam phlo-
 giston, deponi, experientia demonstrat. — Fructus
 immaturi arte possunt ad maturitatem perducere.
 Scilicet artificii, quibus hoc consilio vtimur, aliqua in
 fructibus putredo producitur, quae cum aliquid phlo-
 gisti ex ipsis eliciat, acidum saccharinam naturam
 potest contrahere. — Etiam coquendo fructus dul-
 ces fiunt; nam et coctio, vt videtur, phlogiston a

partibus vegetabilibus euoluit. Idemque de tostione notandum.

Vnio phlogisti acidique plantarum peculiaris indeque pendens sacchari formatio non ad solos processus vegetabiles restrictae sunt, sed in nonnullis casibus, etsi acidum originis est vegetabilis, phlogiston ab animalibus profectum videtur.

Sectio III. De sacchari decompositione artificiali, P. 48
inprimis de ea, quae per fermentationem fit. Sacchari decompositio tribus processibus diuersis, combustionem, acidi nitrosi adplicationem, atque fermentationem, absolui videtur.

Plantarum omninoque substantiarum vegetabilium ad fermentationem procliuitatem auctor non aliunde nisi e partibus saccharinis ipsarum repetendam censet. Primum fermentationis effectum in saccharo credit esse dissolutionem primariae combinationis partium sacchari constitutiuarum. Haec dissolutio vt contingat, saccharinae particulae aqua satis dilutae sint praetereaue calore congruo expandantur necesse est. His enim mediis superficies sacchari adeo extenditur, cohaesioque partium ipsius constitutiuarum tantopere minuitur, vt hae facile se iungantur, nouaque connubia, idque cum menstruo ambiente, id est aqua, ineant. Hac ratione vinum coalescit, quod aqua generat, si cum duobus sacchari principiis (phlogisto et acido saccharino) inter sese disiunctis copulatur. Hoc vbi coaluit, fermentatio respectu decompositionis sacchari absoluta censeri potest, non item, si ratione productionis vini habita consideratur. Dantur enim nonnullae aliae substantiae praeter acidum phlogistonque, vel saccharo propriae, vel aduentitiae, quae, cum ad vini characterem nihil conferant, separandae sunt: hae generali fuscum nomine insigniuntur. Adde quod acidum saccharinum ipsum initio nimis abundat,

quam per vini naturam licet: unde progressu temporis tartarus oritur. Tartari ab acido saccharino differentia inde dependet, quod hoc acidum cum aliis substantiis, quae una cum ipso e massa fermentante secederent, connubium iniit, quo inprimis phlogiston pertinet. — Spiritus ardens nascitur si phlogiston ab acidi connubio liberum cum aqua coit. Quod si, partibus sacchari constitutis per fermentationem vinosam seiunctis cumque aqua ambiente combinatis, nouo liquori plus caloris, quam ad vini generationem necessarium fuit, adplicetur, liquor magis rarefit, adeoque cohaesio partium ipsius imminuitur. Iam si liquor ita comparatus ab aëre atmosphaerico contingitur, mirum non est, phlogiston, utpote principium sacchari volatilius, ab aëre ipsius cupidissimo attrahi adeoque vino auferri, unde acetum nascitur. Hanc veram esse aceti originem, etiam aliae eius parandi methodi clare demonstrant, utpote quae omnes in sacchari aut vini dephlogisticatione constant. Non dubitat auctor, quin aërem malisam fermentationem acetosam experientem contingens, si diligenter exploretur, quod nondum putat quoquam factum esse, phlogisto onustus reperiatur.

P. 78.

Sectio IV. De regeneratione (revivification) sacchari, siue synthesi eius artificiali ex acido saccharino phlogistoque. Phlogiston acido saccharino reddere, adeoque saccharum regenerare, difficillimum facit, certe hucusque nullam nouimus rationem, qua sacchari synthesis artificialis certo commodeque possit absolui. Nihilo secius dantur nonnulli processus per quos hoc quodammodo effici videatur. Plumbum quidem acetatum (saccharum saturni) notum credit verum saccharum ab acidi vegetabilis phlogisticatione oriundum posse haberi. Cerussa enim cum calx plumbi imperfecta sit, non potest non aliquid phlogisti continere. Igitur sal ille vide-

tur compositus ex calce plumbi, phlogisto acidoque saccharino in aceto contento: quae phlogisti acidique ynio licet dubitare, quin verum saccharum genuerit. Hinc intelligitur, cur spiritus ardens e saccharo saturni destillando possit extricari. (Obiter hic de reductione plumbi e saccharo saturni solo calore.) Quod si verum est, hanc esse causam dulcis saporis plumbi acetati, consequitur, plumbum in corrigendis vinis acidis non vt metallum, sed tantummodo vt substantiam phlogisticam agere: vt forsitan ratio possit excogitari aequalem phlogisti portionem sine additamento tam noxio cum liquore communicandi. Similis videtur effectus sulphuris super vino subacidam adolem adepto accensi etc., quo constat vitium liquoris imminui; adeoque hoc aliud fuerit exemplum syntheseos sacchari artificialis, a phlogisto illud sulphuris repetendum. — Saccharum etiam in calcinatione cremoris tartari regenerari nostro videtur: etenim inter hanc operationem semper vapores existunt odore vaporibus sacchari ignem sentientis sumillimi. —

Sectio V. Conclusio. Ex iis, quae in prioribus p. 100. lectionibus dicta sunt, auctor concludit, veram esse theoriam de sacchari principis initio propositam, adeoque saccharum pro sulphuris specie habendum esse. Optat, vt chemici hanc substantiam inprimisque acidum saccharinum vltioribus tentaminibus subiiciant, absoluantque experimenta SCHEELII AC BERGMANNI haecenus manca, quod isti duumviri acidum saccharinum non cum phlogisto copularunt; quae enim huc spectantia in BERGMANNI scriptis leguntur, nimis imperfecta sunt, quam vt certi quid, quodque satisfaciatur, inde deduci possit. De vtilitate talis disquisitionis nemo dubitauerit, qui cogitet, sic fieri posse, vt vinorum acidorum corrigendorum ratio sanitati innoxia reperiatur, alia vt commoda, nec

pauca, nec leuia, ipsiusque doctrinae chemicae augmentum taceamus. — Adduntur quaedam de diffcultatibus, quibus huiusmodi tentamina premuntur inprimis quae media spectant praesentiam ac quantitatem sacchari detegendi.

VI.

Einige ohnmasgebliche und wohlgemeynte Vorschläge zu einer höchstnöthigen Verbesserung des Medicinalwesens in Sachsen. Ein Pendant zu Hrn. AEPLI Antireimruas in einem Sendschreiben an den Herrn Hofrath und Leibmedicus D. IOHANN EHRENFRIED POHL in Dresden. Jena, in der Altmüschischen Buchhandlung. 1791. 8. pagg. 189.

i. e.

Modesta quaedam et fidelia consilia ad emendationem summe necessariam rei medicae in Saxonia. Antitypus Antireimari Cl. AEPLI in literis ad Ill. POHLIVM directis.

Optimum principem Ill. hunc Virum sponte accersisse, cui sanitatis Suae curam committeret, utrique honorificum vnusquisque bene animatus iudicabit. Quum autem cum nouo hoc munere simul sanitatis publicae cura eidem qua collegio sanitatis assessori tradita sit, occasione illud eidem gratulandi vtitur libelli huius auctor nobis incognitus, physica quod dicunt officio in vrbe quadam fungens, imperfectiones, quibus laboret res medica in Saxonia, adumbrandi, et consilia, quomodo iisdem medendum sit, proponendi, ducem in ea re sequutus Cl. AEPLI

PLI *), cuius patria in eo aequè deploranda sit ac p. 5.
 nostra, quod in illa leges rem medicam publicam
 concernentes desiderentur, in nostra non seruentur
 ac negligantur. Causas huius neglectus non tam in
 physicis, quam magistratibus positas esse, qui illo p. 15.
 rum admonitiones aut prorsus nihili faciant aut tot
 obiciant impedimenta, vt acerrimum tandem stu-
 dium deferuescat, primum fontem defectus auxilii
 physicis in ea re a magistratibus praestandi in eo quae p. 25.
 ri oportere, quod subalterni magistratuum labores,
 quos *ex officio* vocant, quam maxime reformident.
 „Semper quidem,“ pergit Auctor noster, „inte p. 27.
 grum est physico de defectu facilitatis eiusmodi magi-
 stratus *superiore loco* queri. Verum cui ad id in prae-
 senti rerum suarum conditione satis animi fuerit, sibi
 ipsi vario modo detrimentum inde paraturo?“ Ad
 tollendos hos abusus suadet, vt 1) physici non a ma- p. 28.
 gistratibus, sed a facultatibus medicis aut collegio sa-
 nitatis, prout cuiusque locus vni aut alteri horum
 collegiorum districtui adscriptus sit, eligantur, sine
 magistratuum inferiorum concursu; vnde duplex
 redundaturum sit commodum, vt nempe physici
 nullo modo a magistratibus dependeant, ideoque li-
 berius agere possint, et vt vbiuis physici existant habi-
 les et actuosi; 2) laborum peculiarium physici ad p. 32.
 emendandam rem medicam publicam directorum
 praemia singularia assignentur ex multis aut a trans-
 gressoribus, aut a magistratibus, in quos eiusmodi de-
 fectuum culpa cadat, soluendis; 3) magistratus teneat p. 35.
 tur physico ad eius relationem per litteras respon-
 dere, quo hic acta instruere et vbi opus fuerit
 ad praepositum sibi collegium referre possit, quod
 deinde

*) Antireimar, oder von der Nothwendigkeit einer
 Verbesserung des Medicinalwesens in der Schweiz.
 Winterthur 1788. 8.

- deinde iudicet; mulctae in actis allegandae, earumque quotannis coram summo regiminis collegio ratio reddenda; ex iis aegroti pauperes, qui in domiciliis suis curantur, sustentandi; 4) opera physici et magistratus ad obtinendum finem praefixum conspiceret, delectu ex physico, aliquot magistratus membris et secretario constituto, qui re poscente vel ad summum regiminis collegium vel ad collegium medicum referat, qualein delectum iam 1588. in urbe quadam Saxoniae existisse Auctor noster probat.
- P. 44. Inde ad medicastroso progreditur, quorum duas classes constituit: prior faecem plebis complectitur, quae ex sola lucri cupidine, aut aliorum vitae generum pertaesa, curationes morborum aggreditur; altera homines non quidem aequè abiectos, at aequè ignaros, carnifices, balneatores in pagis, et barbatofores. Agyrtae aut a finibus regionis arcendi, aut medicamentorum venditio sigillo obducto impedienda, his ipsis in testimonio iis exhibendo sigillatim nominatis; iisdem legibus etiam nostrates, quos *Königsfeenses* dicunt, subiiciendi. Copiose de damnis a libertate vendendi medicamina istis hominibus concessa oriundis. Non autem in medicastroso tantum dirigatur magistratuum attentio, sed etiam in ignorantiam superstitiosamque plebem, iis vitam suam credentem, quae, donec clarius per instructionem eius intellectui lumen affulserit, vi quadam ab usu medicastroso abigenda est. Huc tendant testimonia medici a magistratu parochio tradenda, quae si evincant, mortuum medico rationali nullo usum esse, sepultura minus sollemnis, et si suspicio quaedam perversae curationis adsit, sectio cadaueris, plebi plerumque adeo inuisa; sin autem aeger convaluerit, denegatus eucharistiae usus poenae vices gerant. Ut
- P. 62. autem plebi potissimum ruri viventi subsidia convallescendi suggerantur, chirurgi in cognoscendis morborum

borum caussis occasionalibus symptomatibusque versati constituendi sunt, quorum singulus aliquot pagorum curam gerat, medico proximæ urbis de quolibet aegro referat, ad ejus præscriptionem medicamenta ex officina domestica dispenset, ab eo testimonium morbi rite tractati accipiat, liquidationes eius moderationi subiiciat; fixum iis præbeatur salarium, sed modicum tantum, ne aegroti illum plus iusto fatigent; is vero simul medicastris inuigilare et pauperibus auxilium gratis, solo pretio medicamentorum restituto, præbere teneatur. In oppidis minoribus iidem medici fixo assignato stipendio constituentur, p. 68. nimia eorum copia in urbibus maioribus et mediis immixta; illorum loci vacui facti per subiecta a facultatibus medicis denominanda suppleantur. Sumtus ad stipendia ista necessarii a singulis communitatibus erogandi.

De re medica in urbibus, et primo quidem de medicis practicis. Copia medicastrorum in illis: chirurgi, imprimis militares inferiores, carnifices, vetulae, medicamentorum venditores. De alio hominum genere, ad medicaistros non referendo, quia principis permissu medicinam faciunt, chirurgis militari- p. 79. bus superioribus, prolixissime, adductis multis inscitiae et arrogantiae eorum exemplis, et consilia de melius instituendis nosocomiis militaribus. Causae deficientis feruoris in studio medico academico: ignorantia illorum, qui ei se dicant; indulgentia in empiricos arcanorumque venditores, et oppressio aut saltem contemptus medicorum bene merentium; distinctio in academiis inter candidatos non obseruata: non peculiaribus, ut suadet Cl. AEPPI, classibus medicorum opus esse, si ea in examinandis candidatis stabiliatur norma, ut indocti protinus a studio medico remoueantur, gradus doctoris tantum dignissimis, licentiati autem reliquis, ad medicinam quidem

- dem faciendam aptis, sed singulari industria et dete-
- p. 113. teritate non insignibus, conferatur. Monita de me-
dicis practicis; in academiis vnum idemque iusuran-
dum ab illis praestandum, exterique sedem in Saxo-
nia fixuri eodem obstringendi; arctius amicitiae vin-
culum inter medicos vno eodemque loco artem fa-
ciantes; dispensatio medicamentorum ipsis interdi-
- p. 135. cenda, iterum admodum prolixè, et per transitum
- p. 141. de illegitima venditione medicamentorum privilegii
munitorum, et de iis, quae in tabernis mercatorum
- p. 147. venalia prostant. His venditio simplicium in quan-
titatibus maioribus relinquenda, pharmacopoeis prae-
- p. 140. parata, ab iis ipsis conficienda; eo praeterea respi-
ciendum, vt numerus pharmacopoliorum copiae in-
- p. 150. colarum vrbis respondeat. Necessitas *taxae*, quam
- p. 152. dicunt, pharmacopoeorum, publica auctoritate in
officinis affigendae et quouis semestri, quantum re-
- p. 155. quiritur, mutandae. In oppidis minoribus pharmi-
copolia instituenda, quae res maxime necessariae et
pharmacopolio vrbis maioris ipsis assignato depro-
- p. 157. mant; in his autem tirones non admittendi. In-
commoda ex defectu dispensatorii, secundum quod
medicamenta parari possint: collegium sanitatis iam
1777. in eodem elaborando operam collocasse. De
- p. 161. chirurgis: balneatores et barbitonfores, relicta iis licen-
tia scarificandi ab iis separandi. Tristis conditio alumno-
rum chirurgiae, et quam raro iis contingat institutione
utili frui. Praelectiones anatomicae et chirurgicae a
physicis in vsum chirurgorum iuniorum habendae, et
testimonia super hac re iis exhibenda. Examinum
consuetorum vitia. Rursus quaedam de officio chi-
- p. 173. rurgi a barbitonsura separando. Tandem de re ob-
- p. 181. stetricia. Obstetricum ignorantia, avaritia, perui-
cacia; viua, sed tristissima imago! Primo ergo ma-
gistratus iubeantur pro ratione loci plures obstetri-
ces instructas et aptas, et 2) in quavis vrbe spectabi-

more medicum obstetricium stipendio fixo constituere, qui obstetricum curam gerat, eas instruat, et quovis semestri praesentibus physico delegatisque magistratus publice profectus earum exploret; 3) in pluribus locis scholae obstetriciae et domus parientibus edicatae condantur, quales iam Dresdae, et Merseburgi existunt; 4) instructio obstetricum vniuersalis, circumstantiis et tempori accommodata, publica auctoritate promulgetur.

Haec sunt, quae ex libello hoc summatim lectionibus nostris exhibenda duximus. Animus quidem erat ex iis, quae nobis in exercitio artis et in munere physici, quo ipsi in vrbe non incelebri, cuius magistratus in perficienda re medica quamplurima iam laudabiliter molitus est, perfungimur, obvenirent, et quae ab aliis fide digna accepimus, quaedam inspergere: sed consultius ab iis abstinuimus, quippe quibus hic non locus. Ill. autem **POHLIUM**, cuius fauorem amicitiamque inde ab academia maximi fecimus, in commune patriae emolumentum spem de se ab auctore, nobis, bonisque omnibus conceptam non expleturum, sed superaturum esse plane confidimus. Dñ modo dent annos!

VII.

D. CHRIST. FRIDER. REVSS, Medicinae Professoris Publici in Alma Eberhardino-Carolina, Serenissimi Ducis Margrauii Badensis Consilarii, Acad. Imp. nat. curios. Reg. Dan. Scient. eiusque oecon. Elect. Mogunt. nec non Soc. Elect. Lips. oecon. Tigur. phys. et Berol. amicorum naturae Scrutator. Sodal. Dispensatorium vniuersale seu Lexicon chemico-pharmaceuticum ad tempora nostra accommodatum.

tum. Editio secunda aucta et emendata. Sectio prior A — L. Argentorati apud Johannand Koenig 1791. 8. mai. pagg. 640. Praefationes vtriusque editionis pagg. XXXII. Sectio posterior M — Z. Ibid. eod. continuata serie pagg. 1504.

Ideam huius operis iam ex primae editionis recensio ne *) cognitam habent Lectores nostri. In hac noua non tantum ea, quae olim in supplemento traiecerat, suo quaeque loco inseruit Cl. Auctor, sed copiosissimas etiam accessiones ex auctoribus recentioribus addidit, quae augmenta in calce operis indicem constituerat, ut vno intuitu discrimen inter vtriusque editionem patefieret: sed angustia spatii impetratus consilium mutauit, hunc indicem cum morborum et regulis pharmaceuticis terminorumque technorum explicatione tertio forsan tomo reseruaturus.

p. 138 morborum autem et virium remediorum indicem alphabeticum retinuit. Gratias omnino habemus Eidem ob susceptum hunc perfectumque laborem, licet quisque facile perspiciat, eiusmodi opus vix vnquam omnibus numeris absolutissimum expectari posse, et perpetuam fere correctionem et locupletationem admittere: neque id nobis datum esse arbitramur, ut inquiramus, cur hoc vel illud remedium omissum fuerit, sed potius grata mente, quae praestita sunt, accipimus et in usum ducimus. Articuli quam plurimi prolixè et vtiliter expositi sunt: *Acetum vini concentratum*, *Acidum nitri fumans*, *Acidum salis culinaris commune*, *Acidum tartari crystallisatum*, *Acidum vitrioli forte*, *Alkali minerale fixum*, *Antimonium diaphoreticum*, *Aqua calcis viuae ordinaria*, *Aqua vegeto-*

*) Comment. nostr. Vol. XXX. p. 281.

tominalis (et inferius *Extractum saturni*; saepe enim Cl. Auctor vnum idemque remedium sub diversis titulis pertractavit, v. c. *Antimonii butyrum* et *Butyrum antimonii*, *Scilla* et *Squilla* quod forsan non omnibus arrisurum putamus). *Arcanum tartari* (et *Terra foliata tartari*). *Balsamum sulphuris*, *Balsamum vitae*, *Butyrum cacao*, *Ceratum labiale*, *Cinnabaris factitia*, *Clareta seu Liqueurs*, *Cremor tartari*, *Electuarium lenitium*, *Elixir acidum* HALL. *Elixir aloes*, *Elixir balsamicum temperatum*. *Emplastrum anglicum adhaesivum*, *Emplastrum saponaceum*, *Emplastrum vesicatorium*, *Extractum absynthii* (de extractis in genere), *Extractum aconiti* (et *Succus inspissatus eiusdem*), *Extractum cicutae* (etiam ex semine), *Extractum opii*, *Extractum peruviani corticis* (de variis modis exhibendi corticem, *infusis* eiusdem inferius adductis), *flores benzoës*, *flores salis ammoniaci martiales*, *flores sulphuris*, *flores zinci*, *Globuli martiales*, *Kermes minerale*, *Lac sulphuris*, *Lapis causticus*, *Lapis infernalis*, *Laudanum liquidum*, *Liquor anodynus*, *Liquor cornu cerui succinatus*, *Lixivium causticum*, *Magnesia*, *Mercurius dulcis* (interspersis nonnullis de usu mercurii in genere), *Mercurius nitrosus*, *Mercurius praecipitatus albus*, *Mercurius praecipitatus ruber*, *Mercurius sublimatus corrosivus*, *Naphtha acetosa*, *Naphtha nitri*, *Naphtha vitrioli*, *Oleum animale* DIPP. *Oleum caryophyllorum*, *Oleum et sal cornu cerui*, *Oleum succini rectificatum*, *Pilulae KEYSERI correctae a VOGLERO*, *Regulus antimonii*, *Saccharum lactis*, *Saccharum saturni*, *Sal absynthii*, *sal acetosae s. acetosellae*. *Sal ammoniacus depuratus*, *sal ammoniacus fuscus*, *Sal anglicus depuratus*, *Sal cornu cerui*, *Sal mirabilis* GLAUB. (cui subiungitur *Sal phosphori* PEARSON; eum siquidem morem interdum sequutus est Cl. Auctor, vt articulum singularem interdum observationis loco antecedenti subiungat; *Sal polychrestus* SEIGNETTE

(et GLASERI), *Sal sedatiuus* HOMB. (subiuncto *salicensi*), *Sal succini*, *Sal tartari* (subiuncto *Sale effluatili tartari*), *Species pro clysmatibus*, *Spiritus MADERERI*, *Spiritus salis ammoniaci causticus*, *Spiritus vini rectificatus*, *Sulphur antimonii auratum*, *Syrupus violarum*, *Tartarus emeticus* (praeparatio Cl. SANDERS reliquis praeferenda), *Tinctura cantharidum*, *Tinctura s. infusum rhei*, *Vitriolum martis*.

Saepe varia medicamentorum genera, formae eiusdem sed indolis maxime diuersa, sub vno titulo colliguntur: *Decocta*, *electuaria*, *emulsiones*, *fomenta*, *gargarismata*, *guttulae*, *infusa*, *injectiones*, *luppi*, *linimenta*, *linctus*, *liquores*, *looch*, *lotiones*, *misturae*, *olea*, *pilulae alterantes*, *balsamicae*, *esphraeicae*, *mercuriales*, *polychrestae*, *aperientes*, *pulueres dentifricii*, *digestiui*, *sternutatorii*, *stomachici*, *temperantes* aliique, *resinae*, *roob*, *sapones* (acido non memorato), *serum lactis*, *species*, *tincturae*, *unguenta antipforica* (sub *mercuriali albo*), *varia remedia et populo balsamifera* (sub *Unguento populeo*). Sub *spongia praeparata* p. 1163 seq. comprehenduntur *spongia cerata*, *spongia vsta*, *agaricus quernus*, *L. boletus ignarius* (de quo iam p. 65 seq. actum est, et hic ipsissima verba PLENKII de eius effectibus, ibi allegata, rursus repetuntur), *agaricus muscarius et bouista*.

Medicamenta eadem interdum repetita inuenimus: *BELLOSTI liquor* p. 189 seq. et 611. *Elixir fennae* p. 316 et 317. omisso posteriore loco memoro; *Elixir stomachicum* ex pharmacop. paup. Hamb. et disp. Fuld. p. 318. *Elixir viscerale* HOFM. & KLEINIO emendatum p. 318 et 321. *Emplastrum cicadae* ph. HERBIPOL. et PLENK. p. 342. et ph. DAN. p. 344. *Emplastrum antihystericum* ph. Edinb. p. 337. et *Emplastrum hystericum* KEVP. p. 364. *Extractum aloes* ph. Suec. p. 412 seq. et 413. *Gargarisma ad-*
strim.

ringens SELL. et RIEMER. p. 505. *Infusum rhei*
 h. Suec. p. 531 et 534. *Linimentum volatile mitius*
 h. Herbipol. et *Linim. volat.* BICKER. p. 581 et 582.
Liquor arthriticus ELLER. p. 604. 606. et 1162. *Li-*
quor externus ad gangraenam PLENK. et MELLIN. p.
 611. *Liquor meningum* SCHMUCKER. p. 611. et
 6074. (bals. comm. proportione diuersa) *Liquor pro-*
torius ph. Würt. et HAGEN. idemque KEVP. p. 618.
 et 619. (cuius liquoris formula ex ph. Suec. etiam bis
 occurrit p. 618. et 620. et posteriore quidem loco
 cum insigni errore typographico). *Pilulae coeruleae*
 h. Edinb. et Herbipol. p. 901. *Species pro ptisana*
 WALDINGER p. 1101. Parum modo differre inter
 e nobis videntur *Elixiria acida* Edinb. p. 323. et
 324. *Emplastrum cephalicum Danorum* p. 340. et
Empl. ad tempora PLENK. p. 386. *Emplastrum ad*
laues ph. Argent. et SPIELM. p. 345. et ESSICH. p.
 48. *Infusum ipetacuanhae* GIANELL. et HALLER.
 527. et 528. *Tinctura amara* ph. Lond. p. 1267.
 seq. et MELLIN. p. 1270. posterior similis *Tinctu-*
ra gentianae compositae ph. Lond. p. 1297.

In formulis compositis occurrunt *Aqua tara-*
cati p. 430. *Pulvis ad eryspelas* p. 502. et *Aqua*
scillitica p. 527. quae nuspiam occurrunt (nisi, quod
 vero simile, posteriorem ex errore typographi loco
sceti scill. positam esse arbitremur). *Liquor vitrio-*
lus ad oculos p. 629. ad *Aquam ophthalmicam Goe-*
lingianam refertur, sed hic non reperitur. *Sapo an-*
timonialis p. 1189. sub *Sulphure antimonii aurato li-*
quido occurrit.

Mendarum typographicarum maxima copia est,
 non singularum tantum vorum, sed integrarum pe-
 riodorum sede sua motarum: ita p. 65. verba: *Color*
— orientem effectum non ad *Aethiopem vegetabi-*
um, sed ad praecedentem *Aethiopem narcoticum s.*
uluerem hypnoticum pertinent; p. 456 seq. tractatio-

ni de *Extractio cort. per.* inserta sunt quaedam de *Syrupo diacodion* et *Extr. cap. papaveris* immat. p. 849 seq. verba: *Conuenit caeterum — susurrum* alioquin non ad *Oleum succini rectificatum*, sed ad *Oleum cerui* spectant; p. 907. *Pot-Pourri* inter potionum locum obtinuit. Errorem typographicum satis ridiculum p. 664. l. 10. offendimus; alium p. 149. l. 23. intelligere plane non possumus. Praeterea verum optassemus, vt dictionis puritati plus studii impensum fuisset.

Magnam commendationem opus hoc ex adiunctis creberrime adulterationis remediorum signis nascitur, in quibus Cl. Auctor diligentissime laboribus Cll. V. D. SANDE et HAHNEMANN itemque C. BIEDERMANN vsus est. Ad effectus in morbis declarandos praecipue excerpta ex Cl. VOGLER praeter reliquis oculos feriunt: prolixius etiam p. 1229 seq. de viribus et vsu *Syrupi saponacei balsamici* a Cl. SANDER peculiari tractatu descripti *) ex eodem exponitur formulam tamen huius remedii non communicat sed tantum tradens, illum ex sale sodae, oleo olivarum, terebinthina cypria, saccharo et oleo cini parari.

Quas ipse adspersit annotationes bonas et viles inuenimus, licet plerumque satis notas. Quod non p. 472. nulli *Extractum valerianae aquosum* pro remedio inerti habeant, ideo fieri, quoniam ad eius praeparationem *valeriana dioica* loco *officinalis* usurpetur. p. 524. *patis sulphuris* solutio in aqua (cuius quantitas non adducitur) cochleatim sumta in inueterata scabie ex p. 727. mie depraedicatur. *Mel vermium maiialium* inefficax

*) *Laxirender balsamischer Seiffensyrup*, als ein specielles Hülfsmittel in Schleim- und Obstructionskrankheiten, Augspurg 1784.

ipse. Cl. Auctor expertus est. Semper improbandus p. 727.
 vsus Mercurii depurati ad vncias 12 in ileo, item mo-
 dus eum vt amuletum gestandi ad lac in nutricibus
 vel prohibendum vel augendum. De vsu Salis cornu cer- p. 1010.
 si non distincte differit Cl. Auctor; illum viribus et effe-
 ctu cum Sale succini conuenire. Vsus quotidianus vn-
 cia dimidia Saponis cum amaris et duabus libris aquae p. 1067.
 calis et pauxillo lactis, per decem annos proficiuus
 in septuagenario aduersus calculum.

VIII.

*Tabellarische Uebersicht der mineralogisch-einfachen
 Fossilien, zum Behuf seiner Vorlesungen heraus-
 gegeben von DIETRICH LUDWIG GUSTAV KAR-
 STEN, der Weltweisheit Doctor, Assessor bey der
 königl. preuss. Bergwerks- und Hütten- Admini-
 stration, auch Aufseher des königlichen Minera-
 lien-Kabinets; der Societät der Bergbaukunde und
 der naturforschenden Gesellschaft zu Halle ordent-
 lichem, der Leipziger ökonomischen Societät kor-
 respondirendem, und der Gesellschaft naturfor-
 schender Freunde zu Berlin Ehren-Mitgliede. Ber-
 lin MDCCXCI. Auf Kosten des Verfassers, ge-
 druckt in der königl. Hofbuchdruckerey. Fol. pagg.
 VIII. et 27.*

i. e.

Tabulae mineralogicae, fossilia mineralogice sim-
 plicia sistentes, in vsum praelectionum sua-
 rum editae a DIETERICO LUDOVICO GUSTAVO
 KARSTEN, philosophiae doctore etc.

Sex in columnas singulae tabulae diuisae sunt. Quatuor primae columnae systema mineralogicum clarissimi WERNERI siue genera (*Gattungen*) hucusque cognita fossilium mineralogice simplicium ordines (*Geschlechter*) suos et classes (*Klassen*) relinque inque suas species (*Arten*) diuisa complectuntur. In condendo hoc systemate WERNERVS principia secutus est admodum simplicia. Scilicet consideratione principiorum fossilium characterumque externorum locum cuiuslibet generis definit. Differentia principiorum notabilis causa est, cur fossilia in diuersa genera separentur, quae ad certos referuntur ordines, prout principium praedominans siue fossilibus characterem peculiarem imprimens illud exigit; denique basis congruentia ordines hos ad quatuor classes redigit, quae diuisiones fossilium mineralogice simplicium maxime generales sunt. Genera secundum differentiam characterum exteriorum in species diuiduntur. — Fossilia aggregata s. composita (mechanice mixta) hae tabulae non continent: etenim bella mineralia ad oryctognosiam s. mineralogiam sensu angustiori, cui hae tabulae propriae dicatae sunt, nequaquam pertinent. Cumque saxa pleraque e lapidibus constent aggregatis, etiam haec oportuit silentio praeterire: agitur de ipsis in peculiari disciplina geognosia, cuius campus est latissimus, sed adhuc parum excultus.

In columna quinta loci scriptorum citati sunt, ubi descriptiones characterum externorum fossilium reperiuntur. Auctor tantummodo eas adduxit descriptiones, quae ad normam Wernerianam factae sunt. Igitur mirum non est, multas hac in columna, imprimis ea in parte, quae metalla continet, lacunas reperiri, neque enim omnia fossilia iam methodo Werneriana descripta sunt.

Denique in columna sexta principia fossilium recensentur, notato simul analytæ nomine. Etiam in hac columna multæ insunt lacunæ, futuro tempore chemicorum industria explendæ.

Speciminis loco classem salium videamus.

Classes.	Ordines.	Genera.	Species.	Loci, vbi characteres exteriores describuntur, notato nomine auctoris descriptionis.	Principia, quatenus hucusque eruta sunt.
II. Sales.					
	a) Sales vitriolici.				
	82.	Vitriolum natium.		Helvet. Magaz. *) 4. B. S. 434. KARSTEN.	Acidum vitriolicum; cuprum; ferrum; zincum.
	83.	Halotrichum.		Helvet. Magaz. 4. B. S. 435. KARSTEN.	Acidum vitriolicum; terra aluminaris; ferrum; terra calcaria?
					SCÖPOLL.
	84.	Butyrum montanum.		Helvet. Magaz. 4. B. S. 436. KARSTEN.	Acidum vitriolicum; terra aluminaris; etc.
	85.	Sal amarus nativus.			0,24 acidi vitriol.; 0,19 magnesiæ; 0,57 aquæ
					KIRWAN.

Ss 4

Classes.

*) Est Promptuarium Helueticum HOEPFNERI, cuius tres primos tomos iam recensuimus. Vid. Comm. nostr. Vol. XXXIII. P. IIL p. 473 ff.

Claffes.	Ordines.	Genera.	Species.	Loci, vbi charac- teres exte- riores descri- buntur, nota- to nomine au- ctoris descrip- tionis.	Principia, quae tenus hucus- que eruta sunt.
II. Sales.	b) Sales nitrosi.	86. Nitrum na- tium.			0,30 acidi ni- trosi; 0,63 alkali vege- tabilis; 0,07 aquae. KIRWAN.
	c) Sales muriatici.	87. Sal gem- mac.	1. S. 9. lamel- losus.	Helvet. Ma- gaz. 4. B. S. 436. KARSTEN.	0,33 acidi mu- riatici; 0,50 alkali mine- ralis; 0,17 aquae. KIRWAN.
		88. Sal ammo- niacus natiuus.	2. S. 9. fila- men- tosus.	Helvet. Ma- gaz. 4. B. S. 436. KARSTEN. Helvet. Ma- gaz. 4. B. S. 437. KARSTEN.	0,52 acidi mu- riatici; 0,40 alkali vola- tilis; 0,08 aquae. KIRWAN.
	d) Sales al- calini.	89. Alkali mi- nerale natiuum		Helvet. Ma- gaz. 4. B. S. 438. KARSTEN.	0,20 falis al- calini; 0,16 acidi aërei; 0,64 aquae. BERGMAN.

IX.

Grundriss der Zergliederungskunde des ungeborenen Kindes in den verschiedenen Zeiten der Schwangerschaft von D. FERDIN. GE. DANZ, außerordentl. Prof. der Arzneyw. zu Gießen. Mit Anmerk. begleitet von Hofr. SÖMMERING. Frankf. und Leipz. 1792. 8. S. 242.

i. e.

Elementa anatomes fetus humani per varia graviditatis stadia. Delineauit FERD. GEO. DANZ. Notis auxit SÖMMERING.

Haud semper ad vtilitatis laudem libro conciliandam necessarium est, vt multa eaque magna contineant inuenta. Neque vero semper reprehendi scriptor potest is, qui e pluribus operibus nouum condere opusculum studet; quin hoc ipsum opusculum illa forte superabit vtilitate, si eius auctor ingenio et doctrina valet atque diligentiam ad scribendum adfert. Anatomia fetus et recens nati per tot aut rara, aut pretiosa volumina dispersa hucusque fuit, singulaeque illius partes ita a se inuicem diuulsa, vt plerorumque anatomes cultorum studio eriperetur, et plane nulla fetus dissectio literis consignata esse videretur. Clariss. igitur huius, quem indicamus, libri auctor maxime laudabilem suscepit operam, cum omnia, quae ad hanc anatomes partem pertinent, summa cum diligentia vndique colligere, collecta ordinare, ordinata duobus voluminibus comprehendere constitueret. Priore hoc volumine continentur, quae de ovo, eiusque integumentis, de placenta, funiculo vmbilicali, liquore amnii, de fetu eiusque formatione pedetentim contingente in vniuersum, de situ

Ss 5 fetus

fetus in vtero, de tegumentibus corporis vniuersibus, de ossium generatione, et apud fetum infantis que recens natos forma a scriptoribus anatomicis optimis obseruata leguntur. Quae restant de viceribus, nervis, vasis sanguiferis, glandulis et multis dicenda, ea seruata sunt posteriori volumini, cum anatomes cultoribus communicatio a plausu virorum eruditorum, quo prius volumen excipere pendebit. Nos quidem hoc nobis non sumimus, vt idoneos de rebus anatomicis iudices nos habeamus, quorum iudicio leni, et honorifico Cl. D. eo adigi possit, vt nostrae, et plurimorum anatomicorum expectationi haud diutius posterioris voluminis typi exscriptionem subtrahat. Sed non possumus non, quin Amicissimum D. hortemur, vt, quod tanta cum dexteritate inchoauit, etiam feliciter absoluere studeat opus.

Res literaria diligenter tractata nouam huic libro conciliauit commendationem. Scriptores enim, qui de anatomia fetus in vniuersum egerunt, integro operi; ii vero, qui aliquam tantum eius partem pertractauerunt, singulis libri sectionibus diligenter et ita praemittuntur, vt interdum etiam censurae sint adiectae, intelligentem harum rerum arbitrum probantes. ARANTII editionem possidemus, Bas. 1579. 8. SCHVRIGII embryologia, quam Cl. Auct. nancisci haud poterat, ad manus est, et titulo gaudet, fere omnibus SCHVRIGII libris communi: *Embryologia historico-medica h.e. infantis humani consideratio physico-medico-forensis etc.* Dresd. et Lips. 1732. 4. Ceterum optauimus, vt vbique adiecta fuisset librorum laudatorum forma.

SÖMMERINGVS nonnullas adpersit notulas, quae honoris causa adiectae esse videntur, quamquam vino vendibili haud tali hedera opus erat. Omnes has notulas excerpemus, vt ipsi lectores de ipsarum digni-

dignitate iudicare possint. SÖMMERINGIVS narrat, p. 5.
 se possidere multos embryones, quarum minimi
 quanquam magnitudine formicarum vulgarium sint,
 tamen etiam tunicis oui gaudeant. Eiusmodi fetu-
 um collectionem adseruare theatrum anatomicum
 Marburgense, WALTERVM Berolinensem, WRIS-
 BERGIUM, et OSIANDRUM, qui nunc Gottingam
 euocatus est. — BERTRANDI testimonium de tu- p. 25.
 nica caduca HUNTERI adducitur. — Animaduertitur,
 vascula in externa chorii superficie primis post fecun-
 dationem diebus conspicua pulchre depicta esse a RUY-
 SCHIO. — Secundinas gemellorum et trigeminorum p. 36.
 seruari ab ipso, inuicem connexas quidem, ita tamen,
 vt quilibet fetus ab altero penitus seclusus esset. —
 Laudat Cl. D. SÖMMERINGII humanitatem, qua cum p. 60.
 ipso communicauerit iconem felis monstrosae, quae
 cum careat facie adeoque ore, luculentissime pro-
 bet, fetum per os non nutriri. Sed ab hac simili-
 busque acephalorum obseruationibus aequae male illa
 propositio deduci posse videtur, ac inde, quod visu
 destitutus homo digitorum apicibus res cernendas
 non solum quoad formam exteriorem, sed etiam
 quoad colores interdum distinguit, probari potest,
 oculos homini non a natura ad colores percipiendos
 datos esse. Laudemus potius, atque admiremur sa-
 pientissimum nostri corporis opificem, qui, si qua
 pars machinae nostrae ad functionem, cui destinata
 est, obeundam inepta reddita, haec functio autem
 ad conseruandam vitam necessaria fuerit, aliud or-
 ganon ad eandem functionem obeundam reddit ido-
 neum. — Cum Cl. Auctor a liquoris amnii sensim p. 62.
 sensimque contingente accumulatione vteri distensio-
 nem deriuaret, SÖMMERINGIVS negauit, hoc phae-
 nomenon hac mechanica ratione explicari posse,
*quoniam quantum liquor illa exteriora versus ad uterum
 diducendum premeret, tantumdem etiam in embryonem
 ipsum*

ipsum pressurus erat, atque ita commodum prius solaturus. Quodsi haec verba, obscura omnino, hunc sensum habent: *pressionem liquoris amnii versus uterum aequalem esse pressioni eiusdem liquoris versus fetus, et posteriorem impedire vitam atque incrementum fetus:* sententia haec hydraulicis repugnat experimentis. Nos quidem quamquam non omnem uteri dilatationem ab hac liquoris amnii accumulatione, indeque orta pressione versus exteriora deducimus, tamen nolumus hancce causam penitus abicere, et idem phaenomenon aliunde explicare. —

- p. 78. In animalium umbilicalibus funiculis adesse vasa omphalo-mesenterica, quibus careat funiculus humanus. —
- p. 89. Crassitiem funiculi umbilicalis ratione inversa esse ad teneritudinem fetus. Quo tenior hic, eo crassiores illum deprehendi. — WOLFII Petropolitani sententia, qua vrachus homini inutilis iudicatur, attingitur. — REVSSII sententia de transitu sanguinis e vasis uteri in vasa placentae vera ratione e valuularum, ab illo delineatarum, directione impugnatur. — Cl. D. adfert Illustr. WRISBERGII adfirmationem de detecta in placenta et funiculo umbilicali vasorum lymphaticorum praesentia. Sed multum adhuc abest, ut hanc credere possimus. Iam hoc vnum tangimus, quod nos vaga et in hisce disquisitionibus vituperanda maximopere designatio originis, cursus, et numeri vasorum lymphaticorum, ibi repertorum, ab inuentore adhibita, metum iniicit haud inanem, ne hoc inuentum in numerum eorum reponendum sit, quae nostris temporibus initio sesquipedalibus celebrantur verbis, sed breui post ut vana demonstrantur. De diligentissimis hanc in re inquisitionibus, a FISCHERO amicissimo hic Lipsiae institutis, alio tempore sermo erit. — Placentas, quarum circuitus maior sit, tenuiores; minoris autem circumferentiae crassiores videri. — DIEMERBROEK.

BROEKII delineationem embryonis pisi magnitudine
 non ad naturam expressam esse: caput enim minus,
 artus longiores, umbilicalem funiculum tenuiorem
 esse a pictore repraesentata, quam illas partes na-
 tura formare soleat. Quae sequuntur, ea iam p. 5.
 allata sunt. — Oculos fetus humani ut puncta ni- p. 139.
 gra apparere secundo grauiditatis mense; nullam ta-
 men protuberantiam offerre. — In fontanellae re- p. 141.
 gione caput non acuminatum ab ipso deprehensum
 esse tertio grauiditatis tempore; neque tunc veram
 esse omnis inter partes corporis proportionis absen-
 tiam; neque humerum breuiorem antibrachio videri. —
 Capillos breues, a WRISBERGIO in fetibus medio p. 148.
 sexto grauiditatis mense detectos, vix reperiri in re-
 centibus, sed in iis tantum fetibus, qui aliquamdiu
 in spiritu vini fuerint adseruati. — De magnitudine p. 156.
 et pondere fetuum pro sexus ratione diuersis EGROS-
 SII promptuario, IO. CLARCKIO et ADAIRIO quae-
 dam adferuntur notatu digna. — HUBERI, cele- p. 178.
 bris quondam in theatro Cassellensi dissectoris, sen-
 tentia: fetus extus pinguedinosos multum, intus minus
 esse, in adultis contrarium obtinere, confirmatur. — p. 188.
 Ossa, lacte humano macerata, mollescere. — THOV. p. 200.
 RETI opinionem, qua ossa capitis in fetu eam ob
 causam mobilia esse statuuntur, ut compressione ce-
 rebri inde possibili fetus sensu priuetur, defensam
 iam ab HARTLEYO, et omnino vanam esse. — Of- p. 208.
 ficula auditus cauum continere, vacuum quidem
 a materie ossea, sed repletum materie cartila-
 ginea (quod ad *Cassebohmium* pertinet, oculo
 armato tunicam, multis vasculis sanguiferis di-
 uitem, et caui illius parietes vestientem, con-
 spici. — Differentiam inter sterna sexus se- p. 228.
 quioris et potioris, in libello *de damnis thoracum*
 allatam, in embryonibus adeo, a tertio inde gra-
 uiditatis

viditatis mense, praesentem, aliquoties iam ab ipso
obseruata fuisse.

X.

IOH. CHR. REIL memorabilium clinicorum medi-
co - practicum. Vol. I. Fasc. II. 8. Hal.
1790. Fasc. II. 1791. Vol. II. Fasc. I.
1792.

Obseruandi studium, nostris temporibus stultum
eiusque asseclarum conatibus expergescunt,
incrementa haud pauca ex auctoris, aliis quidem la-
boribus satis conspicui, memorabilibus hisce capiet.
Schola clinica Halensis, regis Borussiae munifi-
centia largiter dotata, per quinque iam et quod ex-
currit annos, antistite Cl. REILIO, medicos haud
paucos ex regionibus maximè dissitis attraxit, nutri-
vit, formauit. En primitias earum obseruationum,
quas REILIUS, occasionibus egregiis nactus, in-
stituit!

Vol. I. Fasc. I. a. Febris nervosa epidemica,
quae ab Octobri 1787. ad Martium 1788 usque Ha-
lae vicinisque regionibus grassabatur. Hoc quidem
discriminis interfuit hanc epidemicam typhum ner-
vosam et alias iam olim obseruatas, quod cum pro-
dromis catarrhalibus inciperet, insignique congestio-
ne pituitosa et catarrhali esset stipata. Aegrotorum
nonnulli afficiebantur primo stadio symptomatibus
gastricis, alii iis, quae inflammationem aut pletho-
ram commotam proderent; sed nil iuuaminis per-
cipiebatur a remediis contra hunc statum vtrumque
morbosum adhibitis. Subito enim virium prostratio,
summa irritabilitas et sensibilitas, aut status soporo-
sus sequebatur curationis methodum, quae contra
verum morbi nervosi characterem non dirigebatur.

Com.

Complicatio catarrhalis siue pituitosa, elucebat etiam ex sudoribus glutinosis, frigidis (ex paralyticis vasorum orificiis paullo ante mortem exhalantibus). In cadaueribus dissectis apparuit quandoque inflammationum gangraenosarum aut continui solutionum insignis copia, quas vero auctor tantum non semper ab origine mortis ipso deriuare maluit quam a praegressis veris inflammationibus occultis. Plerumque lyfi soluebatur morbus. (Parotides tamen vero criticas erupisse testantur alii eiusdem ciuitatis medici.) Emetica semper egregium vsum initio morbi praestiterunt, repetitis vicibus quouis morbi stadio porrigebantur. Quibus vero emetica aluum potius ducebant, quam vomitum, ii in ancipiti statu permanserunt et plerique eorum diem obiuerunt supremum. Inter praestantiora neruina maxime Camfora, valeriana, moschus et vinum rhenanum vsum egregium praestiterunt.

b. *Hernia adnata.* Tres species concretionis herniae auctor recenset: *filamentosam*, *carneam* et *mucosam* seu *spongiosam*. Hanc vltimam plerumque post mortem a dissectoribus in hernia inflammata, incarcerata inuentam esse, originemque traxisse a transudatione materie lymphaticae per vasa relaxata, auctor opinatur. Impedimentum autem repositionis herniarum adnatarum, quas iusta medela curatas et repositas legimus, minime a coalitu sacci cum contentis sed a forma mutata et tumoribus cysticis prouenisse sibi persuadet auctor, argumentis sequentibus conuictus: 1. cum celerrime saepius eiusmodi hernia reponatur, quod fieri nequiret, si verus coalitus intercederet. 2. cum mesenterium et omentum compressa nimis procliuia sint ad indurationes et intumescencias eiusmodi gignendas. Multiuarios enim omenti et mesenterii tumores vel hydatidosos vel vere hydropicos vel lipomatum similes ecquis est, quin, cadauerum sectionibus vacans, viderit? Nonne et mesenterium

rium quandoque in ipso sacco hernioso ad quatuor pollices, et quod excurret, pinguedine praeternaturali incrassatum inuenerunt auctores? 3) Cum situ horizontali nonnunquam herniae coalitae sponte recedant, concretio nequaquam adfuit, sed sola congestio humorum crassiorum, glutinosorum, quae tali modo retrogrediuntur. 4. Quid quod plerumque remedia resoluentia, venae sectio, diæta tenuis, pressio herniae frequens, et decubitus horizontalis commendantur, velut propria ad herniam adnatam reducendam remedia. 5. Vbi sacci collum induratum annulique abdominalis strictura repositionem impediunt, cataplasmata emollientia in regione annuli et frigida aliæque adstringentia, quae inferiorem eius partem costringunt, in sacci fundo adhibenda esse videntur.

c. Letalis alui retentio a stenochoria intestinorum

Dissertationis forma edidit hanc observationem iam C. FRIESIVS, scholae clinicae olim alumnus. Colon ad longitudinem trium pollicum, cartilaginis instar induratum, scirrhosum atque ita coarctatum inuentum est, ut eius lumen vix minimum digitum caperet. Superius ostium occupauit excrescentia membranacea, circularis, valvulae similis, quae a faecum appulsu detrita lumen fere omne occludebat. Haec vitia organica sine dubio ab inflammatione praegressa iure derivantur.

d. Aduersaria quaedam ad morbos oculorum pertinentia. Ophthalmiae chronicae pleraeque solent in glandulis vel Meibomianis vel aliis oculi praecipue locum figere. Has quidem auctor noster ea, quae palpelet, sagacitate atque perspicacia pertractat. Symptomata harum inflammationum quod attinet, solent fere semper aucto smegmatis mucosi effluxu iungi, qui fere nonnunquam in initio defecit. Dum vero maiori copia effluit, solet palpebras, praesertim noctu, conglutinare, die vero tarforum limbum

et paginam externam palpebrarum eo pigmento splendenti obducere, vt vernice oblinita videantur. *Materia* modo dicta, quandoque humida aut aquosa, ab auctore adeo crassa et glutinosa visa est, vt vermiculorum albicantium forma ex intestinulorum repletorum ostiis exprimere eam liceret. Dum vero serosa simul et acris est, ipsas solet arrodere genas, et varias nasi producere affectiones. *Rubor* praeterea partium affectarum ophthalmia glandulosa nunquam adeo conspicuus est ac in ceteris inflammationibus oculorum: interdum vero, ingrauescente morbo, palpebrae et tarsus praeprimis magnopere rubescunt. *Dolores* mitiores sunt, quam qui in aliis ophthalmiis sentiuntur, et tumor coniunctivae, nonnisi per sympathiam obortus, conspicitur. Periodicas has ophthalmias vidit auctor, a febribus intermittentibus larvatis aut a materie arthritica productas. *Stadia* ophthalmiae glandulosae tria agnoscit auctor: 1. *cruditatis*, vbi vel vera symptomata inflammatoria, febre iuncta, vel tumor tantum adsunt, et smegmatis ne hilum quidem excernitur. 2. *coctionis*, vbi smegma fit blandius et mitius. 3. *Relaxationis*, vbi atonia vasorum producit continuatum effluxum smegmatis copiosi, serosi, sicut blennorrhoea secundaria eodem modo ex debilitate oritur. Quod exitum ophthalmiae attinet, discussione aut benigna suppuratione aut raro aut nunquam soluitur, plerumque vero exulceratione et scirrho; rarius gangraena. Familiaris vero est exitus in exsudationem smegmatis illius. — Deinde aetiologiam auctor inuestigat, vbi causas quidem occasionales bene enumerat. Sub his militant 1. acrimonia venerea, quae quidem adeo mites plerumque ophthalmias producere solet, vt chemosin inde ortam fere nunquam viderit *Reihus*. Laruatam luis venereae indolem hic agnoscendam saepius esse fatetur. 2. Blennorrhoeae virus, quod

acutam et periculosam producit ophthalmiam. Scrofulae vulgarem praebent huic ophthalmiae occasionem. 4. Variolarum saepius morbus fit secundarius, praesertim si in stadio desquamationis nulla evacuatio critica secuta fuerit. 5. Retrogressa exanthemata herpetica, scabiosa. 6. Transpiratio suppressa, aut constitutio catarrhalis. 7. Rheumatica et arthritica. 8. Scorbutica (dubitamus a scorbutica diathesi genitam esse unquam aut gigni posse hanc ophthalmiae speciem.) 9. Cancrofa cachexia. Exlibratio canceri dissuadenda, dum ex glandularum Meibomianarum inflammatione virus cancerosum iam in massam humorum esse receptum cognoscimus. — Pathologicis his principiis praemissis, transit REILINUS noster ad indicationes in glandularum oculi inflammatione formanda; hae quidem sunt: a. Irritantia quaeque, velut fumus, lux nimia, fletus, ventus violentior. b. Materiae acri exitus quantocius parator, inuoluitor illa emollientibus tepidis lubricantibus remediis. Smegma autem palpebris adhaerens ne videtur, clausique oculi subito aperiantur. c. Partes debilitatae roborantur. d. Symptomatibus urgentibus obuiam eundum. — Hinc, dum vera inflammatio adest, antiphlogistica methodus toto suo ambitu suadenda. Vesicatoria vero tantummodo applicanda, 1. cum acrimonia ad oculum deferatur, antequam vitia humoralia associantur. 2. cum febris deminuta et pulsus mollior factus fuerit. 3. cum a materiei rheumaticae aut arthriticae affluxu ortae fuerint ophthalmiae. 4. in ophthalmiis chronicis. Deinde ad specialem specierum curationem et ad externa remedia transit: illa quidem commendat, haec vero vberissime recenset.

Vol. I. Fasc. II. a. *Tenesmus alui chronicus.*
Per sesquiennium saeuivit indomitus cunctosque medicorum conatus eludens tenesmus alui. Aegroti denique

inique febre hectica decessit. Secto cadauere in ligamento vteri lato dextro, inter ouarium (fere conlumtum) et tubam Fallopianam, lipoma inueniebatur, forma et magnitudine ouum gallinaceum referens, atque ita reflexum vt spatium inter vterum et intestinum rectum omnino occuparet. Superficiem vero internam intestini recti vlceratam penitus pusichorosum foedabat. Recte iudicat *Reilius* vlcera illa intestinum rectum depascentia, ab vteri lipomate irritata tenesinum produxisse.

b. *Palpitatio cordis* miro eoque terrifico angore diuturno stipata, absque aliis manifestis caussarum phaenomenis. Febre hectica mors accelerabatur. Secto cadauere valvulae cordis sinistri et aortae ossae aut induratae in conspectum venerunt. Glandulae bronchiales tumidae ad fabae magnitudinem adauctae, pleraeque vero materia terrea, friabili, atra repleta. Aorta quoque ossificationibus ad iliacas vsque affecta.

c. *Rheumatismus*. Cum sanitate dentium apparente summus et maxime chronicus dolor eorum iunctus summam totius corporis sensibilitatem et insignem symptomatum terrificorum cateruam secum duxit, nullo fere medicamine iuuante.

d. *Morbilli*, qui epidemice grassabantur autumno anni 1790. Initio constitutio erat catarrhalis gastrica, raro admixta labe systematis neruosi. Febrem morbillosam absque morbillis praeter auctorem plures medici Halenses obseruarunt. Morbos secundarios praecipue auctor sequentes animaduertit: 1. crustas crassas materie fauosa aut purulenta repletas, crustae lacteae haud absimiles. 2. hydatides palpebrae inferioris, aut abscessus eiusdem. 3. aphthae cum ptyalismo.

e. *De coctione promouenda sordium gastricarum. Resolutio humorum spissiorum non semper omnem numerum*

merum absoluit in coctionis negotio promouendo: —
 hoc principium fundamenti loco ponit cl. *REILLY*
 vt, multifariam esse coctionem, varioque modo pos-
 se promoueri, euincat. Coctio res est altioris indi-
 ginis, et ventilata resoluentia ad hunc scopum con-
 sequendum minime sufficiunt. Commoda vero, quae
 ex resoluentium usu ad coctionem promouendam re-
 dundant, fere haec sunt: 1. pituitam resoluunt, qua
 bilis actioni obstat et orificia vasorum ocludit. 2.
 conferunt habitui melancholico, dum atram bilem
 resoluunt. 3. irritant organa digestionis et intestina,
 vt inde motus peristalticus augeatur. 4. vel anti-
 phlogistica sunt vel leniter aluum ducunt. Damna
 autem, quae produciunt, a debilitate praecipue pen-
 dent, quam quisque stimulus gignit: tum etiam al-
 liciunt humores sordidos et sordibus iterum accumu-
 landis occasionem praebent. Auctor egregie ostendit
 coctionem non sola humorum praeternaturalium
 alteratione aut incrassatorum resolutione, sed spasmorum
 remissione et magis regulari virium actione,
 quae antea mere tumultuaria esset, consistere. Hoc
 praecipue ad statum gastricum applicat et causas in-
 dagat cruditatis sordium gastricarum. Sunt autem
 1. pituitosa colluies et debilitas organorum digestio-
 nis, quae solis roborantibus et adstringentibus debel-
 landae. 2. colluies verminosa. 3. atra bilis, con-
 tra quam *THILENIVS* nuper aquam laurocerasi effi-
 cacem inuenit, auctor vero absque memorabili effectu
 hoc medicamentum propinauit. 4. sordium acrimonia,
 quae nimis tenues et aquosas producit excretiones. Sic
 quoque vomitus aeruginosus statum cruditatis fere
 semper ostendit. Deinde auctor causas recenset, quae
 sustinent statum cruditatis et coctionem impediunt.
 1. Constitutio melancholica. 2. Plethora vera. Hinc
 venaesectio saepius optimum est remedium ad crudi-
 tatem terminandam et coctionem promouendam.

3. Diathesis inflammatoria. 4. Debilitas solidorum.
5. Spasmi. His singulis medela adhibenda vt coctio
promouetur: vnde, quotuplices sint methodi huic
scopo conuenientes facile quiuis perspexerit.

f) *Pemphigus*. Huius exanthematis historia
ex morbis quatuor vetularum, quos auctor describit,
egregie illustratur. Cachecticae erant praeter vnani
omnes: pectoris oppressiones et cutis sat molestus
pruritus praecesserant. Tum vesiculae erumpebant
palmae magnitudine congregatae, cum glandularum
axillarium tumore: ipsae vero vesiculae vel pisi vel
amygdalarum magnitudinem exaequabant. Ambitus
pallidus vel pallidorubicans, neque vlllo tumore in-
signitus. Dolor et pruritus intolerabilis saepe no-
ctes insomnes produxit: in progressu morbi plerum-
que etiam febris hectica accedebat, vires sensim in-
fringens: sic morbus per quatuor vel octo hebdo-
madas perseuerauit, nullo tamen letali symptomate
stipatus. In curatione auctor ad acrimoniam lym-
phae et cachexiam respexit, simul tamen etiam sym-
ptomata febrim hecticam comitantia mitigare co-
nabatur.

g. *Nystalopia a spasmo palpebrarum*. Infans
triginta menses natus crusta lactea aliisque incipien-
tis rhachitidis symptomatibus afficiebatur: simul au-
res assidua intertrigine naresque acri lymphamade-
bant. Suppresso hoc effluxu spasmus musculi orbi-
cularis vtriusque oculi sequebatur, vt puer euigilans
oculos aperire nequiret. Per integrum diem firmis-
sime clausi oculi vesperi tantum aperiebantur. Cilia
palpebrarum duplo longiora, quam in statu naturali
solent esse. Lucis intolerantia et lacrimatio assidua
summam sensilitatem prodebant. Mercurialibus,
vesicatoriis et cortice tandem morbus debellatus fuit.

h. *Febris puerperarum*. Theoriam praecipue
de metastasi lactea, tanquam causa huius febris re-

futare conatur auctor. Verum lac non fuisse quod in metastasibus lacteis inuentum sit, inde praeprimis deriuat, quod materies butyracea in eiusmodi humoribus ipsius quoque HERMSTAEDTII inquisitionibus nondum sit detecta, ideoque melius referri ad exudationem lymphae coagulabilis, quae inflammationes varias sequi soleat. Argumentum ^{SELLII} hanc exsudatae lymphae copiam nullomodo proportionatam esse praegressae inflammationi, nullius momenti esse, cum inflammationes saepius clandestinae, quae fere nullis symptomatibus conspicuae sint, enormi lymphae exsudantis copia comitatae esse soleant. Si quoque lactis metastasis causa fuerit febris puerperalis, haec toties oriri deberet, quoties ablactatio contigerit, quod vero experientiae repugnat. Saepissime denique eandem materiem lacti similem inueniri in cadaueribus hominum, quorum mammae lac nunquam continuerint.

i. *Contrafissurae basis cranii.* Caluariae pars, in quam moles irruentis aedificii impegerat, ne veligium quidem factae laesionis fissurae aut fracturae referebat: sed quatuor fracturae e contraria parte his oppositae reperiiebantur, quibus et durissima ossa, processus mastoideus ac os petrosum laederentur.

Vol. II. Fasc. I. a. De remediorum glutinosorum in haemorrhagias virtute et usu. Varia experimenta instituit auctor, quibus cohaesiuam virtutem variorum glutinum cum extra corpus tum in corpore humano declarare posset. His elucet, gummata maxima, et ex iis praecipue gummi tragacanthae et arabicum, succos inspissatos vero et farinam modica; resinas denique aqua mixtas, nulla virtute adhaesiuas et conglutinantes gaudere. Agunt autem haec glutinosa vel forma pulueris, dum aquosam sanguinis partem absorbent et artificialem thrombum generant: vel dum tenacem membranam producant orificia ve-

forum

forum obstruentem. Cauendum autem 1. vt vulnus sub momento applicationis sit siccum. 2. vt glutinans forma pulueris sicci et subtilissimi applicetur. 3. vt glutina non per se, sed cum solido corpore adhibeantur. Varias praeterea obseruationes addit, quibus vsus conglutinantium in variis morbis chirurgicis euincitur.

b. *Scrofulae encephali.* Memoratu dignissima obseruatio! — Puer tredecim annorum, matre syphilitica natus, cachexia ab incunabulis inde afficitur. Deinde accessit ophthalmia pertinax cum cephalalgia, vomitu et delirio phrenetico: apoplectica morte tandem decessit. Post mortem secto cadavere dura mater cruento rore madida apparebat a sanguinis guttulis, quae e disruptis vasculis effundebantur. Vasa et vascula omnia ita sanguine repleta videbantur, vt iniecta suspicatus fuisses. Sinus omnes cruore turgidi: glandulae Pacchionii naturales. Resecto orbe, statim in disco maculae flavae orbiculares conspiciebantur. Deinde corpuscula innumera, duriora, figurae oblongae, flavae, materie adiposa repletae, tunica simplici vestitae apparebant, in sulcorum profunditate haerentes. In superiori parte haemisphaeriorum cerebri plurima, pauciora in cerebello et paucissima in basi cerebri cernebantur. In ventriculo tricorni ingens hydrops: plexus chorioideus, glandula pituitaria et pinealis naturales. Mesenterii glandulae tumidae, incisae materiem similem latici, qui glandulas cerebri infarciebat, continuerunt. Hinc auctor iure concludit, scrofulas veras fuisse, quas antea nemo in encephalo ipso obseruauit. Hinc quoque patet, systema glandulare lymphaticum ad ipsum vsque encephalum pertingere, quod CRVISHANKIUS adhuc suspicatus fuerat, SCHREGERVS vero in animalium brutorum cerebro autopsia sua testatus est.

c. *De affectibus laesae respirationis et deglutitionis morbo varioloso propriis.* Breuem eamque epidemiam variolarum epidemiarum, quae Halae 1791 grassabantur, sciagraphiam praemittit, qua patet malignitatem huius epidemiae insignem fuisse. Omnes vero variolosi duplici fere modo e vita egrediebantur: vel cum grauissimis laesae respirationis symptomatibus, vel cum effectibus turbati systematis nervosi truculentis. Dyspnoea illa vel a crustis nares obsidentibus, vel a variolis fauces occupantibus, vel a salivatione, vel ab aliis vitiis pendebat. In internis quidem partibus ab oesophago et larynge inducta auctor nunquam variolas inuenit, eo copiosiores vero in interna oris superficie, ad velum palatinum et uvulam. Hac ratione anginam posse produci, nemo dubitabit. Simul tamen animaduertendum, multo minus periculi huic anginae speciei adhaerere, sed evanescere plerumque desquamatis variolis. Praeterea vero vera phlogosis laryngis, asperae arteriae, bronchiorum et pulmonum accusanda. Cognoscitur haec dyspnoeae causa ex voce et loquela praeternaturalibus, angore intolerabili, doloribus vehementioribus vel penitus deficientibus. Tussis insuper arida, rauca et convulsiva. Inter tussiendo vehementissimos conatus vidit auctor totum guttur quorundam puerorum ad utramque asperae arteriae partem, mirum in modum intumescere, quod phaenomenon a rupta arteria deriuat. Nonnunquam cum quouis aeris introitu in pulmones sternum, praecipue pars eius inferior, una cum costarum appendicibus cartilagineis introrsum eo gradu cedebat, ut fere vertebrae dorsales attingere videretur, omnisque pugnus in depressa illius fouea occultari posset. Certum omnino funesti exitus signum hoc symptomatum fuit. Semel tantum anginam polyposam post desquamatas variolas vidit. — Optime explicat auctor inflam

inflammationes has modo memoratas ex cutanei systematis cum organis respirationis commercio. Remedium velut optimum in hoc affectu mercurium opio nuptum commendat, cuius vsum variis observationibus tum suis tum aliorum auctorum illustrat. Nonnunquam status gastricus post variolas remanens eandem dyspnoeam produxit.

d. *Ilex aquifolium*. Vires huius arbusi antarthriticas observationibus confirmare studet, sed multa obstant, quominus ad praestantiora tantum remedia contra morbum arthriticum possit numerari aquifolium.

e. *De crisi bus morborum nervosorum*. Crises, non quidem sine ratione vocat auctor affectus varios nervosos a morbo vniuersali pendentes, qui plerumque *εὐφορίαν* secum ducere solent. Sic hystericae mulieres multo melius se habent, dum epilepticis aut catalepticis insultibus correptae fuerunt. Multa autem affert huic obiecto affinia, quae vberius hic recensere temporis limites vetant.

XI.

Delectus opusculorum ad omnem rem medicam spectantium, quae primum a celeberrimis Italiae medicis edita excudi curauit et praefatus est IO. IAC. RÖMER, Med. et Chir. Doctor. Vol. I. Turici et Lips. 1791. 8. p. 470. c. tab. aen. VIII.

Laudamus consilium Celeb. Editoris, scripta minora Italorum medicorum, in Germania satis saepe rara, recudendi, atque sic harum literarum cupidis pretio haud nimis caro offerendi. Etenim pro ea, quae nunc apud Germanos obtinet, eruditionis conditione, quae omnium literis cultu insignium

gnium populorum doctrinam amplectitur, saepe dolebamus plerorumque Itatorum bibliopolarum inertiam, aut potius stultitiam, qua abrepti de librorum, ab ipsi typis exscriptorum diuulgatione et cum aliis aliorum inter conciuēs et exteros bibliopolarum commutatione plane incurii sunt, et saepe, quae in eadem, qua viuunt, vrbe recens edita sint scripta, ignorant. Quo fit, ut exteris eruditis admodum difficilis euadat comparatio librorum, in Italia promulgatorum, praesertim si minoris sunt molis atque etiam, quod saepius fit, minorum impensis editi. Eo gratior igitur nobis erit collectio libellorum medici argumenti, celeberrimae Italiae medicis debitorum, a Cl. RÖMERO facta, quae diligentior is fuit in seligendis scriptis, quae iterum recudenda curauit. Vnum tantum restat, quod ab emptoribus huius delectus rogari, quid? quod inuolari poterat, ut scilicet excluderentur III. FRANKII scripta, non quod huic collectioni ab iis commendationem et ornamentum accedere negemus, sed quod emptores huius libri, possidentes iam FRANKII, delectum opusculorum medicorum eandem rem bis suo aere redimere coguntur.

In Epistola dedicatoria ad ANT. TVRRAM, medicum Vicentinum, de consilii sui ratione exponens repetit etiam Cl. RÖMER, ipsum anno 1790. sylloges sub titulo hunc delectum edere voluisse. Continebantur tunc primo eius volumine MONTEGGIAE fasciculi pathologici, elegantia et eruditione haud vulgari conscripti. Sed cum nec literarum typi, nec libri forma satis placeret, et praeterea eiusmodi collectionum prima lex in grata quadam varietate posita esse recte videretur, illos fasciculos peculiari et nouo titulo insigniuit, collectione sub eo, quae nunc gaudet, titulo continuata. Praeterea se Italos a culpa inertiae et tarditatis in literarum progressu, quae a multis nostrorum grauius notati sunt,

pro

pro virium modo purgaturum ac defensurum pollicetur R. quod publice contractum nomen ut quantocyus soluat, etiam nos Cl. auctorem rogamus. Crimen enim illud, Italis ab ARCHENHOLZIO inprimis inflictum, a IAGEMANNO in vniuersum quidem refutatum, sed operae tamen pretium est, in merita potissimum medicorum Italorum in artem salutarem inquirere, et quid illi nostra aetate ad eam augendam ornandamque contulerint, monstrare. Nos quidem haud videmus, quid ex hoc labore auctori metuendum sit de multis multorum reprehensionibus, quae in eum tantummodo eadent, qui, dum huius causae patronum agere vult, opus, humeris eius nimis graue, suscepit. Sed Clar. RÖMERVS, qui inter Italos vixit, cum multis eorum familiare literarum commercium alit, eorum denique, quae ab italis medicis aguntur, inueniuntur, scribuntur, plenam habet notitiam, tutus ab inuidientium aut maleuolorum oculis, et a ridentium malum bonae causae patronum sibilationibus erit.

Primum locum post scriptorum Italorum medi p. I —
corum per annum 1789. enumerationem praemissam occupant ANT. SCARPAE de structura fenestrae rotundae auris et de tympano secundario anatomicae observationes. Cum iam variis de scriptis huius auctoris ad lectores relatum sit nostros *), et anatomicarum de auditu et olfactu disquisitionum contenta breui simus enarraturi, liceat paucis et in harum anatomicarum observationum expositione, Mutinae iam anno MDCCCLXXII. euulgatarum, subsistere. Plerique

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XXVI. p. 304. vbi annot. academ. lib. I. p. 309. vbi or. de promou. anat. administ. ration. Vol. XXVIII. p. 54. vbi annot. acad. lib. II. indicatus est.

rique de aure scriptores fusi sunt in describendis officis
lis auditus, labyrintho et fenestra ovali; rotundam me-
tem vel penitus neglexerunt, vel leuiter tantum indi-
carunt, quoniam nec sonos intra tympani cauum vlla
ratione progredi putant atque intendi, nec sonorum
hanc per tympani cauum progressionem mente con-
cipi posse. Sed qui naturae constantiam in huius fe-
nestrae rotundae structura cogitat, (in nullo enim
animali illa deest, in compluribus vero singulari in-
dustria elaborata est) is haud metuet, ne plane inu-
tilis ad auditum perficiendum haec fenestra hiet. Cum
igitur Cl. S. vt eius vsum detegeret, equinam aurem
non exsiccatam, sed recentissimam, dissecaret, inue-
niebat illam membranam, quae posterius fenestrae
rotundae aperturam operit, non eius anteriori mar-
gini parallelam esse, plenamque superficiem efficere,
sed adeo sursum per scalam tympani retrusam in con-
spectum venire, vt ab interiori aperturae margine,
tanquam a basi latiori, enata, sensim deinde angu-
stata procedens ad osseum vsque spiralis laminae in-
itium, sese denique in umbonem attollat, et conic-
cam figuram aemuletur. Huius canalis (rectius enim
hoc, quam fenestrae nomine hoc foramen insignien-
dum esse iam HALLERVS statuebat) duo ostia, ex-
ternum alterum, alterum internum non e regione
sibimet opposita esse: illud quodammodo vt meatus
auditorii marginem patefcere, hoc autem peculiari
sulco praeditum esse; qui membranam, descriptam
iam, eadem ratione coerceat, qua circellus osseus,
ad extremum meatus auditorii positus, tympani mem-
branam comprehendit. Ita fieri, vt, quemadmo-
dum membranam hanc vndique firmatam mallei ma-
nubrium centrum versus retrahat, in apicem eleuet
tendatque, ita membranulam fenestrae rotundae vn-
dique sulco adhaerentem spina ossea laminae spiralis
sursum retroque trahat, coniccam fere efficiat, per-
petuo-

petuoque tensam conseruet scalam tympani versus, quam scandit, et transversim occupat. Hinc patere fenestrae rotundae usum in auditione praestantissimum. Naturam enim sonoris externi aeris oscillationibus ab auricula collectis et per acusticum meatum ad distantem usque tympani membranam demissas intra tympani cavitatem collectum aerem commouere, ita auditus officula in tremores rapi, qui ad aquam vestibuli delati cum aere in tympani cavitatem contento communicentur, atque fenestrae rotundae canaliculum subeuntes in tensam eius membranam impingant, ut sic aqua latioris scalae tympani concutiat. Figurae, ad illustrandam confirmandamque hanc sententiam ab auctore delineatae, eleganter in aes incisae, tabulisque IV. exhibitae sunt.

I. B. PALLETTA de nervis crotaphitico et buc-p. III-
cinatorio *).

144.

LEOP. M. A. CALDANI diss. de vreterum inaequalitate et de fetus nutritione **). Cum antiqui iam anatomici animaduverterint, vreterum canales in suo ipsorum decursu nunc ampliari, nunc iterum contrahi, in causas huius inaequalitatis inquisuit cl. C. easque vel a contentis in intestinis, vel a lotio, quo vesica distendatur, vel denique a fetus per totum grauiditatis tempus, aut saltem per maiorem eius partem situ inuerso repetiit. Animalium quadrupedum vreteres aequales deriuat a situ fere transverso, quamdiu vtero contineantur materno, et a decubitu exclusorum nunquam supino. Poterat etiam

*) Vid. Comment. Vol. XXX. p. 434.

**) Ex altero volumine *Saggi scientifici e letterarj dell' academia di Padova* desumpta, cuius voluminis copiam si nacti fuerimus, de eo ad lectores referemus.

iam haec inaequalitatis vreterum causa, in fetibus imprimis conspicuae, adferri, quod illi quasi-sacculi hinc inaequalitatibus formati vna cum vesica vrinaria et vrachi parte ad vrinam recipiendam a natura sint destinati. — Infantem, postquam exclusus erat quarto die, cum dissecaret, ventriculum tumentem praeter modum, atque liquore aliquo simulque aëre plenum inuenit: intestina tenuia inflata quidem, sed vacua, et lumini obiecta nonnullis locis ex cellulis intro latentibus fabrefacta videbantur, quasi cellularis membrana elegantissima eorum cavitatem occuparet. Ventriculus repletus erat humore viscidiusculo et dilute croceo, saporis lenissime falsi, ad ignem et cum spiritu vini in coagulum abeunte, et decem uncias ponderante. Hoc igitur exemplum putat Auct. plurimum fauere sententiae illorum, qui fetum, vltimis etiam grauiditatis mensibus, non tam per funiculum vmbilicalem et inhalantia cutis vascula, quam per os nutriri contendunt.

- p.159- *Idem* de chordae tympani officio et de peculiari
176. peritonaei structura*). Cum HALLERO putat, chordae huius ramulos, ad interiores auris musculos ferri, atque imprimis regere tensorem mallei musculus et stapedium. Sed quomodo ea hos musculos regat? Chorda contextus cellulosi ope partim tympani membranae nunc propius, nunc paulo remotius, partim officulis auditus, malleo atque incudi, alligata est. Sonorae igitur aëris vndae in meatum auditorium ilapsae, tympani membranam annexaque officula concutientes efficiunt, vt sollicitata haec chorda musculos officulorum eorum minimos in contractionem rapiat.

*) Ex eodem cum praecedenti fonte deriuata differtatio.

piat. — Peritoneum maximo valet robore, quippe quod maximopere saepius extendi potest sine ruptura; quod macerationi validissime obstat; quod peculiari structura gaudet, quae quidem extensionem summam v. c. in hydropo, grauiditate etc. admittit, at quoque sat celeri in naturale volumen contractioni fauet. Scilicet in portione intestini duodeni, quae post iliacam affectionem cum faecibus ex aluo deiecta fuit, cum peritoneum subduceretur, vt subiecta tunica carnea in conspectum eo melius veniret, ordo quidam fibrarum nudo oculo conspiciebatur, ad peritoneum vere pertinens. Lustrata peritonei atramento macerati particula ope lentis vitreae, detegebatur duplex fibrarum stratum, ita sese oblique persecantium, vt areae rhomboidales formarentur. Alterum horum stratorum in exteriori, alterum in interiori superficie decurrebat. Si quis hanc regularem compagem perspicere cupit, is et contextum spongiosum, qui auersam peritonei faciem occupat, diligentissime deradendum curet, et caueat sibi a lentibus nimis agentibus. (Quae citantur figurae, eae defunt in nostro exemplari.)

LAVR. NANNONI de similiarium partium humani corporis constituentium regeneratione, additio-
num corpus constituentium regeneratione, additio-
nibus exornata et latine reddita a MAVRO SARTIO. 204.
Experimentis ostendit, ossa integra aequae ac eorum partes, cartilaginee, ligamenta, periostium, vasa et nervos vere regenerari. (Cum nuper agitata de regeneratione partium corporis animalis, inprimis nervosarum, quaestio, nec in hac lite ad Auctoris huius testimonium animus aduersus sit, sane merebatur haec dissertatio, quae 1782. Mediolani prodiit, recudi. Recte quaerit Cl. R. cuinam fides habenda? vtrum ARNEMANNO, qui suam de regeneratione nervorum sententiam praeparatis, apud varios Germaniae

niae medicos depositis defendere studet, an NARRATIO, contrarias partes etiam praeparationibus tueri, in suo ipsius museo adseruatis?

p.204- IO. BAPT. FALETI diff. epist. de abdita mortis
228. causa per anatomen indagata in muliere infoecunda.
(De hac dissertatione sermo erit, cum differemus de volum. VI. diarii ad historiam medicinae huius seculi facientis.)

p.229- IO. HIERON. LAPI de acidula ad ripam Tyberis
242. (Chemica 1754. facta. inuestigatio principiorum huius acidulae multum distat a laboribus similibus nostratium chemicorum; interim notitia saltem huius ignoti fontis medicati sic diuulgatur.)

p.243- PAVL. VALCARENGHI de vera praxi medica
340. necessaria et aegrotis vtili. Quod iam alia in dissertatione docuit Auct. „ex chemicis anatomicisque inventis, philosophia etiam ope matheseos famulante, pulcherrimas ingeniosissimasque doctrinas rationi quidem medicinae magna ex parte accessisse, ipsam autem omnimode et praecipue in iis, quae ad praxin spectant, haud quaquam perfecisse, ad quod praecipuum ab aliis observationibus auxilium petendum sit,“ id h. l. latius prosequitur. — Verum praxin illam exercitationem dicit, quae circa aegrotos cum ratione versatur, h. e. morborum imagines et causas rite perscrutatur, et congrua remedia seligit, et prognosin fingit veram. — Vt vere expertos medicos, munerique satis facientes suo ab iis, qui secus sunt, eo melius discernere valeamus, eos omnes ad tres classes reducit, quorum prima illos continet, qui multiplicem observationum acervum seu indigestam massam mente potius quam scriptis sibi compararunt, anatomicis et philosophicis doctrinis prorsus neglectis, aut rix e limine salutatis; altera

altera classe continentur, qui anatomicis et philosophicis cognitionibus mediocriter imbuti, ad medicinam accesserunt, in qua eo magis profecisse sibi videntur, cum post longum artis exercitium amplam sermonis normam nacti sint, ut de quibuslibet ad artem medicam spectantibus rebus diserte quoquo modo loqui queant. Tertia denique classis illos comprehendit, qui saniori philosophiae, accuratiorique anatomiae tanquam firmioribus fulcris insistentes planam ad selectiores observationes sibi viam sternere satagunt. — Inde patet, in simili argumento Cl. Auctorem desudasse, quod a ZIMMERMANNO praecipue tractatum cum laude fuit.

I. P. FRANK de populorum miseria morborum p. 341-
genetrice. 358.

PETR. ORLANDI de variolarum refellenda in p. 359-
oculatione. Eam damnat ut frustaneam et nociuam, 388.
contra ea expressionem sanguinis e funiculo umbilicali, antequam ligetur, commendat.

OCTAV. NERVCCI historia febris epidemicae p. 389-
Senensis anni 1766. et 67. Aestate anni 1766. rubigo 414.
segetes fere omnes sustulerat; hinc summa frugum inopia, eiusque comites putrido-biliosae febres, quae sensim inualescentes et novas in nosocomio Senensi vires adeptae, ibique deteriores in dies et epidemicae factae uniuersam fere urbem inuaserunt. Eodem anno vina, diu seruari solita, maximam partem corrupta in doliis reperta fuerunt, unde aeque ac ex rubigine ad peculiare aeris vitium concludi recte posse videtur.

HIER. MERCVRIALIS nomothelasmus s. ratio p. 415-
laetandi infantes. Hic libellus, teste MORGAGNIO 452.
rarissimus, nec HALLERO visus, qui vel ipsum titulum corruptit ita, ut pro *nomothelasmus* in *bibl. pract.*
II. p. 172. scriberet *nomothesauros*, continet sermonem, haud ingratum lectu, quamuis eum non tantum.
Tom. XXXIV. Pars IV. V v tis

tis laudibus extollere possimus, quibus eundem exornauit.

IO. P. FRANK de morbis pecudum a medicis nequaquam praeteruidendis. De hoc et prior FRANKII celeberrimi libello alia occasione sermonem instituemus.

P.453- Vnum adhuc restat, quod Cl. RÖMERVM ro-
463. gamus, vt scilicet typosetiarum menda diligentius vitanda curèt, quam in hoc ipso volumine factum. Sic p. 161. lin. 18. post *deraditur* non punctum, sed comma ponendum; p. 163. l. 26. *de repente* coniunctim legendum; p. 167. l. 27. *infimi* pro *infirmi*; p. 170. l. 10. *gangraena* pro *cancraena* legendum; l. 15. in verbis: peritonaei intestina portiones macerandas curauimus, deest vox, nisi plures; p. 252. l. 4. *arduioribus* pro *arduioribus*, et quae sunt plurima reliqua. Dein fides editoris non eo usque extendenda est, vt vitia scribendi auctorum, quos recudendos curat, religiose denuo exprimi patiatur. Sic sine villo reprehensionis metu poterat, imo debebat *Sydenhamium* in *Sydenhamium*, *empyricos* im *empiricos*, *polycresta* in *polychresta*, *Hyppocratem* in *Hippocratem*, *proxim* in *praxin* et multa alia, quo et literarum viciu-
lium frequentiore in substantiuorum initiis referimus usum, immutare. Etenim illa scribendi vitia sunt iam nimis vulgaria, quam vt magni viri exemplo sanciri adhuc quodammodo deberent. — Caeterum optamus, vt emtorum copia continuationem huius delectus promoueat.

XII.

SAMUEL GOTTLIEB VOGEL'S *Hofr. und Prof. in*
Rostock, kurze Anleitung zum gründlichen Studium
der Arzneywissenschaft. Stendal 1791. 8. page
208.

S. G. VOGELII brevis manu ductio ad recte discendam medicinam.

Ab aliquo inde tempore hoc argumentum saepius tractatum fuit, et Cl. auctor KEMMII, LVDWIGII, SELLII, HERZ, DELII, GREGORYI, SENFTII, RISSOTI aliorumque virorum eruditorum laboribus addidit suum. Quindecim capitibus tota dissertatio absolvitur, quorum indices si adiecerimus cum quadam epicrifi, facile erit ad intelligendum, quid et quomodo Exper. *V.* suos lectores hoc in libello docuerit. Primo quidem capite de dotibus animi in-
geniique differitur, quibus illi ornati esse debent, qui medicinae addiscendae operam dare cupiunt. Praeter ingenii acumen, iudicii subtilitatem, memoriae insigne robur, constantia, consilii celeriter capiendi facultas, animi tranquillitas, mores comiti et molles, profundaue hominum cognitio in medico esse debent. Nec corporis habitus et fortunarum conditio ab Auct. neglecta sunt: ille enim sanus et robustus, haec haud omnino curta sit. — Secundum *p. 10.* caput de necessariis medico cognitionis subsidiis agit. Huc linguarum et graecae, latinaeque et inter recentiores gallicae, anglicae, italicae inprimis scientia, historiae, philosophicarum doctrinarum, literarum elegantiorum et artium cognitio refertur. (Subridebunt, qui linguam latinam callent, et de eius elegantia periti arbitri et sunt et habentur, cum HALLERI horridum et incomptum scribendi genus ut elegantis styli latini exemplar *p. 20.* legent commendatum.) Quae de arabicae linguae inutilitate disputantur (*p. 30.*), ea videntur etiam paulo accuratius definienda. — *Ter. P. 54.* tio capite eas doctrinas enumerat A. quarum cognitio propius ad medicum spectat, quo pertinet encyclo-
V v 2

- p. 82. clopaedia, botanice, mineralogia, zoologia, chemia, anatomia. Cum *sequenti* capite de theoreticis medicinae partibus agitur, miramur ab his anatomen esse remotam et ad doctrinas praeparantes relata. Inter theoreticas partes physiologia, pathologia, semiotica, diaetetice, pharmacologia et materia medica, toxicologia, pharmacia, ars formulas medicas scribendi, et therapia cum generalis, tum specialis reponuntur. —
- p. 105. Caput *quintum* enarrat, quae ad medicum, artem felici cum successu facientem, efformandum requiruntur. Ibi etiam exponitur optima nosocomii ad formandum
- p. 141. iuvenes medicos instituti conditio. Caput *sextum* chirurgiae dicatum est, quae quam necessaria sit nobis
- p. 145. dico, vix dici potest. *Septimo* capite de arte obstetricia sermo est, ad quam commodè addiscendam demus obstetricia inseruit, cuius et exterior, et interior ratio hic quoque apposite ad rem describitur. Caput *octauum*
- p. 151. put *octauum* medicam politiam, quam reipublicae diaeticen A. appellat, pertractat, cuius cognitione medicus, officii sui partes explere cupiens, care
- p. 154. re nequit. Capitis *noni* argumentum a medicina forensi depromitur. (Sed ab huius doctrinae doctrina plus requiritur, quam a paucissimis, si ab ullo, praestari posse videtur. Etenim V. iubet medico iuueni in theatro anatomico cadauera exhiberi, ut ea haud aliter dissecet, quam si de iis ad iudicem referre debeant. Quanta autem cadauerum copia necessaria esset, si, hoc exercitio, magna auditorum corona theoreticam, ut ita dicam, medicinae forensis scientiam in usum conuertere voluerit. Dein professor medicinae forensis diuersam fetuum aetatem auditoribus ex fetibus in scenam productis ostendere iubetur. Sed tot fetus recentes non in qualibet academia, quodocunque ipsis opus est, colligi poterunt; et si fetibus, spiritu vini asseruatis, uti voluerit professor, tunc metus haud vanus est, ne auditores multa in iis videant,

quae
de ar
et rei
duode
cit,
ditor
tatem
quar
nece
tium
Deni
bliot
dis
cula
el. e
bus
prac
fera

Leh

T

E

ru
di
m
b

qua

quae in fetu recenti haud occurrunt.) Caput *decimum* p. 158.
de arte veterinaria exponit. Caput *undecimum* historiae p. 162.
et rei literariae medicinae mentionem iniicit. Caput p. 167.
duodecimum de docentibus eorumque officiis verba fa-
cit, vti *decimum tertium* rationem indigitat, qua au- p. 175.
ditores institutione doctorum frui, eamque in utili-
tatem conuertere debeant suam. Caput *decimum* p. 181.
quartum temporis, ad discendam recte medicinam
necessarii, et ordinis, quo singularum eiusdem par-
tium cognitio acquirenda est, rationem describit.
Denique caput *decimum quintum* idque vltimum in bi- p. 185.
bliothecae medicae selectioris copiis enumeran-
dis versatur. Quae quidem operis huius parti-
cula omnium minime nobis arridet; nec auctor
etiam de eadem tam praeclare sentit, vt eam omni-
bus numeris absolutam iudicet, vt potius eam in
praefatione mancam pronuntiet, eiusque varias ad-
ferat emendationes et supplementa.

XII.

Lehrsätze der medicinischen Polizeywissenschaft, von
Dr. ERNST BENIAMIN GOTTLIEB HEBENSTREIT,
d. A. W. öffentlichen Lehrers zu Leipzig. Leip-
zig 1791.

i. e.

Theoremata scientiae medico-politicae etc. in 8.
pagg. 262.

Experientiss. Auct. huius doctrinae, quae post illu-
stris FRANKII immortale opus animos medico-
rum magis, quam antea, excitauit, compendium de-
dit praelectionibus de medica politia habendis aptissi-
mum. Vsu suo edoctus H. vidit, non inutilem la-
bare susceptum iri ab illo, qui post METZGERI
Vv 3 opu-

opusculum in simili opere condendo desudare voluerit. Nec operam oleumque perdidisse existimandum est. Etenim ordine longe alio, et, quod nobis videtur, magis naturali omnem huius doctrinae ambitum emetitur, librorum notitiam exhibet, de singulis capitibus fusius exponentium; denique leges atque decreta publica diligenter adnotat, de hoc illorum ad politiam medicam pertinente argumento lata. In his omnibus Nostri a METZGERI opera differt, nec putamus, temere. Nolumus tamen diutius in generalibus subsistere, sed enarratis singulis sectionibus lectores nostros eo potius adducemus, ut ipsi de huius libri laude statuere queant.

Introductio in politiae notitione in vniuersum et politiae medicae in specie definienda; in libris laudandis, qui de hac doctrina aut ex instituto, aut cum medicina forensi coniunctim exposuere; in ordine denique delineando occupatur, secundum quem varia politiae medicae obiecta tractari omnium commodissime possint.

- P. 17. *Sect. I.* de aëris salubritate et domiciliorum conditionibus agit; qua occasione contra sepulturam in urbibus dicitur. Quae commoda securitati publicae priuataeque a conductoribus fulminis accedunt, et (facile praeuidemus) repetitae huius libri editioni adiicentur.
- P 37. *Sect. II.* ad curam alimentorum et potulentorum salubrium spectat. Notandum hic, inter alia, ad docimasiam vinorum adulteratorum praecipue siue alcali phlogisticatum siue HAHNEMANNI aquam hepaticam acidulatam commendari; eradicationem plantarum venenatarum proponi, cum in nonnullis regionibus animalia nociua deleta sint publica auctoritate. In quo quidem nobis alia mens est, cuius rei causas hinc numerare nimis longum foret. — Cum de cereuisia agitur, recte omnia additamenta reijciuntur, nebriationem promouentia. Illa tamen, quae sub nomine

nomine *Bauaricae* Lipsiae venditur, a ledo palustri, cui incoquitur, vim inebriantem habet. *Seçt. III.* p. 73. regulas praecipit ad vestium salubres condiciones spectantes. (Quae §. 152 — 155. de hoc argumento apte commemorantur, ea politiae medicae ordinanda concedimus: reliqua vero, quae antea exposita sunt, vix legibus publicis caueri posse videntur.) *Seçtio IV.* p. 79. agit de delectationibus publicis, quatenus ad medicorum pertinent. (Probatur nobis commendatio ludorum gymnasticorum veterum cum addita ab Auct. Cl. conditione: *quatenus morali politicaeque rerum nostrarum constitutioni conueniunt.* Ceterum poterant hic quoque commemorari leges de coërcendo epularum nuptialium etc. abusu latae. *Seçt. V.* quaestio. p. 86. nem agit de opificiorum salubritate, vbi de morbis artificum. *Seçt. VI.* de fecunditate publica dicit (ad p. 90. medicum spectare omnino quaestionem de monogamia polygamiaque, docet §. 186. Neque illam de matrimonii inter diuersas civium condiciones et matrimonii ad morganaticam concessione §. 191. a medicorum cognitione plane alienam esse apparet inde, quod sanitatis publicae multum interest, omnes ordines maritari, coelibesque esse prohiberi. Lupanaria publica recte damnat Cl. H.). *Seçt. VII.* curas magistra. p. 103. tus pro grauidis et puerperis expendit. Hic inter alia ventilatur etiam celebris illa quaestio de praecauendo infanticidio et abortu — vt et illa alia de sectione caesarea post matris mortem, cui patrocinari videtur Auctor. *Seçt. VIII.* dicit de cura neogenitorum eorum. p. 118. que educatione physica. De orphanotropheis ita sentit auctor, vt sub bona administratione toleranda sint potius quam reiicienda. *Seçt. IX.* cautiones exponit, p. 142. quibus calamitatibus occurratur; qua occasione de coërcendis maniacis agitur. *Seçt. X.* praecepta continet seruandis iis necessaria, qui in vitae periculum incidunt. *Seçt. XI.* ad ea spectat, quae in cura morientium.

- tium et mortuorum obseruanda sunt. De praematurae sepulturae metu praecauendo praeclare differitis scriptis etiam diligenter notatis, quae de hoc argumento fusius exposuere. De inspectoribus cadaverum et aedibus mortuariis, quae nuper et commendatae a medicis, et a magistratibus hinc inde apertae sunt. Veremur tamen, ne metus praematurae sepulturae
- p. 167. nuperis ultra modum auctus sit. *Seç. XII.* de praevenda morborum contagione et de constitutionibus epidemicis agit. Cautè hic, quod laudandum est, institutionem variolarum commendat Auctor, animaduertitque in eos, qui nimis eam laudibus ornant. Da
- p. 188. phthisis pulmonalis contagione. *Seç. XIII.* curam aegrotorum publicam spectat. Quoad quaestionem illam, praestetne pauperiores nosocomiis inferre, an in ipsis eorum domiciliis curare? ab HENSLERI precibus stat auctor, atque nosocomii bene constituti proprietates enumerat. *Seç. XIV.* dicit de praevendis pecorum morbis. Luis bouillae institutionem publica auctoritate imperandam haud probat Cl. H. quoniam observationes de eius utilitate institutae mancae adhuc sint. Deinde de rabie canina plene dicit. *Seç. XV* prolixè satis de bene constituenda re medica publica legibusque huc spectantibus agit. Refutantur argumenta REIMARI pro tolerandis medicis spuris. Contra chirurgiae a medicina diremptionem violentam p. 258. dicitur. *Seç. XVI.* denique quatenus medicina popularis toleranda sit, disquirat. Ponderantur argumenta in utramque partem.

En vtilissimi libri argumentum, cuius auctaria et emendationes quin ab auctoris clariss. diligentia et firmandi scripta sua assiduitate accessurae sint editioni, quae haud deerit, novae nonnullae nulli dubitamus. Sed iidem nos contendimus etiam, nulla amicitiae sed solius veritatis habita ratione, hunc libellum

vti quoque nunc est, praelectionibus academicis accommodatissimum iure meritoque suo commendari posse.

XIII.

Recherches sur les propriétés des alliages métalliques. Par Mr. ACHARD, Directeur de la Classe de Physique dans l'Academie Royale des Sciences et Belles-Lettres de Prusse, etc. etc. A Berlin, 1788. 4. Pagg. XVI. et 313.

i. e.

Inquisitiones in proprietates metallorum compositorum. Auctore ACHARD.

Hoc opus praestantissimum, experimentorum a cl. ACHARDO super metallorum compositionibus non sine magno labore multisque impensis institutorum fructus, sex in sectiones diuisum est.

Prima sectio complectitur examen proprietatum substantiarum metallicarum, quae coalescunt, si ferrum, cuprum, stannum plumbum, zincum, wismuthum, regulus antimonii arsenicique, bina, coniunguntur, sic vt proportionum quantitatum metallorum, e quibus illae substantiae coalescunt, novem variis modis immutentur, i. e. commixtio secundum has fiat rationes, 1:1, 1:2, 2:1, 1:3, 3:1, 1:4, 4:1, 1:10, 10:1, exceptis solummodo illis substantiis, quae arsenicum continent. Haec enim secundum rationem aequalitatis confectae sunt, nam ACHARDVM experimenta docuerant, metalla non recipere nisi quantitatem arsenici determinatam, adeoque inutile esse, plus eius adiungere aut proportionem immutare.

p. 61. *Altera sectio* continet examen proprietatum substantiarum metallicarum, quae coalescunt, si ferrum, cuprum, plumbum, stannum, zincum, regulus antimonii arsenicique, terna, coniunguntur, commixtione secundum has rationes facta, 1:1:1, 3:1:1, 1:3:1, 1:1:3, 6:1:1, 1:6:1, 1:1:6, 10:1:1, 1:10:1, 1:1:10, exceptis solummodo illis substantiis, quae arsenicum continent. Cuius rei ratio iam indicata est, idemque de reliquis sectionibus tenendum est.

p. 185. *Tertia sectio* docet proprietates substantiarum metallicarum, quae coalescunt, si eadem metalla quaterna coniunguntur; commixtione secundum has rationes facta, 1:1:1:1, 10:1:1:1, 1:10:1:1, 1:1:10:1, 1:1:1:10.

p. 257. *Quarta sectio* complectitur experimenta captionum substantiis metallicis, quae oriuntur, si eadem metalla quina ratione aequalitatis copulantur.

p. 279. *Quinta sectio* exhibet proprietates substantiarum metallicarum, quae coalescunt, si ferrum, cuprum, plumbum, stannum, zincum, wismuthum, regulus antimonii et arsenici, sena ac septena, coniunguntur, sic ut ratio seruetur aequalitatis.

p. 293. *Sexta* eaque vltima *sectione* continentur inquisitiones in substantias metallicas oriundas e confusione argenti, platinae, cupri, ferri, plumbi, stanni, zinci, wismuthi, reguli antimonii, reguli cobalti et arsenici. Quoniam tentamina cum argento, platina reguloque cobalti admodum sumtuosa sunt, auctor satis habuit, haec metalla bina coniungere, commixtionemque quamvis modo duabus rationibus (2:1, 1:2) instituere.

Compositiones metallorum admodum fusibilia factae sunt in crucibulis furnis immisissis, qui ignem gignerent illis liquandis idoneum, omniaque metalla crucibulo vno eodemque tempore ingesta sunt.

sunt. Vt, quantum fieri posset, calcinatio impeditur, crucibula, priusquam massa liquata in formam effunderetur, semper accurate operta sunt; additaque est pinguedo ad partem calcinatam reducendam. Solum zincum non potuit semper retineri, sic ut in plerisque substantiis metallicis non ea, qua sumtum est, ratione insit.

Quod si metalla colliquanda omnia essent liquatu difficilia, vno eodemque tempore crucibulo ingesta, et igne camini ferrarii potentis fusa sunt. Calcinatio iisdem artificiis impedita fuit.

Si vero metalla facilis difficilisque fusionis colliquanda essent, primo metallum refractarium igne camini ferrarii fustum, tumque metallum fusibilius adiunctum est. Vbi mistura, quae plerumque protinus coagularetur, fluiditatem suam recuperauerat, in formam effusa est.

Ad illas substantias metallicas formandas, quae arsenieum continerent, aliam viam auctor insistere debuit. Primum metalla colliquanda crucibulo ingessit vna cum arsenico, cui diligenter admiscuerat salis tartari alterum tantum (ponderis ratione habita), ut arsenicum figeretur; tum crucibulum bene clausum, commissuris argilla probe obductis, exposuit igni ad metalla fundenda idoneo; sic regulus in fundo crucibuli repertus est, qui arsenicum contineret. Hunc regulum a scoria, quae ipsum contegebat, separavit, inque alio crucibulo summa celeritate, ne arsenicum auolaret, liquauit, liquatumque protinus in formam effudit. — Haec methodus metalla cum arsenico copulandi vbique locum habet, si mixturas metallicas plurimum zinci tenentes, aut zincum purum arsenico iunctum excipias; etenim hoc semimetallum cum sale neutrali arsenicali coit, unde scoria nascitur, a qua zincum, utpote partim nimis diuisum, partim destructum, non amplius separari

parari potest. Forsitan isti methodo aliquis obiciat salem tartari ad arsenicum figendum adhibitum hanc substantiam retinere, adeoque obstare, ne cum metallis coeat; sed tenendum est, arsenico longe minus rem esse cum metallis, quam cum salibus alcalinis affinitatem, si haec corpora via sicca tractantur. Vbi humida dantur forsitan casus, ubi contrarium evenit; sed hi huc non spectant.

Vt ACHARDVS misturas metallicas explorandi cylindri formandi fuerunt. Variis formarum generibus tentatis, vidit, formas e terra pingui diligenter formatas omnibus aliis praeferendas esse; etenim viis fusionis ibi minus frequenter occurrunt, terra pinguis ad certum usque gradum dilatationi aut contractioni, quam metallum refrigerando patitur, cedit, praetereaque calorem non nimis cito absorbet, sed ut metallum compositum tamdiu fluidum maneat, donec partes ipsius in ordinem sibi proprium coeant, sique forte metalla, vel prorsus, vel ex parte, quae secedant ac gravitati suae specificaе convenienter disponantur, haec separatio commode fieri possit.

Ne nimis exiles cylindri fierent, metalla ad ea quantitate sumsit, ut mistura semilibram ponderet. Cylindrorum diameter fuit semipollicaris, altitudo secundum pondus metalli mixti specificum 4—6 pollicum. Idque de quinque prioribus sectionibus valet: nam quae misturae metallicaе secta continentur sectione, cum ipsis metalla insint admodum pretiosa, coactus est noster minorem eorum quantitatem adhibere: formis hic usus est pariter cylindricis, sed diameter ipsis erat $2\frac{1}{2}$ linearum, altitudinum pollicum.

Ad omnia tentamina ACHARDVS metalla adhibuit purissima. Quod ferrum attinet, usus est ferro fusso ob nimiam difficultatem fusionis ferri cusi, quae tanta est, ut pleraque alia metalla caloris gradu ad
ipsum

ipſius fuſionem neceſſario aut calcinentur, aut in ſco-
rias vertantur, aut volatiliferentur; id quod experi-
menta non poteſt non tam laborioſa tūm admodum
incerta reddere. Cum ferrum fuſum Zedenikenſe au-
ctori ſatis purum viſum eſſet, eo uſus eſt. Regulus
cobalti, quem uſurpauit, e zaffera Saxonica reductus
fuerat. — Regulus antimonii elicitus erat ex anti-
monio ſine interuentu alius metalli methodoque ad
regulum antimonii ſimplicem parandum uſu recepta,
h. e. detonatione antimonii crudi cum nitri tartarique
iuſtis portionibus.

Vt ne operis volumen nimis excreſceret, ten-
taminum ſuorum euentus auctor clariffimus per ta-
bulas, ratione iam ex aliis ipſius ſcriptis cognita, diſ-
poſuit, ſic vt totum opus e ſolis tabulis conſtet.

Hae tabulae in viginti duas columnas vertica-
les diuiſae ſunt. Prima harum columnarum nume-
rum compoſiti metallici indicat, hique numeri ad
quintam ſectionem continua ſerie ſeſe excipiunt.
Octo columnis ſequentibus tabularum primas quin-
que ſectiones conſtituentium inſcripta ſunt nomina
metallorum, e quibus miſturae conſtant, idque ſe-
quenti ordine: cuprum, ferrum, plumbum, ſtan-
num, zincum, wiſmuthum, regulus antimonii, et
arſenicum. Tabulae ſextae ſectionis auctae ſunt tri-
bus aliis columnis verticalibus, nam ad miſturas me-
tallicas, de quibus ibi agitur, ſumta ſunt tum me-
talla modo memorata, tum argentum, platina co-
baltique regulus. In columnis, quibus nomina me-
tallorum ſuperſcripta ſunt, numeri reperiuntur pro-
portionem metallorum ſimplicium indicantes.

Decima columna docet, num metalla fuſa ra-
tione aequabili coierint, an in forma ſeceſſerint, ſic
vt haec ipſorum ſeiunctio ſit viſibilis. Poſſunt caſus
dari, vbi habitus externus non indicat, an ſeparatio
metal-

metallorum facta sit: huiusmodi in casibus in decima columna non notatur, potestque tantummodo in comparatione ceterarum proprietatum aliquid super hac re concludi. Comparatione habitus externi fracturae metalli compositi in parte cylindri superioris et inferiore, simulque resistentia, quam lima in utraque extremitate sustineret, usus est noster, ut discerneret, num vera mistio facta esset, an sola aggregatio: nam si sola accidisset aggregatio, metalla in forma secedebant, sic ut ponderosius fundum peteret, leuius partem cylindri superiorem efformaret. Quae separatio quo facilius redderetur, auctor semper formam verticaliter tenuit, cum misturam liquidam ingereret. Quod si metalla, quae confunduntur, pondere specifico inter se multum discrepant, praetereaque in forma aliquamdiu manent, priusquam solida fiant, facillime separantur; sin pondere specifico parum differunt, citissimeque coagulantur, ac praeterea etiam gradu fusibilitatis parum discrepant, admodum difficile est, externo habitu agnoscere, metalla vera mista an modo adgregata sint. Hoc in casu saepissime accidit, ut metallum, etsi a ceteris separatum, in particulas minutas aut granula diuidatur per totam massam satis aequaliter sparsa, tumque saepe fieri nequit, ut intelligas, separationem vere accidisse. Haec igitur columna non indicat coniunctionem uniformem, nisi quatenus secundum habitum metallorum compositorum externum locum videtur habuisse.

Columna undecima docet habitum externum fracturae metalli compositi, si idem esset in parte cylindri inferiore ac superiore; quod locum habet, si combinatio vniformis est, certe esse videtur. Tum auctor fracturam in vniuersum descripsit; in casu contrario descripsit habitum fracturae in parte superiore et inferiore cylindri.

Columna

Columna duodecima docet, quid lima in metallum compositum valeat. Tentamen hoc semper in utraque extremitate parteque media cylindri factum est. Quod si quid discriminis illis in locis appareret, id notatum est.

Columna decima tertia indicat pondus specificum metalli compositi, pro unitate sumto pondere specifico aquae ad temperaturam 12 graduum REAUM. Hac in columna duo reperiuntur numeri, alter sub altero: primus indicat pondus specificum partis cylindri superioris, alter inferioris; duplex haec determinatio necessaria fuit, ut intelligeretur, num per quietam misturae metallica refrigerationem separatio metallorum partialis accidisset, quae neque habitu externo fracturae neque lima agnosci posset. Nam si talis separatio facta esset, metallum ponderosissimum in parte cylindri inferiore esse debebat, nisi purum, certe maiori copia, quam in parte cylindri superiore; id quod de cupro cum plumbo aut wismutho commisto valet. Ceterum auctor in pondus specificum misturarum metallicarum non inquisivit, nisi ubi metalla aequabiliter combinata viderentur; in casu enim contrario omnino inutilis erat omnis proprietatum adgregati metallici, utpote a mixture metallorum chemica non dependentium, indagatio. — Tenendum tamen est, differentiam inter pondera specifica partis superioris atque inferioris cylindri non semper indicium certum esse compositionis diuersae neque aequabilis; etenim cum metallum in parte cylindri inferiore tardius, quam in superiore, ubi ab aëre contingitur, refrigerat, praeterea a pondere partis superioris comprimatur, fieri potest, ut ibi partes ipsius alia ratione coeant, aut numerus pororum minor fiat; id quod etiam casu potest accidere, qui partem cylindri aliam alia reddat porosiores. Quam raram hoc sit, etiam hinc

hinc intelligitur, quod eadem ponderis specifici differentia in metallorum quoque simplicium cylindris saepe obseruatur. — Bilanx hydrostatica a nobis adhibita parte grani decima sexta afficiebatur.

Columna decima quarta indicat duritiem metalli misti. Ad hanc accurate definiendam auctor super tabula firmiter erigendas curauit duas columnas quadrangulares ligneas, sex pedes altas, per totam suam longitudinem in pollices diuisas, supra per aliquid lignum iunctas, quod ipsas ad aequalem distantiam contineret. His columnis longitudinaliter insculptae erant rimae, inter quas massa chalybis pondere 7 librarum et 29½ lothorum sursum deorsum libero moueretur. Superficies inferior huius mallei confecta e chalybe duro, eratque admodum plana ac polita; parti ipsius superiori filum alligatum erat trochileum in ligno transuerso columnas iungente fixae circumuolutum, sic ut filo attracto malleus pro arbitrio moueretur, relaxatoque illo ex altitudine, ad quam eleuatus erat, in laminam chalybis indurati planam politamque tabulae inter duas columnas sitae horizontaliter affixam irrueret. Huius machinae ope accuratius duritiem metallorum compositorum relatiue determinauit. Hoc consilio e media cylindri cuiuslibet parte globum torno sibi curauit conficiendum, cuius diameter esset dimidii pollicis. Praeterea sibi parauit scalam, quae diametrum globorum in centum partes diuideret. Globis in lamina chalybea politis, malleum primo ex altitudine duorum pollicum dimisit. Mensurata diametro impressionis circulari in globo factae, malleum in eundem locum iterum ex altitudine duorum pollicum demisit, iterumque impressionem mensurauit. Tum deinceps, sed semper in eundem globi locum, ictus altitudine pollicum 3, 4, 5, 6, 12 et 50 dedit, sic ut ictus pollicum 6 et 12 decies, ictusque pollicum 50 tantum

repeteret, donec globus frangeretur, aut in laminam admodum subtilem transfiret. Post singulos ictus pollicum 3, 4 et 5 impressiones mensuravit, itemque post denos ictus pollicum 6, 12 et 50. Ab ictibus vltioribus abstinuit, simul ac globus frangeretur; id quod nonnunquam post primum ictum accidit, quo in casu impressio non potuit mensurari. — Horum experimentorum euentus in columna decima quarta enarrantur. Numeri ad sinistrum indicant altitudines, e quibus malleus in globum deinceps decidit, numerique correspondentes ad dextram diametrum impressionum per hos ictus factarum centesimis partibus diametri globi expressam sistunt. — E misturis metallicis, de quibus in sectione sexta agitur, ob exiguam massae quantitatem globi formati sunt minoris diametri 42 partes scalae aequantis. Impressiones tamen eadem scala mensuratae sunt, adeoque non centesimis, sed quadragesimis secundis partibus diametri globorum exprimuntur. His globis ob minorem magnitudinem initio duo deinceps ictus altitudine modo vnus pollicis inflicti sunt.

Columna decima quinta ictus indicat, quos metallum sustinere potest, priusquam rumpitur, aut fissura in ipso agitur. Iidem globi eademque machina, quibus auctor ad duritiem metallorum compositorum indagandam vsus est, etiam hic adhibita fuerunt. Numeris exprimuntur altitudo, e qua malleus in globum deinceps decidit, ictusque, qui primam egit fissuram, aut globum diffregit.

Columna decima sexta ductilitatem metalli vel gradum indicat, ad quem illud per ictus vis cognita sic potest extendi, vt non frangatur, neque rimas agat. Reperiuntur ibi diameter maximae impressionis, quam ictus in duabus columnis praecedentibus indicati sic prodixerunt, vt nulla oriretur fissura, diame-
terque impressionis tum ortae, cum globus rimam age-

ret aut frangeretur. Ad mensurationem eadem scilicet adhibita fuit, quae globi diametrum in centum partes diuidit, adeoque vnitas numerorum diametros impressionum indicantium est pars centesima diametri globi, qualis ante experimentum fuerat. Quoties (quod saepe accidit) primus ictus globum frangeret, non extendi se modo determinabili passus est; vt tum tentaminis euentus hac in columna numeris exprimi non potuerit, adeoque mistura metallica aut proferenda non, aut gradu non mensurabili ductilis censeri debet.

Columna decima septima vim indicat, qua metallum compositum partium suarum dissolutioni resistit. Ad cohaerentiam partium tam absolutam quam respectiuam determinandam excogitauit auctor machinam admodum simplicem. Constat e veste ferreo brachiis inaequalibus; vnus brachii longitudo quadrupla est longitudinis alterius. Mouetur huius vestis circa axem chalibeum, brachiique minoris vi ad partes metalli diuellendas adhibetur. Vfus est ACHARDVS ad haec tentamina cylindris capitatis, quorum longitudo (capitibus exceptis) duos pollices, diameter $\frac{185}{100}$ lineae Parisinae aequaret. — Apparet hinc, magnum saepe discrimen inter cohaerentiam absolutam et respectiuam dari. — In sexta sectione tantummodo cohaerentia absoluta indicatur.

Columna decima octaua docet, num metallum compositum politurae egregiae capax sit.

Columna vndeicesima indicat, num politum in aëre sicco, qualis est conclauium, stabilis sit.

In columna vicesima docetur, num permaneat in aëre humido, hoc est, exposita pluuiæ, rori, atque humectationi siccationique successivæ.

Columna vicesima prima edocet, quis sit vaporum acidorum in superficiem politam metalli compositi effectus. Vfus est auctor ad haec experimenta acido muriatico. Cum his vaporibus per viginti quatuor

tuor horas metalla polita exposuisset, ea aliquot dies in aëre conclauis libero seruauit, tumque mutationes, quas passa erant, examinauit. Vapores alius acidi dubitari nequit quin in nonnullis casibus pro actione eius particulari in metallum maximam misturae partem constituens diuersos effectus produxissent; sed omnia acida tentari non potuerunt.

Columna vicesima secunda immutationes sistit, quas superficies polita vniuscuiusque misturae metallica vaporibus phlogisticis exposita patitur. ACHARVVS hoc consilio metalla polita in cista ampla collocauit, vbi hepar sulphuris acido adfuso decomponeretur. Cum per horas viginti quatuor ibi mansissent, per aliquot dies aëri libero exposita, postque examinata sunt.

Vt ea noster reperiret, quae in postremis quinque columnis docentur, quinque laminis politis vniuscuiusque metalli compositi opus fuit. Desumptae fuerunt sine vlllo discrimine de parte superiore aut inferiore cylindrorum, sic vt sectio axi ipsorum perpendicularis esset, adeoque laminae circulares prodirent. Vnum latus laminae cuiuslibet diligenter poliebatur, alterum cera chartae adglutinabatur.

Vt proprietates metallorum compositorum cum proprietatibus simplicium comparari possint, ACHARVVS etiam metallorum purorum indolem examinauit, huiusque examinis euentum in tabula peculiari tabulis, e quibus sectiones constant, praefixa proposuit. Tantummodo habitum externum fracturae metallorum purorum limaeque in ea effectum, utpote res notissimas, hac in tabula omisit.

Ad massam platinae parandam primo platinam cum sale neutrali arsenicali fudit, tumque arsenicum calore continuo fortique camini ferrarii abegit. Massa sic parata in laminas diuisa est. Huius platinae grauitatem specificam definiit. Admodum erat po-

rosa; quae causa nostro videtur, quamobrem potius platinae specificum longe aliud, quam alii physici, repperit (13, 5714). Igitur hanc non veram platinae gravitatem specificam esse censet.

Insignis differentia reperitur inter resistentiam aut cohaesionem partium metallorum purorum, qualem noster definiit, illamque, quam alii physici invenerunt. Cuius discriminis princeps ratio nostro videtur, quod illi metallis in fila ductis vsi sunt. Metallum enim dum hanc figuram induit, undique comprimitur, adeoque non potest non magis solidum fieri.

XIV.

Nova literaria.

Abanno inde praeterito experimenta Cl. GALVANI vires electricitatis in motum muscularem concinnentia, atque singulari commentario: *de viribus electricitatis in motu muscolari*, Bonon. 1791. descripta, animi attentionem virorum, et physica, et medica eruditione insignium, iure meritoque meruerunt. Potabant enim, non solum repertum esse sic vehementissimum fibrae muscularis stimulum, quo ea, omnibus aliis irritis, excitari iterum posset, sed etiam naturae mysteria, quibus agens per nervos principium hucusque observatorum intelligentiae quodammodo subtrahebatur, nonnihil reuelata esse. Quo gravior igitur haec experimenta esse videntur, eo magis mirandum est, inter physiologos et physicos Germaniae tam paucos hucusque extitisse, qui ea repetere, varere, et in eorum causam inquirere studerent. Praeter experientissimos ACKERMANNVM Moguntinum *)

*) Cf. *Salzb. medic. chirurg. Zeis.* 1792 Vol. 3. p. 289
— 297.

et BEHRENDUS *) nouimus neminem, qui hisce experimentis instituendis tempus studiumque dicaret suum. Quam ob rem speramus, fore, vt a nostrorum Commentariorum lectoribus iis, qui talibus delectantur disquisitionibus, gratiam ineamus, si cum illis ea communicauerimus, quae inter physicos nostrae aetatis celeberrimos facile princeps, ALEX. VOLTA, multis inuentis physicis clarissimus, hac de re nuper ad nos perscripsit:

„Ineunte vere huius iam prope labentis anni reuocabar ad electricitatem, occasione phaenomenorum oppido mirabilium, quae suis tentaminibus CL. GALVANIVS, Bononiensis Professor, detexit descripsitque **), quibusque euicisse videtur, vigere perpetuo in animalibus cuiusque speciei aliquam electricitatem ab ipsis et in ipsis organis vi vitae sponte concitatam; scilicet fluidum electricum, rupto naturaliter aequilibrio, in nervis iam non quiescere, sed esse in continuo aliquo motu aut sese ex hac in aliam partem, quatenus redundat vel deficit, effundendū. Quare experimenta illa omnia GALVANII primum iteraui, tum deducta ex iis consecutaria ad examen reuocaui, nouis praecipue institutis de industria tentaminibus, quibus multa detegere nobis datum est, quae ipsum GALVANIVM aliosque physicos, eandem post illum viam ingressos, fugerunt ***). “ —

Xx 3

„Inter

*) In Dissert. qua cor nervis carere demonstratur. Mog. 1792. 4.

**) In opere supra commemorato, cuius etiam versio germanica editore I. MAYERO, Pragae 1792. 8. prodiit.

***) Hac de re edidit iam duas dissertationes Celeb. VOLTA in Diario CL. BRUGNATELLI, (*Giornale fisicomédico*) de quo propediem ad lectores referemus nostros.

„Inter praecipuas quaestiones nondum constitutum est, num in experimentis GALVANII validissimae, quae excitantur, contractiones musculorum et artuum motus, ob duplicem metalli contactum hinc musculo, inde nervo animalis rite dissecti ac praeparati, qui motus electrico fluido, ab una ad aliam partem per arcum conductorem irrumpenti, deberi, vis est, qui dubitet, ideo eveniant, quod hocce fluidum sponte, seu vi ipsa organorum animalium ad hanc vel illam partem tendat, quo in casu vera ac propria animalis electricitas dici mereretur, quodque CL. GALVANIVS tueretur; num, inquam, aliquando saltem hoc ita fiat, an, quod pluribus in casibus aliter evenire iam prorsus demonstraui, metalla in experimentis adhibita, cum partibus animalium succo plenis admoventur, atque apte applicantur, per se ac propria virtute fluidum electricum, alias quietum, turbare, concitare, pellere queant, adeo, ut organa animalia non nisi passivae sese habeant. Equidem metalla, quin et carbonem lignorum optimos non solum perfectissima esse electricitatis *deferentia*, verum etiam *excitantia* ope simplicis contactus, indubie nuper experimentis euicere. Prius, scilicet metallis atque carbonibus ligneis electricitatem undecunque excitatam, h. e. ad aequilibrium, quod amiserat, restituendum nitentem, facillime traducendi vim intelligi iam notum erat. Posterius vero, nempe iisdem corporibus posse electricae materiae aequilibrium turbare, novamque creare electricitatem, meum inventum est. Debilem hanc profecto ac communibus electrometris, quamvis exquisitis, nullo modo detegendam, sed quae nervaeis fibris, quas forte offendit, musculisque conuellendis par sit, absque ulla frictione aliave artificio, modo apte applicantur aquae, aut corporibus aqueo humore imbutis, cuiusmodi sunt nervi atque muscoli animalium siue viventium, siue re-

cens enectorum, reuera excitant metalla carboneseque vi ac virtute propria, quatenus ipsa fluidum electricum impellunt coguntque ad ingressum vel egressum e superficie, quam contingunt. At vero, si duobus in locis positae sint huiusmodi armaturae nervorum metallicae, ex vno eodemque metallo conflatae, atque inter se aptissimo quouis conductore communicent, quid tunc expectandum? Fortasse utraque armatura suget vel euomet tantillum fluidi electrici, sed obsistent sibi inuicem aequali nisu atque adeo nullus ex vna ad alteram eueniet transfluxus circulatio nulla. Ergo ad diuersa metalla confugiendum, quae prout inaequali, vel etiam contraria vi in attactum corpus agunt, transfluxum tunc satis magnae copiae fluidi electrici, si arcus conductor non desit, cient et vsque promouent ab vna scilicet ad aliam partem, quas ipsae armaturae obtegunt. Quae quidem partes si, vt et reliquae intermediae, satis deferentes sint, fluidum electricum iugiter in gyrum abripietur. Iam vero si illud in hoc continuo fluxu ac in qualibet circuitus parte nervos, siue sensui, siue motui inserui- entes, offendit, hos excitabit, ita, vt pro muneris, quod obeunt, diuersitate aut sensationem pariant, vt in apice linguae contingit, quae sapore vel acido vel alcalino afficitur iuxta nouissima mea experimenta, pro- vt fluidum electricum ingreditur exitue ex ipso apice linguae, aut contractiones musculorum motusque artuum excitent, quod saepius euenit, cum nempe illud in nervos cruales, aut brachiales, aut quoslibet motibus voluntariis dicatos, qui latissime patent, in- currit. En rationem phaenomenorum, quae fidenter nimis electricitati animali adscribuntur, quaeque ego electricitati artificiali, siue extrinsecus excitatae, tri- buere malim.

»At nullumne prorsus erit in omnibus GAL- VANII experimentis, quod illa iure sibi vindicare que-

at? Hoc equidem non ausim definire. Dico tantum, illa omnia, in quibus irrito successu metalla aequalia adhibentur, et, ut contractiones musculorum efficiamus, ad diuersa confugiendum est, nihil uolere ad veram ac propriam organorum electricitatem, actiuam nempe, adstruendam, cum illa organa passue se habere videantur. Porro eiusmodi casus, in quibus non nisi contactu metallorum diuersae speciei excitari possunt motus musculares, sunt longe plures; paucissimi contra ea dantur, in quibus etiam ope eiusdem metalli contingunt: cumque vix percipienda diuersitas aliquando efficiat, ut vel metalla eiusdem nominis ac speciei aliquibus edendis effectibus non imparia sint, valde dubitandum videtur, quominus tunc etiam, cum armaturae metallicae profusus similes inuicem esse videntur, et nihilo tamen minus excitandis motibus musculorum inserviant in partibus animalium praeparatorum, in quibus denudati nerui adhuc eximia pollent excitabilitate, imperceptibilis aliqua differentia in superficie saltem metallorum plus minusue aspera etc. in causa sit, cui fluidum electricum etiam hic ad transfluxum cietur. “

„Etiam si tandem electricitas haec animalis activa in organis, quam GALVANIVS tuetur, iterum evanescat, stabit tamen incomparabilis ac miranda fibrarum, praecipue neruearum, excitabilitas ope stimuli electrici. Ex altera quoque parte remanet nouum electricitatis artificialis principium, a me detectum, quod maximam huic scientiae lucem afferre potest, nempe vis ac virtus metallorum et carbonis concitandi atque pellendi fluidum electricum ope simplicis contactus cum corporibus quibuscumque humidis ac per hanc ipsorum qualitatem deferentibus; id quod certis experimentis extra corpora animalia institutis confirmaui. “ —

Memoria P. R. FRC. WILLEMETI *).

PETR. REMIG. FRANC. WILLEMT, natus Nanciei d. II. April. c10ccclxii. e Patre *Remigio*, qui Demonstratoris chemiae regii prouinciam ibi cum laude tuetur et nobiscum etiam amicitia aliisque humanitatis officiis iunctus est. Patre hoc, studii naturae plenissimo, cum vteretur, haud mirum, quod et filius mature inter alia, quibus iuuenilis auius recte locupletari et exornari solet, etiam insigni erga naturam amore imbueretur. Neque vero curam paternam spemque de eo ab omnibus, qui nostrum Willemetum norant, conceptam destituit. Etenim linguarum graecae et latinae eam sibi comparauerat cognitionem, vt versionem nonnullorum, quae Anthologia continentur, epigrammatum ligato sermone anno aetatis XV. factam, et per diaria publica cum eruditis communicatam cum laude exciperent periti aequique harum rerum aestimatores. Praeterea literaturae cum antiquae recentioris, geographiae, historiaeque cum politicae, tum naturalis late patentes campos tanto cum successu coluerat, vt ante annum aetatis decimum sextum a societate literaria et patriotica Hassio-Homburgensi (!) inter membra legeretur sua.

Sed nondum expleta erat illius discendi cupido; patrem potius enixe rogabat, vt ipsi studiorum suorum cursum Lutetiae Parisiorum absoluere liceret. Ibi tanto cum feruore studiis operam dabat, vt quolibet per aestatem mane hora iam quarta e lecto surgeret, praelectionibusque MONNIERII in botanicen, in horto regio haberi solitis, interesset. Quod quidem negotium, ipsi semper gratum, haud prius relin-

*) Defumta e schediasmate: *Notice sur PIERRE REMIG. WILLET, de la soiceret d'histoire nat. Par AUBIN LOUIS MILLIN de la même soiceret.*

relinquebat, quam aperta rhetorices schola in collegio Mazarini ipsum inde auocabat. Quae ipsi ab his studiis supererant temporis momenta, ea in bibliotheca regia transigebat, ubi non solum splendidiorem atque adeo magni pretii opera, historiam naturalem et antiquitates illustrantia, peruoluebat, sed in manuscriptis quoque codicibus excutiendis operam haud leuem ponebat. Varia inde inedita ORIBASII aliorumque medicorum graecorum, nonnullasque dissertationes de metris graecis, nondum quoque typis exscriptas, describebat, emendabat, latinaque versione et breui commentario illustrabat. In itinere, quod Argentoratum susceperat, BRVNKII, edendis graecis latinisque scriptoribus inter nos clari, familiaritatem sibi comparauit, cui cum ista manuscripta placere intelligeret, omnia cessit.

Studiorum, quae in Gallia sub rhetorice comprehenduntur, studio Parisiis expleto anno MDCCCLXXXI. in patriam urbem reuersus medicinae addiscendae totum se tradebat. Anno eodem de *usu fluidi electrici in oeconomia naturali*, et anno sequenti aliam dissertationem defendebat, qua inquirebat, *an vires plantarum ex ipsarum characteribus botanicis deduci queant*. Honorem et iura doctoris medici ipsi peperit disputatio contra dissentientes cum laude defensa de *usu frigoris medico*, de qua comment. nostror. vol. XXVI. p. 651. ad lectores relatum est nostror. Anno proximo Lutetiam Parisiorum denuo adibat, ut ibi praeceptores historiae naturalis, chemiae et clinices sequeretur. Sed haud ita multum hoc otio frui ipsi licuit, quippe cum nosodochii militaris medicus constitutus Argentoratum mitteretur.

Quod quidem publicum munus ipsum haud penitus a studio historiae naturalis, quo summo opere delectabatur, auocare poterat, ut potius omnes, ab illo liberis, huic dicaret horas. Detexerat tunc, multas

multas *Medicaginis polymorphae* varietates hoc nomine neutiquam insigniendas esse, sed inter species huius generis veras et constantes referendas.

Physiologiae docendae prouincia ibidem ad eum deferebatur, quam ita administravit, vt laudem inde inueniret. Quod otii ipsi supererat, id omne impendit itineri in montem Vogesum ad plantas, aliaque naturalis historiae obiecta ibi colligenda. Exco- gitauit quoque methodum naturalem, qua studium botanicum facilius reddi discentibus posse existimabat. Eodem anno epistolam in diario, cuius editionem Cl. AVBIN LODOV. MILLIN curabat: *Melanges de littérature étrangère*, publici iuris fecit de flora Iaponica Thunbergii.

Redux in patriam urbem recipiebatur Noster in collegium medicorum: qua quidem occasione ex in- stituto maiorum commentabatur in sextum aphoris- mum sectionis I. HIPPOCRATIS.

Excursiones, quas in Lotharingiam suscepit, ma- gna copia corporum, e triplici naturae regno peti- torum, thesaurum rerum naturalium, quem studio- se colligebat, locupletabant. Praelectioniones botani- cae, quas eo tempore habebat, magnopere ob ser- monis perspicuitatem ordinisque methodum lauda- bantur.

Cum anno huius seculi LXXXVIII. Parisiis com- moraretur, fuit inter eos, qui societatem Linnaea- nam, cuius et nos mentionem supra p. 528 ff. inie- cimus, fundarent eiusque conuentus praelectionibus eruditissimis ornarent.

Iam longo e tempore cum, exteras regiones adire vt ipsi contingeret, ardentissime exoptaret, ar- ripiebat cupidissime opportunitatem, quam ipsi lega- ti TIPPOO-SAJBI obtulerunt, eorumque in patriam comitem sese adiungebat. Non solum in promon- torio bonae spei, sed etiam aliis in regionibus, vbi
naues

naues paullulum detinebantur, plantas colligebat, quarum indicem criticum Cl. MILLINO transmittabat, vt eum publici faceret iuris. Dolendum est plantas ipsas, quarum descriptionem breuem dederat WILLEMETVS, in manus huius viri non venisse, sed in itinere fortasse intercidiſſe.

A tam aeri et flagranti naturalis historiae amore quid non exſpectare iure meritoque poteramus? Sed omnem ſpem de illo conceptam praecidit vir, cuius nomen quilibet probus indignabundus nominabit, CONWAIVS, qui Pondicheriae praefidus provinciam tuebatur, et aduenam Willemetum tantum cum barbarie perſequebatur, vt is in morbum incideret, qui corpus tantopere fregit, vt illud coeli temperiem, vehementi ardore moleſtam, ferre haud poſſet. Quam ob rem haud multum poſt, quam in regionem TIPOO-SATBI imperio ſubiectam peruenerat, Seringa-Patnam, quae illius regni caput est, anno 1699. mortuus est.

Praeter illa, quae commemorauimus, opuscula plura inchoauit, quorum proſtigationem non praematura impediuit. Scilicet animus ipſi erat, omnes naturalis historiae partes ad MORISONI exemplum tabulis ſynopticis comprehendere. Igaur quamlibet ſpeciem nomine vniuoco inſigniuerat, ad quod apte inueniendum immenſo labore nomina ſpecierum, quae quauis in regione vulgaris eſſe ſolent, ſibi cognita reddere ſtudit. Praeter hoc viſum et multae eruditionis opus etiam *ſyſtema fungorum* adornauit, quod veluti ſpecimen erat methodi ſynopticae, cuius modo mentionem iniiciebamus. Materiem huius operis rudem adhuc ac indigeſtam componi atque in ordinem redigi propterea non poſſe, quod explicatio ſyſtematis, quod animo conceperat b. Auctor, deſit, eo magis dolemus, quo
certius

certius scimus, WILLEMETVM in hac botanices partem culta parte multum defudasse.

Academiae.

D. XXIV, Nouembr. huius anni celebrauit societas regia scientiarum Gottingensis sollemnia de condita ante XLI. annos societate. Qua quidem opportunitate praemia iis dissertationibus, quae ex iudicum sententia optime votis societatis satisfecerant, publice decernebantur. Et quidem historica classis inter commentarios *de rebus Traiani ad Danubium gestis* etc. enarrandis ipsi exhibitos duo inprimis laude et qui typis exscribantur, dignos pronuntiauit, quorum alteri, qui epigraphen: *Quamquam o! in fronte gerebat praemium adiudicatum est*, alterius cum epigraphe: *Magis in studiis homines timor, quam fiducia decet*, honorifica mentio iniecta. Classis vero oeconomica inter dissertationes, de argumento ad disceptandum publice proposito ad ipsam missas, nullam esse, quae praemio digna sit, decreuit.

Argumentum, quod mense Nouembri futuri anni praemio dignum iudicatum est a physica classe, *bilis hepaticae et cysticae naturam* concernit *).

Classis mathematica mense Nouembri cIdcccxciv. solutionem huius quaestionis destinavit: *Cum doctrina de natura aquae composita, quamvis magno plausu excepta sit, tamen iis omnibus, qui subtilem naturae cognitionem magis, quam phaenomenorum quorundam expositionem curant, primo intuitu placentem, nondum extra omnem dubitandi aleam posita esse videatur; societas optat, ut nona eaque perspicua atque accuratis*

**) Vid. Comm. nostr. Vol. XXII. p. 177. ubi de hoc argumento fusius exposuimus e programme publice academiae.

curatis mentionibus innixa experimenta insituantur, quibus haec doctrina aut omnino firmetur aut evertatur.

Classis historica praemium promissit quinquaginta nummorum hollandicorum, quod et optimae solutioni priorum quaestionum dicatum est; illi in conventu, qui Nouembri mense MDCCCXCV. habebitur, soluendum, qui ex tabulariis publicis proutque, atque ex relationibus, vel typis exscriptis, vel manuscriptis optime docebit, quae quantaque commodae in terras, quae imperio Regis Georgii III. in Germania subsunt, ex ipsarum cum Hansa coniunctione redierint.

Oeconomica argumenta, ab hac ipsa societate publice proposita, sunt haec: et quidem Iulio anni proxime futuri ratio aptissima atque impensarum minimarum, pauperibus aegrotis in urbibus succurrendis doceatur; Iulio MDCCCXCV. possuntne fruges, quarum grana nondum spicis excussa sunt, in Saxonia inferiore, ut horreis carere agricolae possint, in strus congeri? et quo modo obuenientes difficultates optime tolluntur? Denique mense Nouembri MDCCCXCV. metuendumne est, ne respublica vere detrimentum faciat, si praediorum rusticorum pro lubitu possessorum in minores agellos diuisio, ita, ut onera et vectigalia inde pensitanda in aequales distribuuntur portiones, sine ulla circumscriptione concedatur? Praemium, cuiuslibet harum quaestionum optime solutae promissum, erunt XII. numi aurei Hollandici, et terminus, quem dissertationes ad certamen admittendae excedere non debent, pridie Calendas Iunias aut Octobres constitutus est, prout praemium aut Iulio aut Nouembri mense distribuetur.

Inde a medio hoc anno Geneuae instituta est Societas amicorum naturam scrutantium, cuius socii praeter alios sunt BONNET, IVRINE, GILLET, SAVSSVRE, SENNEBIER, TINGRES etc.

Magna

Magna igitur expectatio est de scriptis huius societatis, quorum volumen propediem typis exscribetur.

Academiae imperialis Naturae Curiosorum res, perill. eius quondam Directoris Cothenii, viri summi, munificentia, insigniter esse auctas, *e. notitia legati, quo CHRISTIANVS ANDREAS COTHENIVS, rel. Academiae Imp. Nat. Cur. liberaliter prospexit, ab Academiae t. t. Praeside, b. Delio, viro perill. d. 20. Non. 1790. in lucem emissa, et in Nouor. Actor. vol. 8. p. 183. et seqq. typis repetita, satis superque notum est.* Neminem quoque, qui illas plagulas legerit, latet, id a viro, hoc nomine de Academia immortaliter merito, ea mente esse factum, vt illa, more aliarum Academiarum, quaestiones vtilis publice proponere, iisque, qui illis optime soluendis consilio mentique iudicum satisfecisse videbuntur, ex vlturis pecuniae, quam Academiae legauit, dignum laboris praemium, monetam auream valoris viginti circiter ducatorum, posset decernere. Hac eius prouidentia academia amplissimam sibi opportunitatem exoptatamque potestatem de litteris, de ciuibus, et vniuersa patria, immo de toto genere humano bene merendi, datam esse laetatur. Voluit autem beneficis Testator, vt quaestiones illae, alternis annis proponendae, medicae practicae essent, et de praemio concertaturis occasionem praeberent, doctrinam medicam nouis inuentis augendi, noua medicamenta proferendi, vel rebus abstrusis dubisque nouam adfundendi lucem. Huic eius voluntati obtemperaturus b. meus Antecessor, Delius, vir perill. post eius obitum in eodem, quod supra laudauimus, schediasmate primam proposuit quaestionem, de morbis primarum viarum, earundemque vera notione et cura, d. 10. Oct. 1789; atque, quum vix vnus, nec sufficienter, ad illam respondisset, illam ipsam sequenti anno repetiit, publicata d. 20. Nou. ulterio-

ri notitia thematis ad impetrandum praemium ex legato
b. COTHENII. Hoc facto, quinque b. Praefidi re-
 ditae sunt dissertationes, quibus ad quaestionem, in
 medium prolatam, varie respondebatur. Tum e me-
 ro ill. Academiae Adiunctorum eligebantur arbi-
 tri, qui decernerent, cuinam ex illis praemium con-
 stitutum esset concedendum. Hoc deinde, postquam
 Delius noster subitanea et improvise morte esset exstinctus,
 illustriumque Academiae Adiunctorum benevo-
 lentia in eius locum me suffecisset, statuto die, id est, d.
 5. Ian. h. a., suffragantibus omnibus arbitris, cessit
 D. GE. CHR. TH. WEDEKINDO, viro ill., Celsiss. Princ.
 El. Mogunt. Consil. aul. et in Acad. Mog. Medicinae
 Professori, auctori dissertationis, solide et eleganter
 conscriptae, quae iam euulgata, in omnium mani-
 bus versatur. Binae vero monetae argenteae, eo-
 dem modo, sicut aureae, signatae, decretae atque
 redditae sunt binarum aliarum dissertationum, inter
 reliquas praecipuarum, auctoribus; altera quidem
 D. GERARDO ANTONIO GRAMBERG, Ser. Ducis
 Oldenb. Consil. Cancell. et Medico aulico ac militari,
 Oldenburgi, altera vero D. CORN. IO. VOSSIO, Med.
 Pract. Hagae Comitum, utriusque viro celeberrimo et
 de re medica bene merito. De hisce omnibus autem
 in *novis literariis Erlangensibus* (No. IV. huius anni)
 ut et in aliis eruditorum diariis, plura relata sunt, et
 in proximo *Nouorum actorum* tomo referentur.

Nouum nunc certaminis argumentum eruditum
 est proponendum; et ipse hic dies, quo haec scribi-
 mus, idem, quo testamento signato b. Cothenius Aca-
 demiae tantum propensae suae erga illam voluntatis
 dedit pignus, hac de re nos admonet. Notissimum
 vero est medicis, quam grauis morbus sint scrophu-
 lae; quam obscura adhuc, etiam post nouissimos ce-
 leberrimorum virorum labores, eius indoles, et quam
 difficilis sit et cognitu, et curatu. Visum itaque est,
 praevia

præuia deliberatione cum coniunctissimis Collegis, eruditos Medicos, quibus frequens hunc morbum obseruandi fuit opportunitas, inuitare, vt accuratius, quam hucusque factum est, „1. naturam acrimoniae „scrophulosaе nouis obseruationibus explicent; 2. „signa diagnostica certissima, quibus virus scrophu- „losum, in corpore latens, et in varios gradus mali- „gnitatis abiens, licet tumoribus nondum manifesta- „tum, cognoscatur, indicent; 3. accuratis obserua- „tionibus edoceant, quibus scrophularum speciebus, „et complicationibus cum aliis morbis, singula re- „media antiscrophulosa, hucusque cognita, maxime „sint accommodata; cum primis autem terrae pon- „derosae muriatae efficaciam in scrophulis et adfe- „ctibus scrophulosis accurate definiant. Optamus, „vt, si fieri possit, hac opportunitate medicamen- „tum aliquod, adhuc ignotum, ad corrigendam acri- „moniam scrophulosam efficax, Medicis inno- „tescat.“

Ita quidem comparatum est hoc argumentum, vt, qui illud pertractare aggreditur, ad ea quae ab aliis auctoribus, qui id attigerunt vel pertractarunt, dicta sunt, debeat respicere. Nihilo tamen secius optat Academia, vt, qui in eo elaborando versaturi sint, propriis suis potissimum inhaereant obseruationibus, atque ab auctoribus cumulate citandis se abstineant, vt eo melius concinna et dilucida, quam inprimis optat et requirit, breuitate, ea quae obseruauerint et inuenerint ipsi, tradere possint.

Omnes ac singulos, quibus libebit de praemio concertare, humanissime rogamus, vt dissertationes suas, sermone siue latino, siue germanico, siue gallico conscriptas, ante d. 1. Septembris anni 1793. vel ad me, Academiae Praesidem, vel ad proximum sibi eius Adiunctum, mercede transmissionis soluta, velint mittere. Et quum Academiae intersit, vt

nullus dissertationis auctor in antecessum vlllo signo ipsi innotescat; petimus atque contendimus, vt eorum nemo vlllo se prodat modo, sed potius dissertationi adiiciat chartam obsignatam, in qua, in peculiari schedula, nomen vna cum titulis suis ac muneribus, quibus fungitur, et loco denique, vbi habitat, distinctis literis notata sint; chartae vero extus inscribat symbolum quoddam, quod in fronte vel ad calcem dissertationis totidem verbis repetat.

Iudices designati dissertationes, iusto tempore exhibitas, attente perlegent, et aequa lance ponderabunt: d. 5. Ianuarii anni 1794. autem, qui memorialis est obitus b. Fundatoris, nummus aureus eius effigie signatus, valoris sexaginta imperialium, ei, cuius dissertationi palmam adiudicabunt arbitri, resignata schedula, decernetur. Ipsa vero victrix dissertatio non solum absque mora prelo tradetur, sed etiam in proximo Nouorum Actorum volumine denuo prodibit.

Quod reliquum est, vt et hi conatus in Academiae et b. Fundatoris honorem, doctrinae medicae incrementum ac salutem cedant publicam, etiam atque etiam optamus. Scr. Erlangae d. 23. Aug. 1792.

Academia scientiarum regia LVGDVNENSIS viros eruditos inuitauit, vt velint certamen inire de optime soluenda quaestione, pro anno c101cccxciii publice proposita: *quae sunt viae ac rationes tutissimae eaeque breuissimae molas aliasque machinas ad fluuios exstructas, et ab his in motum actas, contra interruptionem motus, a vehementi frigore pendentes, ope mechanices muniendi?* Commoda mechanismi geometricae demonstrantur. Praemium a CHRISTINO legatum et victori ab academia promissum erit nummus aureus, qui CCC libras gallicas aequat. Dissertatio.

tationes, ad certamen de hoc praemio aspirantes, ante Calendas Apriles instantes societati exhibeantur. Ab eadem academia distributio praemii extraordinarii, e duobus numis aureis constantis, quorum quilibet CCC. libras aequat gallicas, in ipsum, qui proxime sequitur, annum dilata est. Argumentum, de quo disceptandum est, ad fabricas pannorum laneorum (*manufactures de lainage*) pertinet, anno iam clxxxci. propositum. Quicumque de hoc praemio certamen inire cupit, is ad haec animum aduertat suum. Dispidendum *primo* est, an illae fabricae prae aliis agriculturam, hominum subsistentiam et mercaturam promoueant; *secundo* inquirendum, an illae prae aliis labore omnes hominum aetates, sexusque exercere possint, minusque, quam reliquae, variationibus subiectae sint, a temporum variatione pendentibus; *tertio* docendum, qua via breuissima et facillima in Gallia numerus harum fabricarum augeri, earum obiecta variari et perfectiora reddi queant; *quarto* ostendendum, num tales fabricae in specie vtiliter operas Lugdunenses, alio tempore in telis sericeis conficiendis desudantes, tunc occupare, cum eorum labores ordinarii atque vitae subsidia cessauerint, et qua ratione machinae ipsorum textoriae aliaeque huc pertinentia instrumenta (*métiers et dépendances*) huic nouo laboris generi adaptari possint. — Cum duo priora capita iam a pluribus diuersarum nationum scriptoribus pertractata fuerint, academia optat, vt illarum disquisitionum consecutaria ad experientiae normam examinentur, atque tertium cum quarto capite per partes diligenter exponatur. — Illustris abbas RAYNALIVS donauit academiae summam 1200 librarum gallicarum, quae optimae expositioni argumenti huius: *quae veritates et animi sensa, philosophiae et literarum ope, pro ea, quae nunc viget, morum nostrorum conditione diligentissime inulcari debent ad pro-*

mouendam summam seculi nostri felicitatem? destinata est. Huius, uti etiam sequentis, praemii distributio ab academia in annum **CLDCCCXCIII.** prorogata est. Denique repetit academia in annum **CLDCCCXCIV.** illud argumentum physicum, cuius expositio optima iam ante biennium praemio ornari debebat, modo inter dissertationes ad academiam missas una vel altera praemio digna pronuntiari iure potuisset. Scilicet optauerat academia, ut doceatur, *num adscensio succi in arboribus, eiusque periodica renouatio inter phaenomena extra omnem dubitationem posita numeranda sit; quænam causæ huius adscensionis tempore veris et pro coeli temperie aut Iulio aut Augusto mensibus dentur; in quam re determinatio harum causarum culturae arborum utilis esse possit.* Praemium erunt duo numi aurei, quorum quilibet **CCC.** librarum gallicarum pretium habet. Dissertationes de his argumentis ante ipsas Calendas Apriles eiusdem anni, quo praemia distribuentur, ad **CL. CLARETVM. LA-TOURRETTE**, qui academiae a literis est, sub conditionibus solitis mitti debent.

IOANNES MVNNIKHOFF, quondam chirurgus herniarius Amstelodamensis, membrum societatis scient. Harlemensis, arte sua celeberrimus, qui **XXIII. Iun. CLDCCCLXXXVII.** Amstelodami obiit, legauit satis amplam pecuniae summam, e cuius redditibus quotannis numus aureus, **CCC.** florenos Hollandicos aequans, distribui possit inter eos, qui optime de argumento ad hernias initio et, si hoc chirurgiae caput differendi materiam haud amplius suppeditarit, ad anatomen, aliaque chirurgiae capita spectante, exposuerit. Executores huius legati constituti sunt e voluntate defuncti Professores anatomes, chirurgiae et botanices in atheneo Amstelodamensi, medici inspectores collegii medicorum, decanique collegii chirurgorum eiusdem urbis. In annum **CLD.**

1600ccxciv. publice propositum est argumentum hoc: *quid sunt herniae? quae diuersitas inter simplices complicatasque locum habere potest? quatenam observationes, siue in cadaueribus siue inter operationes herniarum factae, tam herniarum distinctionem iuuant et sustentant, quae fundamento scientiae, chirurgi herniario necessariae, inservire debet?* Dissertationes, de hoc praemio certantes, lingua latina, gallica, batava et etiam germanica, modo huius literae caractere latino expressae sint, conscriptae esse possunt, et sub conditionibus solemnibus ante Calend. Martias anni indicati mitti debent ad Cl. A. BONN, professorem anatomes et chirurgiae in illustri atheneo Amstelod. et ad Exper. F. E. WILLETVM, inspectorem colleg. medici eiusdem urbis.

Praemia et Honores.

Loco experient. IOH. HENR. FISCHERI, qui hucusque medicinam Gottingae profitebatur, atque domui, parturientibus apertae praeerat, nunc vero medicus proprius Principis Nassouio-Weilburgensis factus est, successit Exp. FR. BENI. OSIANDER, qui simul professor medicinae ordinarius et collegii clinici director creatus est.

GMELINVS, Regi Angliae a consiliis aulae, a societatibus cum imper. oeconomica Petropolitana, tum a medicorum Helueticorum, literarum commercium inuicem alentium, inter socios ipsorum relatus est.

Regia Norwegica societas scientiarum d XI. Octobr. anni praeteriti Illustr. HEYNIVM Gottingensem inter socios externos; IO. IAC. WILLIVM, verbi diuini ministrum Graftenensem, qui ad dioecesin Ransleben pertinet, HERMANNVM, subtribunum (Obristlieutenant) et ACKERMANNVM, qui Dronthemii pharmacopola est, inter socios domesticos legit suos.

ERICO VIBORGIO, variis scriptis et physicis et oeconomicis claro, contigit honos, ut a regia academia scientiarum Hauniensi inter membra ordinaria nuper legeretur.

Exper. HENR. CALLISEN, Regi Daniae a conf. iustitiae, in academiam chirurgicam Hauniensem receptus est ita, ut ibi praelectiones habeat, atque mortuo HENNINGSTIO in huius prouinciam professoris primarii succedat.

D. XI. Octobr. anni superioris munere suo ob senectutem et valetudinis debilitatem abdicauit Reuerendiss. HAGERIG, Dronthemienensis capituli praepositus, qui hucusque vicem praesidis et directoris societatis regiae, ibi florentis, gesserat, inque eius locum successit Episcopus, IO. CHR. SCHÖNHEIDER, theologiae doctor.

D. XVI. Octobr. huius anni exper. AVGVSTIN. BERTELE, medicinae ac chirurgiae doctor, et chirurgus vndecimae legionis pedestris, quae Bambergae in praesidio est, professor chemiae Ingolstadiensis ita factus creatusque est, ut, quamdiu ROVSSEAV, in cuius locum successit, inter viuos erit, ab huius muneris administratione abstineat.

Experientissimus MELITZSCHIVS e decreto Imperatoris Pragae professor artis obstetriciae practicae factus et iussus simul est, institutionis causa aedes publicas, parturientibus ibi apertas, adire. Idem ille priuatim obstetricibus artis praecepta tradidit, et parturientes suis sumptibus in hunc finem sustentavit. Quod institutum imperatori placuit ita, ut Pastores singulis hebdomadibus stipem pro eius sustentatione colligere iussi sint.

Regia academia scientiarum Holmica d. XVIII. Ianuar. huius anni legit hos viros inter socios domesticos: VLR. GVST. FRANCVN, a secretis summae reipublicae, supremum postarum directorem, et ordinis

dinis reg. de stella polari praefectum: IAC. de ENGSTRÖM, a consiliis cancellariae, et equitem de stella polari; Exper. DAN. THEEL, supremum chirurgicae societatis directorem; et Exp. IO. PETR. WESTRING, qui medicinam Norrköpingae facit, inter externos autem Comitem CAR. LVD. de MOROZZO, reg. Turinensis scientiarum academiae praesidem, et FELIC. FONTANAM, directorem collectionis corporum naturalium Archiducalis, quae Florentiae est.

Ab academia scientiarum vtilium Moguntina, quae Erfurdi est, inter socios recepti sunt in solemni, qui d. VII. Aug. MDCCCXCII. habitus est, confessus CAR. AVG. BÖTTIGER, Seren. Principi Vinariensi a consil. consistorii supremi, et gymnasii Vinariensis director; et Exper. IO. ANDR. GVIL. BÜCHNER, e Norwegiae urbe, Bergen; TOBIAS LOWITZ, pharmacopola Petropolitanus, et acad. imper. Petropol. membrum ordinarium; IO. GOTTL. GEORGI, eiusdem academiae aliarumque societatum eruditarum socius, M. van MARVM, pluribus societatibus eruditis adscriptus, et denique IOH. MATTH. HASSENKAMP, a consiliis consistorii et prof. mathem. et orient. linguarum in academia Rintelenfi.

Mortes.

Experient. KANNEGIESSERVS, professor medicinae et Regi Daniae a cons. statuum, academiae Kiloniensis senior, hoc ipso anno fati cessit.

Exp. IMM. HEINR. GARMANN, qui Chemnitzii in Saxonia medicam exercuit artem, d. XXIII. Nov. h. a. aetatis anno LXIX. defunctus est.

Exper. IO. GE. LVTHER, qui physici medici vrbis et praefecturae circularis Freibergensis, praefecturae Frauenstein, iudicii causis metallicis cognoscendis et collegii de officinis metallicis superioris

Freibergensis, et officinae separandis metallis Grünthalensis munere fungebatur, d. XIV. Iul. huius anni, aetatis anno LXXIII. obiit. Praeter dissertationunculam, *utrum os fiat ex membrana et cartilagine, an in utrisque?* Lips. 1743. 4. nil scripsit.

Exper. KILIAN. STOBÆVS, artis obstetriciae professor Londinensis in Scania, d. XI. Mart. huius anni aetatis anno LXXIV. mortuus est.

Exper. PAVL. HENR. GERH. MÖHRING, Principi Anhaltino-Serueftano a consiliis aulae, et valetudinis cura, medicus physicus vrbis et totius ditionis leueranae et Petropolitanae scientiarum academiae aliarumque societatum eruditarum socius, anno aetatis LXXXIII. d. XXVIII. Octobr. h. a. obiit. Inde ab anno XXXIII. huius seculi medicinam in illa fecit vrbe, et variis dissertationibus, medicam artem et historiam naturalem illustrantibus, inclaruit.

Exper. IOH. CHR. BRVNS, Reg. Angl. medicus aulicus et obstetricius, nec non demonstrator anatomiae Hanouerae d. XXI. Iun. h. a. hydrope aetatis anno LVIII. Bibliothecam, e rarissimis et magni pretii operibus compositam, maxime in itineribus, quae olim instituerat, collectam, bibliothecae coenobii Loccumensis ita legauit, vt medicis eius vsus semper pateat.

Exper. IO. PHIL. HAGEN, Regi Borussiae a consiliis aulae et artis obstetriciae professor etc. nuper (d. XII. Dec.) Berolini apoplexia vitam finit.

XVI.

Catalogus librorum, qui in Germania
C1010CCLXXXI. prodierunt.

SCHRIFTEN (anatom.) von G. Azzognidi, I. B. Paletta, u. I. Brugnone; herausgeb. v. SANDIFORT,

- FORT, a. d. latein. überf. u. m. Zusätzen verm. v.
J. H. TABOR. *Heidelb.* 8.
- SCHRÖTER'S (I. H.) *selenotopographische Fragmente*
zur genauern Kenntn. d. Mondfläche, ihrer erlitte-
nen Veränd. u. Atmosph. samt d. dazu gehör. Special-
chart. u. Zeichn. *Lilienth. u. Helmst.* 4.
- SCHRÖTERS (I. S.) *mineral. u. bergmänn. Wörterb. üb.*
Namen, Worte und Sachen a. d. Mineral. und Berg-
werksk. B. 2. Frankf. a. M. 8.
- SCHRÖTER'S (L. P.) *Anweisung wie der Landmann sich*
nicht nur gegen die hin u. wieder grassir. faulichten
Gallenfieber präserviren, sond. auch in d. mehresten
Fällen glücklich u. m. wenigen Kosten selbst kuriren
könne. Rinteln. 8.
- SCHROKA (D. G.) *System der Landwirthschaft. Bres-*
lau. 8.
- — *von Verbesserung der Forsten. Ebd.* 8.
- SCHULZ (CHR.) *Handbuch der Physik, f. diejen. welche*
Freunde d. Nat. find, ohne Gelehrte zu seyn. Th. 2.
2. m. Kpf. Leipz. 8.
- SCHÜTZ (M. C. V.) *Auszug aus Dr. I. G. KRÜNIZ öko-*
nomischen Encyklopädie. B. II. Berl. 8.
- SCHWARTZ (CHR.) *Raupenkalender, od. Verzeichniß*
aller bish. bekannt geword. Raupen nach d. Monaten,
in welchen sie erscheinen, herausgeg. Nürnberg. 8.
- — *neuer Raupenkalender, nach Anleit. des Mader-*
u. Kleemannschen. Abth. 2. Ebd. 8.
- SCHWEIZERBAUER (der glückliche) *od. Anleit. z. his-*
ländischen Landbaue. Eine Preischr. Bern. 8.
- SCOPOLI (I. ANT.) *deliciae florae et faunae insubri-*
bricae. P. 1 — 3. c. fig. Ticin. et Lugd. f.
- SCRIBA (L. G.) *Beiträge zu der Insektengeschichte.*
Heft 2. m. ausgem. Kupf. Frankf. a. M. 4.
- SCRIPTORES *neurologici minores s. opera minor.*
ad anat. physiol. et pathol. neruor. spectantia, Vol. I.
Edid. et praef. est CHR. FR. LUDWIG. Lips. 4.

SEIDEL'S (C. F.) *Blumengärtner-Kalender*, in welchem hund. Gewächse m. ihr. botan. Beschreibung enthalten sind, u. dabei gezeigt wird, welche Verricht. jed. Mon. an denselb. geschehen müssen etc. Heft 1. Wezlar. 8.

SELLE (E. G.) *Entwurf einer systemat. Fieberlehre*; a. d. lat. übers. v. E. G. HOPF. Tübing. 8.

SERRE (I. J.) *Abhandl. üb. die Flüsse u. Entzündungen von denen die Geschwülste und Zahnfleischgeschwüre herrühren*; m. Kupf. Wien. 8.

SIMMONS (S. FOART) *Samml. d. neuest. Beobachtung. engl. Aerzte u. Wundärzte f. d. Jahr 1788. aus d. Engl. Fr. a. M.* 8.

SIND (I. B. von) *der im Felde u. auf d. Reise geschwind heilende Pferdearzt. Sechste verm. Aufl. Fr. a. M.* 8.

SMELLIES (W.) *Philosophie der Naturgeschichte*; a. d. engl. m. Anmerk. v. ZIMMERMANN u. LICHTENSTEIN. Th. I. 2. Berl. 8.

SÖMMERING'S (S. TH.) *Abbildungen u. Beschreibungen ein. Misgeb. die sich auf d. anat. Theat. zu Kassel, dermalen zu Marburg, befinden*; m. Kpf. Maynz. 4.
— — *vom Baue des menschl. Körpers. Theil 1—5. Frankf. a. M.* 8.

SOMMER (I. C.) *die Axe des weibl. Beckens beschrieben. m. Kupf. Weissenf.* 8.

— — (I. M.) *Anleit. ausländ. Weinstöcke in Württemberg u. andern Gegenden Teutschlands vortheilhaft z. pflanzen. Dritte verb. Aufl. Stuttg.* 8.

SPAETH'S (I. LEONH.) *Abhandl. üb. Electrometer. m. 1. Kupf. Nürnberg.* 8.

SPITZNER (IOH. ERNST) *die Zurücksetz. d. schäd. spät. Frühjahrshut auf d. Wiesen, in die alten d. Nat. u. Recht. gemäss. Gränzen, welche durch die Einfuhr. des neuen Kalend. um 10 Tage verläng. word. sind, als das einz. leichte, allgem. u. sichere Mittel dem drückend. Futtermangel bei der Landwirthschaft allenthalben abzuhelpen. Leipz.* 8.

- SPRENGER'S (BALTH.) ökon. Beiträge u. Bemerk. z. Landwirthschaft od. Landwirthschaftskalender aufs J. 1791. Stuttg. 4.
- — vermischte Beiträge u. Bemerk. z. Landwirthschaft a. d. J. 1792. Ebd. 4.
- STARK'S (IOH. CHR.) Archiv für d. Geburtshülfe, Frauenzimmer- u. neugebohrn. Kinder-Krankh. B. 3. St. 1 — 4. B. 4. St. I. Jen. 8.
- STIFFT'S (A. I.) praktische Heilmittellehre. Band. I. 2. Wien. 8.
- STOERCK (ANT. de) praecepta medico-practica in v. chir. castrensi et rural. dition. austr. To. I. II. Ed. alt. auct. Ibid. 8.
- STOEWE (C. G. F.) Anzeigung einer allgem. interess. physik. Entdeckung. Berl. 8.
- — Grundlinien z. neuen System d. astronom. Meteorologie. Th. 1. m. Kupf. Ebd. 8.
- STOLL (C.) Abbildungen u. Beschreib. d. Cikaden aus allen 4 Welttheilen, letzt. od. 7. Hest. Tab. 21 — 29. nebst Reg. Nürnberg. 4.
- — Abbild. u. Beschreib. d. Wanzen a. allen Welttheilen gesammelt, letzt. od. 7. Hest. Taf. 35 — 41. nebst Reg. Ebd. 4.
- (MAX.) Vorles. üb. langwierige Krankheiten; aus d. Nachlasse d. Verf. herausgeg. u. a. d. lat. übersf. v. I. EYEREL. Th. 2. Wien. 8.
- STRELIN'S (I. G.) Realwörterbuch f. Kameralisten u. Oekonomen. B. 6. M — R. Nördling. 8.
- STUCKE (C. H.) vom Wildunger Brunnen, nebst ein. phys. Beschreib. d. Gegend, u. ein. chem. Prüfung dies. u. ein. anderer Mineralbrunnen m. ein. Vorr. v. Berg-Comm. WESTRUMB. Leipz. 8.
- STURM'S (IAC.) Insectencabinet, nach d. Nat. gezeichnet u. gestoch. St. 1 — 3. Nürnberg. 12.
- SUCCOW (GE. AD.) Bemerkungen üb. ein. chym. Gewerbe. Mannheim. 8.

- SVPPLEMENTVN** in Swietenii comment. to. XI. continens maxime dignas in comm. reperiend. realis indic. vices supplens etc. Wirceb. 8.
- SWARZ** (OL.) observationes botanicae, quibus plantae Indiae occid. aliaeque system. veget. ed. XIV. illustrantur, earumque charact. passim emendantur. Erlang. 8. c. tab. aen.
- — prodromus s. noua genera et species plantarum. Vpsal. et Lips. 8.
- SWIETEN** (G. B. A.) commentaria in omnes aphorismos **A. BOERHAAVE** de cognosc. et curand. morbis, tom. VIII. Bassani et Tubing. 4.
- TAEGL'S** (MART. ALB.) *Anfangsgründe zur Anatomie der Pferde; mit einer Vorrede und Erläuter. vom Prof. WOLLSTEIN. Th. I. vom Bau der Knochen. Wien. 8.*
- THVNBERG** (CARL PET.) characteres generum insectorum, variis c. adnotationibus deſc. edit. F. ALB. A. MEYER. Gotting. 8.
- TISSOT'S** (S. A. D.) *ſämtliche zur Arzneik. gehörige Schriften, nach der neuſt. v. Verf. ſelbſt verbeſſ. u. vermehrt. Originalausg. a. d. fr. u. lat. überſ. u. n. viel. Anmerk. begleitet. von IOH. CHR. KERSTENS. Dritte Aufl. Leipz. 8.*
- TITIUS** (IOH. DAN.) *Lehrbegriff der Naturgeſchichte zum erſten Unterrichte. Leipz. 8.*
- TODE** (H. I.) *fungi Megapolitani ſelecti. Faſc. II. Lüneburg. 4.*
- UEBER** die dephlogiſt. Salzſäure und ihre Anwendung zum Bleichen der Leinwand u. Garne, zur Wiederherſtell. beſchmutzt. Kupferſt. u. Bücher, zu Herausbr. d. Dintenflecke etc. *Wien 8.*
- *Feld- u. Gartenfrüchte mit Rückſ. auf das Klima in Deutſchl. Für d. Naturliebh. denkend. Oekon. u. Gartenfr. Leipz. 8.*

UEBER die Zeichendeutung des menschl. Auges in Krankheiten; a. d. lat. übersf. nebst einer Vorerinner. und ein. Zuf v. HEINR. NUDOW. Königsb. 8.

— die Zulässigkeit ein. Auswahl unter klinischen Geschäften für Aerzte. Frft. a. M. 4.

— Leuchtstoff od. etwas über die Natur des menschl. Auges, dessen natürl. und eigenthüml. Leuchten betr. u. üb. den in allen Körpern befindl. Leuchtstoff. Hamb. 8.

— Wässerung der Wiesen und eine hierzu neu verbesserte Maschine; m. Kupf. Dreßd. 8.

UNTERHALTUNGEN in der Naturgeschichte der Fische, v. I. H. S. Altona u. Leipz. 8. m. Kpf.

UNTERRICHT zum Holzanbau für Heidereuter u. Holzförster auf herrsch. Ritterguts- und andern Privatforsten. Dreßd. 8.

USTERI (P.) Annalen der Botanik. St. 1. mit Kupfern. Zürich. 8.

VACHIER'S Behandlungsart aller Krankheiten. Ein für junge Aerzte, Wundärzte und gutthätige Leute etc. überaus nützliches Werk. Th. 6. u. 7. Leipzig. 8.

VAHL (MART.) symbolae botanicae s. plantar. tam ear. quas in itinere, impr. orientali, collegit PET. FORSKÅL, quam aliar. recent. detectar. exactiores descr. nec non obseruat. circa quasd. plantas dudum cognitatas. P. I. c. tab. aen. Havn. fol.

VERSUCH (geologischer) über die Bildung der Thäler, der Ströme. Wien. 8.

VETTERS neu eingerichtet. Muskellehre f. Schüler d. Arzneykunde, als d. 4te u. letzt. Th. seiner anat. Schrift. Wien 8.

VIEDEBANDT'S practische Abhandl. üb. die vollkommene Heilung d. ursprüngl. erörterten Schaafräude; nebst e. Anhang. Stett. 4.

VOGEL (SAM. GOTTL. manuale praxeos med. medicor. illam auspiciatur. vsui dicatum. Ex ed. german. recent. c. addit. auct. omn. loco suo supplet. in lign. transt. lat. notasque hinc inde adiecit IO. BERNH. KEVP. To. II. Stendal 8.

— — *kurze Anweisung z. gründl. Studium d. Arzneywiss. Ebd. 8.*

— — *med. polit. Ursachen, welche die Wiederher-*
VOIGT'S (IOH. C. W.) *mineralog. und bergmännische*
Abhandlungen. Th. 3. Weim. 8.

stell. Ertrunkener so selten machen; a. d. latein. mit
Zusätz. v. Verf. Hamb. 8.

VOGLER (I. P.) *von der Gelbsucht und ihrer Heilart.*
Wetzlar. 8.

— — *neue Versuche mit den Scharlachbeeren, in*
Absicht ihres Nutzens in der Färbekunst. Ebd. 8.

VOLKSNATURLEHRE *mit Anmerkungen für Landschul-*
lehrer. Lpz. 8.

VORBEREITUNGSLEHREN (chemische) *des deutschen*
Ackerbaues. Frft. a. M. 8.

VORLESUNGEN (staatswirthschaftliche) *der churpfälz.*
physik. oekonom. Gesellsch. in Heidelberg von 1790—
91. 2B. Manheim. 8.

VORSCHLÄGE *zu einer noechstnoethigen Verbesserung*
des Medicinalwesens in Sachsen. Ein Pendant zu
AEPLI'S Antireimarus in einem Sendschreiben an
Hrn. Hofr. POHL in Dresden. Jena. 8.

WAHRNEHMUNGEN (auserlesene chirurgische) *nebst ei-*
ner kurzen Uebers. d. chirurg. Vorles., welche im Ho-
tel Dieu zu Paris gehalten werden v. Herrn DE-
SAULT; a. d. franz. B. I. Frft. a. M. 8.

WALKER'S (ROB.) *Untersuchung der Pocken in mediz.*
u. polit. Rücksicht, nebst einer glücl. Methode, diese
Krankh. zu heilen, ein. Erklär. d. Ursachen d. Po-
ckengruben, einem Mittel dieselben abzuwenden, und
einem Anhang ü. den gegenwärt. Zust. der Pock;
a. d. engl. 8.

- WASSERBERG'S (F. A. von) *Beiträge z. Chemie, in Uebersetzung. od. vollständ. Ausz. neuer chem. Abhandl. samt ein. neuen Aufsätz. Wien. 8.*
- WEBER (FR.) *von d. Ursachen und Zeichen der Krankheiten; a. d. lat. übersf. u. mit Anmerk. vermehrt von I. F. ZIRZOW. B. 2. Wien. 8.*
- WEBERS (IOH. A.) *leichtfaßl. Chemie für Handwerker u. deren Lehrlinge. Tübing. 8.*
- WEBER (IOS.) *physische Chemie. München. 8.*
- — *Elektricität. Ebd. 8.*
- WEDEKIND'S (G.) *allgemeine Theorie der Entzündungen. Lpz. 8.*
- — *Aufsätze über verschiedene wichtige Gegenstände d. Arzneiwissensch. Ebd. 8.*
- — *vom Zutrauen. Zwei mediz. Vorlesungen; herausg. v. IOS. v. HAGEN. Mainz. 8.*
- WEIKARD'S (M. A.) *medicinische Fragmente u. Erinnerungen, nebst Nachtrag; m. 1. Kpf. Frft. a. M. 8.*
- WEISS (F. W.) *Vorbereitung zum Unterr. in d. Grundkenntn. der Botanik. Frft. a. M. 4.*
- WEISHEIT u. Thorheit (oekonomische); oder *Journal v. u. f. Oekonom., Kammeralist., Hausm. Gartenlieb. u. f. w. Th. 4. Erf. 8.*
- WEIZ (FR. AUG.) *Katechismus f. Lehrlinge in d. Wundarzneik. Zweite verb. Aufl. B. 4 u. 5. Lpz. 8.*
- — *vollständ. Auszüge a. d. best. chirurg. Disputen. B. 4. Zw. Aufl. Budiss. 8.*
- — *medicinisch - chirurg. Aufsätze, Krankengesch. u. Nachrichten. Eine Fortsetz. des Taschenb. f. deutsche Wundärzte. Th. 2. Altenb. 8.*
- WELING'S *Briefe an einen Freund über die Achener Mineralquellen. Frft. a. M. 8.*
- V. WELLINGS *hist. physiol. Naturgesch. d. Pflanzen f. die Jugend, Gartenlieb., Gärtner u. Landwirthe; mit Abbild. nach d. Nat. Goth. 8.*

- WERNER'S (L. F. F. V.) *Anleit. zur gemeinnütz. Kennt-
niß der Holzpflanzen etc. Th. 1. Frft. a. M. 8.*
- WERNER'S (A. G.) *ausführliches u. systemat. Verzeich-
niß des Pabstfischen Mineralienkabin. Th. 1. Freyb.
u. Annab. 8.*
- — *neue Theorie von der Entstehung der Gän-
ge. Freyb. 8.*
- WESTRUMB'S (IOH. FR.) *Geschichte der neu entdeck-
ten Metallisirung der einfachen Erdarten, nebst Verf.
u. Beobacht. Hannov. 8.*
- WICHMANN'S (I. E.) *Aetiologie der Krätze; m. 1. Kpf.
Zweite verbess. Aufl. Hannov. 8.*
- — *Beitrag zur Geschichte des Pemphigus. Er-
furt. 4.*
- WIEGLEB'S (IOH. CHR.) *Geschichte des Wachthums
u. d. Erfind. in der Chemie in der neuern Zeit. B. 2.
v. 1751 — 1790. Nebst Regist. Berl. u. Stett. 8.*
- WIE kann man dem überhand nehmenden Holzmangel ab-
helfen und eine gute Holzerspar. auf eine leichte Art
bewirken? Landsh. in Bayern. 8.
- WILKEN'S (H. D.) *Aufsätze mathemat. physikal. che-
mischen Inhalts. Heft 1. m. Kpf. Götting. 8.*
- WILL'S (ANT.) *nöthiger Anhang z. d. v. d. Churf. löbl.
Koll. Medico herausgekomm. Unterr. nebst Mitteln
geg. d. Viehseuche, der Milzbrand od. gelb. Schelm
genannt, samt d. Unterr. selbst. Nürnberg. 8.*
- Wintringsham (CLIFT.) *v. d. endemischen und epidemi-
schen Krankheiten, nebst ein. Ausz. sein. übr. Schrif-
ten; übersf. u. herausgeg. v. IOH. EPH. LIETZAU.
2. Th. Berl. u. Stralsf. 8.*
- WOLF'S (FRZ. FERD.) *Kompendium zum Vortrag über
die Experimental-Naturlehre f. d. höhern Classen der
Schulen. Götting. 8.*
- WOLF'S (IOH. CH. IAK.) *Entw. z. Vermind. der La-
gerfieber bei Armeen nicht nur im Felde, sond. auch
in Winterquartieren. m. d. Rez. des Hofr. BAL-
DINGERS. Frft. a. M. 8.*

WOLLST
viehs
auf de
WOLST
der M
WOLTM
trisch
schwin
achter
WULF
Carin
fig. f
WUNDA
rung
äuße
Jahr
WURM
samt
tha.
YOUNG
Künj
Anm
ZELLE
Arz
ZIEGE
Kra
gean
ZOOLO
äuße
nüt
zück
Seci

- WOLLSTEIN (I. G.) *das Buch von d. Seuchen des Hornviehs, der Schaafe u. der Schweine f. d. Einwohner auf dem Lande. Wien. 8.*
- WOLSTEIN'S (G.) *Anmerkungen über das Aderlassen der Menschen und der Thiere. Wien. 8.*
- WOLTMANN'S (P.) *Theorie u. Gebrauch des hydrometrischen Flügels, oder zuverläss. Methode, die Geschwind. d. Winde u. strömenden Gewässer zu beobachten; m. Kpf. Hamb. 4.*
- WULFEN (XAV.) *tractat. de minera plumbi spatosa Carinthiaca, ex german. transtul. IOS. EYEREL, C. fig. splendide pict. Vindob. 4.*
- WUNDARZT (der), *eine Wochenschrift zur Beförderung der Kenntniß des menschlichen Körpers, seiner äusserl. Fehler u. Krankh. und deren Heilart. 2ter Jahrg. 1. Qu. Gera. 8.*
- WURM'S (I. F.) *Geschichte des neuen Planeten Uranus, samt Tafeln f. dess. heliocentr. u. geocentr. Ort. Göttha. 8.*
- YOUNG'S (ARTH.) *Annalen des Ackerbaues und der Künste; a. d. engl. v. SAM. HAHNEMANN und mit Anmerk. v. RIEM. 2ter Th. Lpz. 8.*
- ZELLERS *Aufsätze und Bemerkungen aus der pract. Arzneiwiss. u. der Geburtshülfe. Rost. u. L. 8.*
- ZIEGENHAGEN'S *gründl. Unterweif. alle venerische Krankheiten pract. zu behandeln. Zw. durchaus umgearb. u. verm. Aufl. Strasb. 8.*
- ZOOLOGIE (populaire) *od. Beschreib. des innern und äussern Baues der Thiere, der. näh. Kenntn. allgem. nützl. ist. Lief. 1. m. Kpf. Nürnberg. 4.*
- ZÜCKERT'S (IOH. FR.) *Diät der Schwangern und Sechswöchnerinnen. Dritte Aufl. Berl. 8.*

Contenta in hac parte.

- I. CHAPTAL'S *Anfangsgründe der Chemie.* B. 2. u. 3. p. 571
- II. CIGLIANO *von der Luftseuche* p. 600
- III. THEODORI PRISCIANI quæ extant To. I. p. 612
- IV. METZGER'S *Grundsätze der sämmtl. Theile der Krankheitslehre* p. 617
- V. RIGBY *chemical observations on sugar* p. 619
- VI. *Wohlgemeynte Vorsch. zur Verbes. des Medicinalwesens in Sachsen* p. 626
- VII. REVSS *dispensatorium vniuers. seu lexico chemico-pharmaceut. ad temp. nostra accommodat.* Edit. sec. p. 631
- VIII. KARSTEN'S *tabellarische Uebersicht der mineral. einfachen Fossilien* p. 637
- IX. DANZENS *Grundriß der Zergliederungsk. der ungeb. Kindes etc.* p. 641
- X. REIL *memorabil. clinicor. medico-practicorum* Vol. I. Fasc. I. et II. Vol. II. Fasc. I. p. 646
- XI. RÖMER *delectus opusculor. ad omnem rem medicam spectant. etc.* Vol. I. p. 657
- XII. VOGEL'S *kurze Anleit. z. gründl. Studium d. Arzneyw.* p. 666
- XIII. HEBENSREIT'S *Lehrsätze d. medic. Polizeywissenschaft* p. 669
- XIV. ACHARD *Recherches sur les propriétés des alliages métalliques* p. 672
- XV. *Varia Noua literaria* p. 684
- XVI. *Catalogus librorum, qui in Germania clolöccLXXXI. prædierunt.* p. 704

Abdon
fig
Abortus
quent
in iis
Abcessu
265,
Abforbe
Abstine
Academ
stione
1791
Acetosa
74
Acetose
Acetum
306.
308.
cryst
illius
670.
arue
Acida
mod
vege
reg
den
in f
tent
iund
exte
min
dis
Acidu
rum

INDEX VOL. XXXIII.

A.

Abdominis liuor, mortis
 signum 115
 Abortus qua tempestate fre-
 quentiores 52. opii anceps
 in iis vsus 452
 Abcessus 66, 472. criticus
 265, 458
 Absorbentium noxae 127
 Abstinencia remedium 361
 Academiae imp. N. C. quae-
 stiones praemiis ad annum
 1791. destinatae 174
 Acetofae acidum 306. radix
 74
 Acetofellae acidum 306
 Acetum, eius ortus 304, 305,
 306. ex acido formicarum
 308. radicale et glaciale ex
 crystallis veneris 607 seqq.
 illius vsus externus 77, 78,
 670. antidotum ranunculi
 aruenfis 594
 Acida quomodo agant 76. quo-
 modo neutraliscentur 313.
 vegetabilia et animalia ex
 regno minerali non exclu-
 denda 407. eorum abusus
 in febribus continuisre mit-
 tentibus 46. cum opio con-
 iunctio 63. dilutorum vsus
 externus in erysipellate 47.
 mineralia in morbis putri-
 dis 449, 691. variolis 653
 Acidum principium metallo-
 rum 312

Acidum acetosum in sale ben-
 zoes 314. aereum an pri-
 mitium 313. in atmosphae-
 ra montium elatiorum 484
 eius genesis 306, 315, 316.
 in corporibus ad fermenta-
 tionem aptis 316. arsenici
 597. boracium 411. bo-
 russicum 587. formicarum
 307, 308. gallarum 603.
 malorum 307. muriaticum
 in argilla 53. idem dephlo-
 gisticatum 305, 597. per
 lucem decompositum 616
 seqq. nitrosum ad pigmenta
 adhibendum 512. in aere
 dephlogisticato 10 ex nitro
 308. phosphoreum 407. in
 partibus animalibus 231.
 in bile bouilla 239. in coe-
 ruleo berolinensi 588. in
 crystallis oleorum aethereo-
 rum 315. in sale benzoës
 314. sedatio 475. in ma-
 rinis fossilibus 585 seq. il-
 lud parandi ratio 317. im-
 purum ad purgationem au-
 ri 488. saccharinum 306,
 596. in apibus 308. calcu-
 lo biliario 312. saccharo la-
 ctis 307. succini 407. tar-
 tareum vniuersale regni ve-
 getabilis 305 seq. in oleo
 vini 305. vegetabile. in
 corporibus ad fermentatio-
 nem aptis 316. phlogistica-
 tum
 Zz

tum in crystallis oleorum aethereorum 315. vitriolicum, eius vsus in scorbuto 161. noxa in variolis 651. liberum 209

Acidularum Driburgensium examen II.

Ackermann (Ioh. Car. Henr.)
medicinische Skizzen 1. und 2. Heft 261. *Versuch über die Prüfung der Luftgüte* 493

Aconiti antidotum 448. extractum 73, 630

Aërus verus 255

Adamas 411, 415

Adriatici maris elevatio 584

Adstringentia 159, 361, 471

Adularia 481

Aëpinus (Franc. Vlx. Theodor.) soc. reg. sc. Gotting. sodalis exterus 497

Aër, eius actio in barometrum 327. eius bonitatis in cryptis disquisitio 672. eius conditiones morborum causae 48, 49, 52. eius contactus ad crystallisationem aceti glacialis 608. eius effectus chemici in respiratione 6178. mechanici in eadem 677. eius electricitas salubris 82. humiditas an insalubris 350. pelluciditatem mensurandi instrumentum 615 seq. eius ad pulmones in submersione accessus denegatus 680. eius siccitas ad malum scrophulosum infantum 532. vulneribus innoxius 66. in cibis et medicamentis 76. alkalinus ad parandum saponem 216. atmosphaericus vitae pabulum 367. eius

degeneratio, materiarum morbificarum causa 262. dephlogisticatus in resuscitatione submerforum 682 atmosphaerico non praeterendus 669. vsus eius in apoplexia a vaporibus noxiis 672 quid ad fermentationem conferat 304. ad acidum mariaticum dephlogisticandum 305. ad colorem sanguinis mutandum 679. an acidum aereum constituat 306, 315. eius convenientia cum materia caloris 306. aer dephlogisticatus bouilla 240. nitro 77. ex conseruatione 160. magnesia nigra 309. nitro 308 aer fixus, eius agendi ratio 76, 77. evolutionis effectus 365. eius concursus ad generationem crystallorum 415. vsus medicus 665 ad conficiendum saponem impedimentum 214 seq. aeris frigidi vsus in apoplexia a vaporibus carbonum 672. in febribus putridis 691. aer hepaticus in sulphure 77. inflammabilis, eius ortus 313. ex bile bouilla 239, 240. ex ferro in ventriculo euolutus 77. ex paludibus nigro colore tingens 217.

Aeriformes substantiae 307, 600. ad soni propagationem aptae 252

Aether, eius ortus 305. benzoïnus 314

Aethiopis mineralis inertia 360

Agaricus muscarius 260

Agathinus sectae methodico-
rum conditor 632

Alexipharmaca in febribus pe-
stilentialibus 689, 690

Albandal trochisci 355

Alkalina ad coeruleum bero-
linense conficiendum phlo-
gificanda 585, 587, 610
seq.

Alkalinae substantiae quomo-
do agant in metallis ex mi-
neris extricandis 237

Alkalini sales ad neutralisan-
da acida 313. vapores atte-
nuati in apoplexia a substan-
tiis fermentescentibus 672

Alkalia fixa, drastica et an-
tidota 448

Alkali marinum nativum, vid.
Natrum.

Alkali minerale in partibus
animalibus 231. phosphora-
tum 316 seq. volatile, eius
usus in arthritide 450. ad-
versus culicis morsum 155.
in rabie 79, 82. in submer-
sis 670. dubius 683. in tus-
si nervosa 365. in morbis
venereis 629. externus 671.
causticum in ulceribus scro-
phulosis 524

Allium 256, 456

Aloeticorum usus 48, 65, 362.
limitatus 257

Alopecia 701, 708, 710

Alpium helveticarum mutatio-
nes in pristinis temporibus
476

Alston (Car.) sexus plantarum
impugnator 276, 277

Alterantia mineralia in acri-
monia scrophulosa 371

Aluminis phosphorescentia 589.
usus internus 361. tincto-
rius 512

Alui laxitas 363. dispositionis
ad obstructions remedia
453. tarditas 263, 363

Amara, anthelminthica 456.
adversus scrophulas 526

Amaurosis 536

Ambra 149, 412

Amentia 366

Ammoniacum gummi in scro-
phulis 524

Ammoniacus sal, eius usus
externus 77. natus 411.
spiritus vid. Spiritus.

Ammonitae 587

Amnii liquoris quantitas 14

Amoureux Notice des insectes
de la France réputés veni-
meux 151

Amphibia 514 seqq.

Amputatio 66 seq. partis ab
animali rabido laesae 81. pe-
nis 79. in tumore albo ar-
ticulorum 536

Amygdalarum dulcium oleum
372. ad saponem parandum
216

Amygdalites vid. Saxum glan-
dulosum.

Amyli usus medicus 691

Anderson (John) *Heilkundige
Bemerkungen über die —
Ausleerungen im menschlichen
Körper, übersetzt von Mi-
chaelis* 446

Andre (Chr. Car.) societ. oe-
con. Lips. membr. honor.
179

Anemone pratensis 630

Aneurysma 78. aortae 61, 62

Angelica 689

Zz 2

Angi-

- Angina 50, 707. catarrhalis, eius remedium 161. erylipelatoſa 692, 693. gangraenofa in febribus putridis 452. maligna 686. ſeq. mucoſa 693
- Aniſphincteris relaxatio, mortis ſignum 115
- Anima, eius incrementum et vires in corpus 367. actio in cor, motus cauſa 370. vires 443. rationalis homini propria ib. eius eſſentia in quo conſiſtat 444
- Animalia, eorum a plantis et mineralibus differentia 441. conuenientia cum vegetabilibus 228. marinorum et fluuiatilium diſcrimen 54. quadrupeda quomodo in ſpecies et varietates diſtinguenda 100. ſolidipeda 95. animalium morbi epizootici quomodo praecauendi 659
- Animalium colores 228, 230 materiae colorantes 227
- Animi duplex ſtatus in morbis attendendus 432. affectuum claſſes 431 ſeq. contentionis effectus 365. morus, conuulſionum cauſa 370
- Anodyna in amputatione penis 79. vid. etiam opium.
- Anthelminthica 256, 456
- Antimonialium vſus in delirio 369. morbis hyſtericis 362. ſerophulis 524, 525. tetano 373
- Antimonii aethiops 472. butyrum 81. calces 455. ſulphur auratum 222. tinctura Huxhami 447, 647. The-
- denii 18. ſaponata Hermbſtaedtii 311
- Antiphlogiſtica in delirio 209. febre catarrhali 694, 695. rabie 79
- Antiphlogiſticae methodi abvſus 458, 690
- Antiſcorbutica in ſerophulis 526. inutilia in pelagra 73, 74
- Antiſeptica 109, 687, 690, 694. eorum agendi ratio 76
- Antipalmodica in diarrhoea 363. tuſſi neruoſa 365
- Aortae aneurysma 61, 62.
- Apes, earum acidum 308
- Aphonia poſt tracheotomiam 50
- Aphrodiſiaca 57, 257, 261, 354
- Aphtharum remedium 609
- Apoplexia 45, 160. an mortis ſubmerſorum cauſa 662 ſeq. 665. a vaporibus noxiis 665. nervea 362
- Aqua an in pulmonibus ſubmerſorum mortis cauſa 663, 677, 682. eius effectus in ſubmerſione 680. medium coercens in experimentis pneumatico-chemicis imperfectum 591. eius ex officio vaſis profluente contractio 580. eius quantitatem in vino eruendi ratio 582. ex glacie liquata imposita 351. illius poritatis corruptio vnde 600. quomodo arcenda 601. decompoſita quantitatem aeris augens 327. vapores a radiis ſolaribus condenſari 326

- Aquae frigidae vsus internus ad haemoptysin 161. externus ad fungos articularum 69. grauedinem chronicam 161. haemorrhoides 68. in syncope 672, in pelagra inutilis 7311
- Aquae gramineae vid. Thermae.
- Aquae marinae dulcificatio 56. vsus externus et internus 453. cautus aduersus efflorescentias faciei 449. insufficiens aduersus hydrophobiam ib. internus aduersus serophulas 524. balnea tepida 449. vid. etiam Balnea.
- Aquarum temperatura in diversis altitudinibus 604 seq. medicatarum prope Castellum Adornum analysi 218. prope S. Genesii 219. fontis della Brenta ib. viridis S. Marcelli 195. Valentini 219. putealis monasterii N. D. des Anges 220. Enviensis ib. Hôtel Barol. ib. Leeningensium 477. sulphureae prope Lu 598
- Aquarum mineralium analysis 97. agendi modus 76
- Aquosi potus copiosi vsus 48, 51, 72
- Arachidis hypogaeae vsus 127
- Arbogast ab acad. imp. sc. P. trop. praemium obtinuit 559.
- Archigenes medicus pneumaticus 622
- Arena aurifera 208
- Aretaeus de causis, signis et curatione morborum 642. an pneumaticus fuerit 635
- Argilla in caeruleo berolinensi 588
- Argyroconchitae 587
- Armoraciae vsus 448
- Arndt soc. el. oeconom. Lips. membr. honor. 179
- Arnica 72, 652
- Arnolt praemio a soc. oecon. Petrop. ornatus 177
- Aromata, anthelminthica 456. purgantibus iuncta 255
- Arsenici acidum 597. antidotum 448. effectus in linguam 454. vsus in scirrhus et cancro 68
- Arteriarum ligatura 77. in amputatione 66 seq. penis 79. castratione 68. earum vulnera 77 seq.
- Arteriotome reiecta 74-78.
- Arthritidis causa et curatio 48. remedia 259, 448, 450. sanguinis missio in eadem 452. vagae remedia 56, 57. retrogressae remedia 448. ad ventriculum conversae ib.
- Articularum hydrops 68. fungi 69. morbi post variolas 655. tumor albus 536. tumores critici post febres 694. rigor, mortis signum 115. ligatura in syncope 672.
- Ascham (Ant.) botanicus Anglus 270
- Aclepiades sectae methodicorum fundator 641
- Asparagus 257
- Asphyxia 668
- Asia foetida 365

Asthma convulsivum 361
 Astragalus exscapus 629
 Athenaeus sectae pneumatico-
 rum conditor 632
 Atmosphaerae ratio in medi-
 cina forensi habenda 265
 Atrophia dysenteria cutata
 265. post variolas 654
 Atti della reale accademia del-
 le scienze e belle lettere di
 Napoli 387
 Attractio corporea et menta-
 lis 366
 Auditus organon in submersis
 excitandum 671
 Augustae Praetoriae decatus
 descriptio 225
 Augustae Taurinorum obser-
 vatorium astronomicum ex-
 struitur 579
 Aurantiorum acidum 306. fo-
 lia 52
 Aurum quomodo depurandum
 488.
 Autochiria 369, 444

B.

Bacheri pilulae tonicae 90
 Balaena 148
 Balanitae 587
 Balfour (Andr. et Ioh.) hote-
 nici Scoti 277
 Balnea in quibus morbis no-
 ceant 449. eorum vsus in
 morbis 72, 74, 78, 82, 654.
 calidorum vsus in submersis
 excitandis 669. indutitras in
 tetano 372. frigida 158 seqq.
 364, 449, 529, 532. ex
 aquis mineralibus et mari-
 na 449. ex solutione salis
 marini ib. noxia in submer-
 sis 670. sicca in scrophulo-

sis 530. tepida 351, 373,
 530. infantum 351
 Baras album Arabum 706, 710
 nigrum 705
 Barometrum, aeris in illud
 actio 327
 Basaltes 346, 411
 Barsch soc. nat. scrut. Tigur.
 membr. extraord. 177
 Bayer (Franc. Perez) soc. reg.
 sc. Gotting. sodalis externi
 510
 Bechier soc. nat. scrut. Gedan.
 socius 553
 Bechstein (J. M.) *Generum-
 zige Naturgesch. Deutsch-
 lands* 1. Band 339
 Beck (Dominic.) mortuus 376
 Beckmann (Nic.) mortuus 510
 Benzoe 455. eius sal. 313 seq.
 Benzoinae substantiae 315
 Berberis, eius acidum 306
 sibirica 17
 Bergius (Petr. Ionas) mortuus
 553
 Bergman (Torb.) mortuus 22
 Bertholon de la taille de la
 vigne 125
 Beseke (Ioh. Melch. Gottlieb)
 prof. phys. Rostochi 374
 Bethesdae lacus virtus 158
 Biliosi morbi climatum calido-
 rum 468
 Billis secretio suppressa 451.
 vsus externus ib. cyffica,
 cholerae causa 52. bouilla,
 experimenta cum ea 239
 Birnstiel (Franc. Henr.) mor-
 tuus 377
 Blackwellia (Elis) botanica
 Angla 281
 Blair (Patric.) botanicus An-
 glus 279
 Bloch

Bloch (Marc. Elief.) soc. reg.
sc. Gotting. correspondens
10
Blumenbach (Ioh. Frid.) soc.
reg. scient. Gotting. sodalis
ordinarius 22
Bobart (Iac.) botanicus An-
glus 272
Boletus igniarius 260
Bombycum cultura in Pede-
montio 580. ad eas necan-
das furnus inuentus 581.
infecta earum folliculis no-
xia 598
Bonnaterre Tableau encyclo-
pedique et méthodique des
trois regnes de la nature
146
Bononienfes phialae 240
Borax, eius partes constituen-
tes 101. acidum 411. vsus
externus 655. artificialis 475
de Borke (Comes. Fr. Henr.
Chr.) mortuus 375
de Born (Ign.) mortuus 553
Botanices iata in Anglia 267
seq. in Scotia 277 seqq.
Bradley (Rich.) botanicus
Anglus 279
Brassica seetilis 124
Bronchotomia 669
Broussonet (Petr. Aug.) soc.
reg. sc. Gotting. correspon-
dens 498
Bruchi cichorei vsus 142
Brugmans (Ant.) mortuus 22
(Sebald. Iustin.) soc. reg.
sc. Gotting. correspondens
498
de Brühl (Comes Ioh. Maur.)
eiusdem sodalis honorarius
510
Brutorum sensus cum huma-
nis comparati 443. instin-

ctus plantas noxias vitan-
di dubius 595
Bubo 69, 449, 465 seq. 472, 705
Bubonocoele in quadrupedibus
202
Bue'hoz Dissertation sur l'alle-
bore cet. 89. Dissertation sur
le pain des Hottentots 93
Büttner (Chr. Wilh.) soc. reg.
sc. Gotting. sodalis exterus 21
Bufonis vt amuleti vsus 432
Buhle (Ioh. Gottlieb) soc. reg.
sc. Gotting. affessor 510
Bulleyne (Guil.) botanicus An-
glus 271
de Burgsdorf, (Fr. Aug. Lud.)
soc. reg. scient. Gotting. cor-
respondens 510

C.

Cachexia, potu. yrinae sanata
451. a suppuratione lon-
giore 458
Cacochymiae remedium 360
Caesalpinus sexus plantarum
obseruator 275
Calabriae vltterioris geogra-
phia physica 403
Calcarea materia arthritidis 60
terra vid. Terra.
Calcareorum lapidum ortus
236 seq.
Calcarius apatites 408. bora-
cites ib.
Calces animalium 230 seq.
Calculosa dispositio 450
Calculus, eius genesis 451. dif-
ferentia a materia calcarea
arthritidis 60, 263. in glan-
de penis 63. biliaris, eius
genesis 240. analysis 312. re-
nalis et ventriculi causa 127
urinarius extractus 53. plures
in cadauere inuenti 54. calculi
reme-

- remedia 76, 257, 259, 450
 Callositas ulcerum unde 373
 Calomelanos vsus 355, 363, 449, 451, 470, 644
 Calor, eius genesis sub fermentatione 304, 318. eius materia in corporibus ad fermentationem aptis 316. in acidis 305, 308, 313, 315. cohuescentia cum aere virali 306. diuersae modificationes 307. actio sub productione aeris inflammabilis 313. eius vsus ad suscitandos submersos 669 seq. 682. in fetu mortuo viso 673. sanguinis unde 444. eius in corpore causa 366. vagus unde 365. vitalis, eius absentia mortis submersorum signum 667
 Calx, eius lixiui vsus 74. aerata 408. extincta, eius vsus aduersus cimices 155. martialis dephlogisticata in coeruleo Berolinensi 588. metallica 312. phosphorata in partibus animalibus 231, 587. primitiua 346. viua, eius vsus aduersus morsum culicis 155. ad parandum saponem 214 seqq. aquae illius vsus in scrophulis 526
 Camphora 72, 73, 79, 356, 362, 365, 369, 373, 449. inutilis in tetano 372. eius vsus externus 490, 653, 690. et in clystere 652. oleis aethereis non inest 315
 Canaliculi deferentium structura 21 situs in fetu 198, 199 seq.
 Cancer venereus, vid. Venerea ulcera
 Cancris remedium 432, 609. lacertae 681. noxae 461. mammarum remedium 439
 Cancrosa ulcera 371
 Cantharidum vsus 142, 453, 527. tincturae vsus 62, 144
 Cap-François vid. Promontorium Francicum
 Capillorum defluuium vid. Alopecia
 Capitis morbi scrophulosi 533, 536 seq.
 Capra rupicapra 481
 Capsularum suprarenalium structura 21
 Carbunculi 686
 Cardamomum 255
 Cardiaca in febre pestilenti li 689, 690
 Cardialgia 407
 Carduus benedictus 91
 Carduus Eliensis est lanceolatus 17
 Carex arenaria 649. emigrae succedanea 258
 Cargill (Iac.) botanicus Scotus 277
 Caries 460, 468. a caulla scrophulosa 535, 536. vertebrae ab erysipelate 47
 Castoreum 362
 Castratio 68. tetani causa 372
 Cataplexis 372
 Cataracta 536. eius operatio 76. nouum instrumentum ad eam inuentum 581
 Catarrhus epidemicus anni 1782. 60, 695
 Catelby (Marc.) botanicus Anglicus 278

Cato (M. P.) de re rustica ob-
servatt. et ill. Chr. Friis
Rottboell 283

Cautica 467, 671, 707. da-
mnata 66, 67

Cauterium actuale 69, 81, 83,
532, 660, 707. potentiale
81, 93, 472, 532

Celofia procumbens 11

Cephalalgiae remedia 127, 363,
609

Ceraforum acidum 306

Ceratoniae descriptio 402

Cerebrum secretionis organon
negatur 366. eius concus-
sio trepanatione sanata 673.
inflammatio metastatica 694.
mutationes morbosae 368.
actiones animae turbantes
367. sectione detectae 60.
spasmus 449. stimulus con-
vulsionum causa 370. cere-
brum nudum in fetu mon-
stroso 595. amphibiorum
514

Cereorum utilitas in morbis
urethrae 356

Cerevisiae usus in variolis in-
flitis 646. acidum 306.

Cetacea 104, 441. eorum hi-
storia cur difficilior 146. di-
visio 148

Chamaeleontis oculi 515

Chaussier Exposition sommaire
des muscles du corps hu-
main 116. Observations chi-
rurgico-legales sur un cer-
tain point important de la
Jurisprudence criminelle
85

Chelidonii usus externus 535

Chemicorum recentiorum
principia 595 seqq. nomen-
ciatura nova defensa 462

Chinae radix 629

Chirurgi forensis requisita 87

Cholera 52

Choroideae ortus 20

Cicutae usus 355, 356, 439,
449, 526. 531, 630. ineffi-
cax in ulceribus cancris
371. scrophulosis 526. vis
in memoria infirmenda 364

Cirones 368

Cimex lectularius 155

Cinae semen 544

Cinchonae Lucianae vires 128

Cinnabaris vires medicae 455,
477. inertes 360. vaporis
usus 470

Circonius 407, 411

Circulationis sanguinis inven-
tor 321

Citri acidum 306

Clariana methodus mercurio
dulci utendi 75. inefficax
357

Clausus ex intestino recto ex-
tractus 582

Clostermann (Ioh.) soc. reg.
sc. Gotting. correspondens
498

Clysmata 372, 448, 691. in
gonorrhoea 354. herniis
78. morbis nervosis 365.
eorum abusus in febribus
continuis remittentibus 46

de Cobres (I. P.) soc. nat. scrut.
Gedan, socius 553

Cocci species pigmentis infer-
vientes 227

Coccinellae usus in arte tin-
ctoria 512 seq.

Coelestium corporum lux vi-
de 326

Coeli color coeruleus unde
326. eius gradus mensu-
randi

- randi instrumentum 612
 seqq.
- Coemetriorum ratio ad sanitatem publicam 495
- Coeruleum berolinense 587
 seq. 610
- Coffeae potus 352. tenuis in variolis artificialibus 646
- Cogitandi vis 444
- Colchici oxymeli 135
- Coleoptera 139 seqq. eorum larvae edules 142
- Colica 48. eius remedia 161
- Collectio disp. et progr. acad. Heidelb. cum praef. H. Tabor, Vol. I. 454
- Colocynthis 81
- Colerès, super iis observationes 325. eorum mutationes ab acido nitroso 512. coeli, eos mensurandi instrumentum 612 seqq.
- Coma vigil 444
- de Commerell Mémoire sur la culture, l'usage et les avantages du choux à faucher 124
- Commentationes soc. reg. sc. Gottingensis, Vol. IV. 3. Vol. V. 10. Vol. VI. 15. Vol. VII. 497. Vol. VIII. 510
- Conceptionis impediendae metus a fonticulis 453
- Concussio corporis in submersis, suscitandis dubium remedium 683
- Conditura corporum 4
- Condylomata 708
- Confectio cardiaca 689
- Conferua riularis 260
- Constantini Africani vita 540
- Consultationum medicarum utilitas 433
- Contagium morborum 262, 264
- Contrayerua 689
- Conuolutus scammonia 706
- Conuulsiones, earum causa 370. aspectu communicatae 362. hystericae ib. illarum remedia 132, 161, 371
- Copland, botanicus Anglus 270
- Cor, eius actio vnde pendet 367, 370, 680. vis in venas 395. dilatio, delirii causa 368. ossificatio 62
- Corallina 457
- Corii vaccarum analysi 602. eius subigendi ratio 603
- Cornarii (Jan.) Coniecturae et emendationes Galenicarum, ed. a C. G. Gruner 427
- Corneae ortus 20. morbi 67, 76, 260, 536, 655
- Cornides (Dan.) soc. reg. sc. Gotting, corresp. 498
- Cornu cerui spiritus vius 363, 372. externus 82
- Corpora lutea in ouariis 611 seqq.
- Corporum naturalium series 26
- Cowleii poema de plantarum natura ac viribus 273
- Crampi remedium 128
- Cranii vulnus 503. defectus in fetu monstruoso 595
- Crell (Lor. Flor. Fr.) honores accepit 374
- Cremasteris actio, causa descensus, testiculorum 201. occlusionis tunicae vaginalis 202
- Crepitationis sensus vnde 363
- Crinium euulsio in submersis 671

Croton argenteum 5
 Crusta inflammatoria 49, 75,
 457
 Crystalli; earum generatio
 415. in oleis aethereis 314
 Cucurbitarum usus 73
 Culex 154
 Culter ex tumore abdominis
 extractus 582
 Curculio palmarum, larua eius
 alimentum 142. regalis,
 ornamento inferniens ib.
 Cusson Observations sur les
 propriétés fébrifuges de
 l'écorce du maronnier d'In-
 de 107. Recherches sur les
 irrégularités que présente
 quelquefois dans sa marche
 la petite verole inoculée
 cet. III
 Cytis, eius conditio in sub-
 merlis 666, 681. in fulmi-
 ne tactis 681. consensus
 cum oculis 502. amphibio-
 rum 514 seq.
 Cutanei morbi 699 seqq. eo-
 rum remedia 62, 356. scro-
 phulosi 533. efflorescentiae
 venereae 466. ulcera ve-
 nereae 467
 Cyanometrum 612 seqq.
 Cygni ferri in Pedemontio cap-
 ti descriptio 591
 Cynanche exanthematica 693
 Cystocoele congenita monstro-
 sa 460
 Cytini descriptio 396

D.

Daehne (Ioh. Gottlieb) prof.
 med. extr. Lips. 374
 Dale (Sam.) botanicus Anglus
 279

Danbienfis (Comes Henr.) bo-
 tanices promotor 272
 Danz (Ferd. Georg.) prof.
 anat. Gieslæ 374
 Dauci radices usus externus
 412
 Daverko (Chr. Fr.) soc. el.
 oec. Lips. membr. ord. 178
 Deale (Wilh.) *Erfahrungsmä-
 ßige Heilart der Luftseuche,
 übersetzt von Michaelis* 352
 Debilitas, eius causa 157,
 160. effectus 262. curatio-
 nem morborum venereorum
 impediens 356. eius reme-
 dium 157
 Deglutitionis difficultas 62, 63,
 507. impedimentum in re-
 cens naté 65
 Delirium 365 seqq. 444, 453.
 in paraphrenitide 455
 Demainbray, (Steph.) mortuus
 22
 Demulcentia 72
 Dentitio insitioni variolarum
 non contraria 645
 Dentium in herbiuoris et car-
 niuoris differentia 65. do-
 lores 432
 Dermestes lardarius 598
 Diaeta ad scrophulas 532. fic-
 ca, eius usus 364, 369, 371
 Diagrydion 81
 Diaphanometrum 615 seq.
 Diaphoretica in angina ma-
 ligna 687. noxia in febri-
 bus intermittentibus 450.
 in morbillis 51. inutilia in
 pelagra 74
 Diaphragmatis dispositio ad
 paraphrenitidem 455
 Diarrhoea, eius remedia 161,
 440. sub saluatione exor-
 tae 472. critica in febre ca-
 tar-

- tarrhali 692. symptomatica in febris 691. colliquatiuae causa 363
- Dictionnaire des merveilles de la nature par M. A. J. S. D. Tome I. et II. 488
- Diemel soc. bot. Ratibon. socius 553
- L. B. de Dietrich, (Phil. Frid.) soc. reg. sc. Gotting. sodalis exterus 498
- Diez (Ioh. Andr.) eiusdem soc. correspondens 22. mortuus 497
- Digestio 321. laesa 63. eius remedium 128
- Digitalis purpurea in scrophulis tentanda 526
- Dillenii (Ioh. Iac.) merita in botanicam 280
- Diutiorum causae physicae 659
- Diuretica in scrophulis 528
- Docimasia minerarum noua 487
- Doctoris medicinae tituli origo 544
- Dogmaticorum sectae origo 639
- Dolorum remedium 83
- Donner (Gottl. Sigm.) soc. el. oec. Lips. membr. honor. 179
- Doody (Sam.) botanicus Anglus 279
- Drastricorum abusus 360. antidota 448
- Driburgenfes acidulae vid. Acidulae.
- Druidarum botanica 267
- Dschossiam Arabum 707
- Dulcamara 73, 527, 531, 534, 630
- Dulcia, anthelmintica 457
- Durande Mémoire sur l'art de l'ensevelissement des morts 112
- Dysenteria, eius remedia 128, 280. critica 265. epidemica Pinguentii 70
- Dispnoea nervosa 365
- E.
- Ecchymosis 77, 225
- Echini aculeus petrefactus, eius descriptio et analysis chemica 585 seqq.
- Echinidae 585
- Echo Agrigenti 622
- Eckner acad. imp. N. C. socius 178
- Ectropium 536
- Ehret (Ge. Dionys.) merita botanica 281
- Electricae materiae cum fulminea et magnetica comparatio 394. concussionis effectus in corpus humanum 372. in submersis 667, 669, 670, 671. dubii usus 683. in fulmine tactis 673
- Electricitas, eius effectus in animalium colores 229. in excludendis ovis ib. in plantis 276. usus medicus 82. in scrophulis 530. purgantium vim minui 77. cum eorum usu externo combinanda 263. atmosphaerica hominibus salubris 82. eius effectus 392 seqq. terrae, et getabilibus salubris 82
- Elephantiasis 697, 707, 710
- Embroche 69
- Emericum 127, 447, 694. in singultu 372. scrophulis 528. eius inutilitas in hysterics 362. in apoplexia vnde

vide 45. rara necessitas in
febre continua remittente
46. siccum 448

Emollientia in phimosis 355
Empylema colli et thoracis,
peripneumoniae accedens
62

Empiricorum sectae historia
637 seqq.

Enteritis colica, iliaca, vid.
Colica, Ileus

Epididymidis inuolucrum ortus
20. situs in fetu 197

Epilepsia 371, 432. eius re-
media 260, 673. infantum,
eius causa 265

Epiphora 68

Epithemata in ecchymosis 77.
herniis 78

Equitationis usus 432. 450

Erasistratus empiricae sectae
conditor 639

Ernesti (Ioh. Aug.) mortuus
10

Errhina in submersis 671

Erysipelaceae maculae lethales
51

Erysipelas in febre continua
remittente 47

Escharotica 625. vid. etiam
Caustica.

*Ergas über das neue Londner
und andre Apothekerbücher*

338

Evacuantium usus 449. in fe-
bre catarrhali 695. in fe-
bribus pestilentialibus 690,
691, 692, 694. in scrophu-
lis 528. in variolis artificia-
libus 646. naturalibus ma-
lignis 649. post variolas
653. in metastasibus earum
654

Eudiometrum nouum 494

Euphorbia cyathophora 504

Euxini ponti eleuatio 584

Exostosis 460

Experientiae in medicina pre-
tium 437 seqq.

Experimentorum pneumatico-
chemicorum imperfectio-
nes 590

Extracta vegetabilium quomo-
do paranda 309

F.

Faciei dolor 65. efflorescen-
tiae 449. cum ventriculo
consensus 506. liuor in sub-
mersis 681. mutatio in ele-
phantiasi 708

Fagi fructuum noxae 80

Falconer (Wilh.) *Abhandlung
über den Einfluss der Leiden-
schaften auf die Krankhei-
ten des Körpers, übersetzt von
Michaelis* 430

Fatuitas 68

Favrodina, nouum plantae ge-
nus 103.

Febres, earum diuifio 688. rei
media 128, 391. anginosa
693. catarrhalis Londini 1775
et 1782. epidemica 692,
694 seqq. communes 685.
contagiosa siue pestilentia-
lis 686, 688. continuae re-
mittentes 46. exanthema-
ticae 452, 453. flaua Indiae
occidentalis 367 seqq. inter-
mittentes 69, 109, 364, 450.
caussa pleuritidis 75. lenta
post morbillos, ascessu in epi-
gastrio sanata 265. in phthisi
scrophulosa 533 seqq. leprosa
708. lochialis 450. maligna
451, 685 seqq. nervosa 432,
453, 689. pestilenciales vid.
supra

- pra contagiosas; pestilentialis cum inflammatione 690, 692. putridae 61, 363, 451, 452, 654. putrida maligna 686, 690
- Fecundatio 513
- a Felgenhauer (Wolf. Eph. Ferd.) societ. elect. oec. Lips. membr. ord. 178
- Femur, eius amputatio 66, exostosis et caries 460. vtrumque a conuulsionibus epilepticis fractum 371
- Fermentationis theoria 303, 315
- Ferro (Pasc. Jos.) *vom Gebrauche des kalten Bades* 156
- Ferrum, causa colorum 229. in alcali phlogistico 610. in partibus animalium 230, 231. natium 412. illius coniunctio cum zinco 500 seq.
- Fetus mortui visi excitatio 673. monstrosi descriptio 595. intestinorum hydrops 504
- Feyjoo *Diätetik vorzüglich für Studierende, übersetzt von Michaelis* 347
- Fischer (Ge. Aug.) soc. el. oec. Lips. membr. hon. 179. Ioh. Leonh. item 178
- Fistula lacrymalis 536
- Fistularum ad sugendum fumum nicotianae capitula ex spuma maris quomodo parentur 7 seq.
- Flammula Iouis 630
- de Florencourt (Car. Chassot) mortuus 22, 375
- Fluor albus 452
- Fluoris mineralis terra 234
- Foeniculi oleum destillatum 314 seq.
- Folia aere inflammabili palidum nigro colore tincta 217
- Fons vid. Aquae medicatae
- Fontana (Fel.) soc. reg. Götting. sodalis externus 15
- Fonticuli 453, 532
- Formicarum analysis chemica 307 seq.
- Forskohlea angustifolia 16. tenacissima 17
- Fossilia Sardiniae 623
- Fossilium formatio 235, 236. characteres externi independendi 33. diuisio 486. differentia ab animalibus et vegetabilibus 441
- Frank (Ioh. Petr.) soc. reg. Götting. sodalis ord. 22. extraord. 497
- Frenzel (L. S. T.) *Gerichtlich-polizeyliche Arzneywissenschaft* 655
- de Fresnoi des propriétés de la plante appelé Rhus medicans 129
- Frey (Car.) mortuus 375
- Friccio infantibus conueniens 351. eius vsus in scrophulis 530. in submersis fuscandis 669, 670. in dubium vocatus 683
- Frigoris communicatio 326. vsus in syncope 672
- Fructuum horaeorum vsus quando salubris 352. ficatorum cautior 363
- Fucus vesiculosus 525
- Fulminis effectus in corporum manum 372, 445, 672 seq. 681. arbores 394. feramenta cer. 393. materia cum electrica et magnetica comparata 394

Fungi ad cibum quomodo
praeparandi 58. eorum ve-
nenum ib.

Fungi articulorum 69

Fungosae excrescentiae vene-
reae 467

Funiculi spermatici ligatura
68, 372. umbilicalis longi-
tudo ac nodi 14. tunicae
eius vaginalis ortus dubius
20

Furfures, affectio cutanea 701

Furoris causa 367. prognos-
is 368. vterini remedium pro-
positum 517

Furunculi 67

G.

Gabelmann (Ioh. Andr.) soc.
el. oec. Lips. membr. hon.
179

Gaertner (Ioh.) mortuus 553

Galanga 255

Gangraena genitalium 63. hu-
mida 66

Gargarismatum noxae in an-
gina 50, 67

Gas hepatici aquarum mine-
ralium origo 204

Gastricus succus 77

Gatterer (Christ. Guil. Iac.)
soc. reg. sc. Gotting. assessor
ord. 15

Gaudium, delirii causa 368

Gebhardt (Lud. Alb.) soc. reg.
sc. Gotting. corresp. 498

Gelatinae animalis mutatio
praeternaturalis 457

Generatio, eius theoria 445
amphibiorum 515

Genitalium structura monstro-
sa 232

Gentianae usus externus 81

Genu hydrops 68

Geognosia quid sit 408

Georgi (Chr. Fr.) mortuus
376

Geranium, eius acidum 306.
terebinthinaceum 505

Gerardus (Ioh.) botanicus An-
glus 272

Germina praeformata negan-
tur 213

Gestatio infantum 351

Gibelin Abregé des Transact.
philos. traduit del' Anglois
et redigé 125

Gilly (Daa. et Guil.) soc. el.
oec. Lips. membr. honora-
ria 180

Giornale per servire alla sto-
ria ragionata di medicina di
questo secolo, T. IV. 41

Girtanner (Cph.) soc. reg. sc.
Gotting. correspondens 510

Glaciei usus in febribus conti-
nuis remittentibus 46. hae-
morrhoidibus 68

Glandis penis affectiones ve-
nereae 466

Glandulae, earum morbi 68,
449. inflammatio 531. tumo-
res 453, 525, 526, 530, 645.
in febribus continuis remit-
tentibus 47. indurationis re-
media 260, 472. bronchiales
45. vid. etiam Parotides, Scro-
phulae.

Gleditsch (Ioh. Gottlieb) me-
moria 162. scripta 166

Glycyrrhizae decocti usus 470

Gmelin (Ioh. Frid.) *Grundriss
der Mineralogie* 413

Gneisum 345, 479

Goodwyn (Edm.) *Erfahrungs-
mäßige Untersuchung des Er-
trinkens cer. übersetzt von
Michaelis* 674

Gonorr-

- Gonorthoea 354, 448, 464 seq.
625, 708. secundaria 354.
mulierum ib.
- Gordii aquarum dulcium Aug.
Taur. 619
- Gossypii tingendi subsidia 512
seq.
- Gottingensis soc. reg. scient. de
scriptis ad quaestiones pro-
positas oblati relatio 170
- Goulardi aquae vsus externus
355, 632. extracti hausti
sequelae 672
- Graminis succi vsus 363
- Granites 344, 410, 479, 483.
eius origo 236
- Grant (Will.) *Beobachtungen
über die Natur und Heilung
der Fieber, aus dem Engli-
schen* 683
- Graphites 412
- Gratiola 629 seq.
- Grauidarum nausea et vom-
itus 440. purgantium in iis
noxae 449
- Grew (Nehem.) sexus planta-
rum inuentor 276
- Grindelwaldensis vallis 474
- Groddeck (Godofr. Ern.) soc.
reg. sc. Gotting. assessor 510
- Grosse (Christ. Frid.) mortuus
377
- Grossulariae acidum 306
- Gruener (Chr. Gothfr.) Aphro-
disiacus 422. de variolis et
morbillis fragmenta medi-
corum Arabistarum 428. ho-
nores accepit 554
- Guaiacum 356, 472. eius gum-
mi solutio 259
- Gualandris (Aug.) soc. reg. sc.
Gotting. correspondens 10
- Gubernaculum 198, 199,
200
- Guldberg, Ove de Hoegh,
soc. reg. sc. Gotting. socia-
lis honorarius 10
- Gummata venerea 454, 466,
467
- Gummi arabicum, eius acidum
306. illius vsus externus 79
- Gummi ferulacea 362, 369
- Gummi guttae 81
- Gustus 443
- Gutta rosacea 704 seq.
- Gypsophila viscola 16
- H.
- Haemorrhagiae quando fre-
quentiores 52. earum re-
media 432, 455
- Haemorrhoides 68, 261, 265,
708
- Haemoptysis 75, 161, 265
- Hahn (Ioh. Dau.) mortuus 22
- Hahnemannii mercurius solis
bilis 358
- de Haller (Eman. Gottl.) mor-
tuus 510
- Halotrichum 411
- Hecker (Aug. Frid.) *Anwei-
sung die venerischen Krank-
heiten zu erklären und zu be-
handeln* 623. *Archiv für
die allgemeine Heilkunde*, I
Band 625
- Hederae gummi 455
- Heeren (Aug. Henr. Lud.) soc.
reg. sc. Gotting. assessor 498
- Helleborus niger 90, 93. eius
vsus externus 93. albus vid.
- Veratrum.
- Helminthochorton 260, 525
- Helvetiae commoda ad cogni-
tionem naturae promoven-
dam 106
- Hemicrania 65
- Hemiopalgia 72
- Hemi-

- Hemiplegia 452
Hensler (Phil. Gabr.) vom
*abendländischen Ausfarze im
Mittelalter* 695. *über den
westindischen Ursprung der
Luftseuche* 712
Hermbstaedt (Sigm. Frid.)
*Physikalisch-chemische Ver-
suche und Beobachtungen*, I.
Band 303. II. Band 307.
Hermodytyli 257
Herniae 78. de earum cura-
tione monita 202. in vtro-
quelatere 203. congenitae,
eas curandi ratio 202
Herophilus empiricae sectae
conditor 639
Herpetis remedium 130
Herschel (Frid. Guil.) soc. reg.
sc. Gotting. sodalis exterus
510
Hibiscus annuus 504
Hippocastanum 108. eius cor-
tex 69
Hippocratis medicina 638.
theoria 699
Hiradinum vsus 73, 75, 81,
452. noxae in haemorrhoi-
dibus 68
Histoire de la societé royale
de médecine Années 1784
et 85. 133
Hoepfner (Alb.) *Magazin für
die Naturkunde Helvetiens*,
I. Band 473. II. Band 480.
III. Band 485
Hogreve (Ioh. Lud.) soc. reg.
sc. Gotting. correspondens
498
Holandre Abregé de l'histoi-
re naturelle des quadrupè-
des vivipares et des oiseaux
84
Hominis praecellentia 441,
442, 445. quae ei soli com-
petant 442 seq. eius varie-
tates 442
Hordeolum 536
Horroris effectus in cura mor-
borum 432
Hottentottorum panis 94
Houstoun (Guil.) botanicus
Anglus 280
How (Guil.) item 272
Howard (Ioh.) *Praktische Be-
merkungen über die Luftseuche
überf. von Michaelis*, I. Theil
463. II. Theil 470
Hufeland (Cph. Wilh.) *Bemer-
kungen über die Blattern* 645
Humeri amputatio 66
Hwid (Andr. Chr.) mortuus
22
Hyacinthus, filicis species
410
Hyacinthus viridis 6
Hybridorum generatio 513
Hydatides in abdomine hy-
dropicae 61
Hydrargyrum vid. Mercurius.
Hydrocele 203
Hydrocephalus internus 64
Hydrophanus 329
Hydrophobia 79, 449, 502,
507, 660. spontanea 80. ea
demortui sectio ib. vid. et-
iam Rabies
Hydrophthalmiae curatio 64
Hydropicae sectio 61
Hydrops, eius remedia 90,
135, 161, 256, 260, 448
seq. cum ossificatione vaso-
rum 503. articulorum 68
intestinorum in fetu 504.
pectoris 67, 678. pericardii
58
Hydrorhachitis 67

Hyoscyami extractum 72, 449
Hypochondriaca affectio 82,
 90, 432
Hypopyum 67
Hysterica affectio 82, 90, 432
 seq. eius species 361

I.

Iablonouiana societatis quae-
stiones ad praemia anni
1791. propolita 161. an-
 ni 1792. 170
Iade vid. Lapis muriaticus.
Iaenisch (Cph. Gottl.) mortuus
 552
Ialapa 81, 449, 528. eius re-
 sina 263, 255. tinctura 372
Iames pulvis 691
Icterus, eius remedium 260
 acida in eo insufficientia
 363. inflammationi pecto-
 ris accedens 49. a come-
 stis fungis 57. serum 690
Ictus solis remedium 128
Ideae connatae negantur 443
Ignatae amarae vires 128
Ignis materiae actio sub fer-
mentatione 304. accessus
 causa caloris sanguinis non
 est 444. particulae princi-
 pium nerueum constituen-
 tes 367
Ileus 48, 449
Imperialis radices vsus 135
Impetigo 700, 711
Incrementum amphibiorum
 515
Indigosera tinctoria 506
Indusia lanea 351, 378
Infantes, eorum educatio 351.
 scrophulosi, eorum cura
 532. vomitus 447. recens
 nati quando primum respi-

rent 13. eorum suffocatio-
 nis causa 53. morbi vene-
 rei 357
Infarctus remedia 83, 526,
 528
Inflammati 66. glandularum
 531. spontanea 248
Inflammatorii morbi 48, 49,
 457
Ingenium quid sit 443
Insecta, eorum multiplicatio
 153. noxae 152. in sedi-
 mento aquarum inuenta
 601. in thermis viuientia
 205 seq. bombycum folli-
 culis infesta 598. venenata
 Galliae 154
Intelligentia quid sit 443
Intestina amphibiorum 515
Intestino recto inhaerens cla-
vus extractus 582
Intestinorum debilitas 363.
 hydrops in fetu 504. in-
 flammatio in hydrophobia
 80
Inuolucrorum partium corpo-
ris humani ortus 20, 21
Inuoluentia 73, 651
Iobi morbus qualis fuerit 710
Iohnson (Thom.) botanicus
 Anglus 272
Ipecacuanha 70, 447, 651
Iridis florentinae vsus exter-
nus 81
Iridis coloris sedes 502. mo-
 tus in leucaethiopibus ib.
 in strige bubone 503
Irritabilitas, principii eius de-
structio, mortis submerso-
rum causa 667, 673. mu-
 sculorum post mortem su-
 perstes 361. quomodo ex-
 citanda 669, 682. vegeta-
 bilium 31.

Irritan

Irritantia in gangraena 67. in
submersis fuscitandis dubiii
vſus 683
Iſchias 69
Iſchuria 62, 63. in grauida,
eius curatio 55 ſeq.
Iuglandis corticis vſus medi-
cus 629. foliorum et corti-
cis decoctum aduerſus cimi-
ces 155. nucum oleum ad
ſaponem parandum 215
Iuncker (Ioh. Chriſt. Wilh.)
Verſuch einer allgemeinen
Heilkunde, I. Theil 433
Iungnitz prof. math. ſublim.
et aſtron. Vratiſl. 375
Iuniperi baccarum vſus 449.
gummi 455. rob 625
Iunker pilularum baſſamica-
rum formula 435

K.

Kali quid Arabibus ſignificaue-
rit 488
Kauſch acad. ſc. vtil. Mogunt.
membr. honor. 554
Kayſer ſoc. botanophil. Ratiſb.
membr. hon. 178
Kennicott (Beni.) mortuus
22
Kermes granorum in arte tin-
ctoria vſus 512 ſeq.
Kermes minerale 74. eius pa-
randi modus 221
Kite (Karl) *über die Wieder-
herſtellung ſcheinbar todtet*
Menſchen cet. verdeutsch von
Michaelis 661
Klipſtein (Ph. E.) *Verſuch ei-
ner mineralogiſchen Beſchrei-
bung des Vogelsgebirgs* 324
Koch (Ioh. Ge.) ſoc. reg. ſc.
Gotting. correſp. 498

Koehler (Alex. Wilh.) *Berg-
männiſcher Kalender für das*
Fahr 1790. 343
Kortum (Car. Ge. Theod.)
Commentarius de vitio ſcro-
phuloſo, T. II. 524. phy-
ſicus Stollbergae 374
Comes a Koſpoth (Ottolar.
Erdm.) ſoc. El. oec. Lipſ.
membr. ord. 178
Kraemer (Ioh. Dau.) eiufdem
membr. hon. 179
Kuba Arabum 705
Kulmus (Ioh. Adam) *Anato-
miſche Tabellen, umgearbeitet*
von Kühn 519

L.

Labiorum liuor in ſubmerſis
681. mutatio in elephantiaſi
709
Lacertarum vires medicae 45
ſeq. 68, 69, 527, 629
Lactis metaſtaſis 265, 452
Lactis vſus in ſcrophulis 532.
clyſteres ex eo 691. ſac-
charum 307. ſerum in pe-
lagra 74. cum cereuiſia pa-
ratum 258. vinoſum 689
Lacrymarum metaſtaſis 265
Laefionum diiudicatio in foro
difficilis 86 ſeqq.
Lampyris noctiluca 103
Landriani (Marſil.) ſoc. reg.
ſc. Gotting. correſpondens
498
Lapides, eorum origo 236.
calcareus, ſilicibus immixtis
328. hepaticus 409. iudai-
cus vid. Echinus; muria-
ticus 409, 478. ollaris hel-
véticus 485. ponderoſus
408, 511. ad pagum Gou-
moens repertus 99. ad verti-
cem

- cem S. Bernhardi magni 102
 Lapidis caustici vsus 66
 Laurocerasi aquae effectus 222
 Ledum palustre 630
 Leensingenfes aquae. vid. Aquae.
 Leonhardi (Fr. Gottl.) foc. el. oec. Lipf. membr. honor. 178. (Ioh. Godofr.) honores nactus 554
 Leonides medicus pneumaticus 632
 Lentigo 702 feqq.
 Lentin (Leber. Fr. Beni.) foc. reg. fc. Gotting. correfpondens 498
 Lepa 449, 469. eius veftigia apud Arabes et Latinobarbaros 697 feq. alba 706, 710. alopecia 710. leonina 709. nodofa 709, 710. pforica 705, 710, 712 tyria 710
 Lepus variabilis 103. rubeus et albus 474
 Lethalitatis cauffae 517
 Leucaethiopes 442. eorum oculi 502
 Leuce 710
 Leucogaei colles vid. Therae.
 Leucoma 67
 a Leveling (Henr. Maria) prof. ord. anat. phyfiol. et diaet. Ingolft. 374
 Lichen ericetorum 260. islandicus 259, 265. iuniperinus 260. pulmonarius ib.
 Lichtenberg (Lud. Chr.) foc. reg. fc. Gotting. correfpondens 510
 von Liebenroth (F. E.) *Betrachtungen über Natur und Menfchen* cer. 1. und 2. Samml. 328
 Lienis inuolucris ortus 20
 Ligatura arteriarum 66 feq. 672. funiculi fpermatice 68 vuulae et tonfillarum 67
 Ligia pafferina, nouum plantarum genus 399
 Ligni acidum 306
 Limonii fuccus aduerfus cimices 155
 Lingua in fubmerfis ftimulanda 671. nigra 690 feq. eius vlcera venerea 467
 Lini tingendi fubfidia 512 feq. olei vires 57
 Link (H. F.) *Einige Bemerkungen über das Phlogifton* 342
 Linnaei (Car.) Entomologia faunae Suecicae curante C. de Villers 490. anecdota vitae eius 121 feqq. merita in botanicam Anglicam 281
 Lipothymia lethalis 160
 Lippitudo 68
 Liquor anodynus 72, 451
 Litteratorum diaeta 350
 Lobel (Matthias) botanicus Anglus 272
 Lobelia fymphilitica 630
 Locheri (Ioh. Ge.) vita 482
 Lochiorum fuppreffio 75
 Lucani cerui vsus 142, 143
 Ludwig (Chr. Fr.) *Delectus opufculorum ad fc. nat. fpeculantium*, Vol. I. 24
 Lugdunenfis acad. fc. eleg. litt. et artium quaeftio, praemio anni 1792. deftinata 173
 Lumachellus opalifans Bleibergenfis 408

Lumbricorum oleum 72
 Lumbricus ormento incumbens
 in cadauere inuentus 457
 Lupia 67, 68
 Lux, super ea experimenta
 325 seq. 616. eius inter dor-
 miendum noxae 351. parti-
 culae principium nerueum
 constituentes 367
 Lycium heterophyllum 16
 Lycopodium 259
 Lysimachia atropurpurea 10
 ephemera ib.
 Lyte (Henr.) botanicus An-
 glus 271
 Lythri falicariae virtutes 281

M.

MacCausland (Rob.) Conjectu-
 res on some of the phaeno-
 mena of the barometer 327
 Maculae superficiei corporis
 in elephantiasi 702, 709
 Magistri in medicina tituli ori-
 go 544
 Magnesia alba, basis magne-
 sii 597. eius ortus 236.
 eam parandi ratio 212. eius
 praesentia in partibus ani-
 malium 231. coniunctio
 cum natro 54. fusibilitas
 212. vsus in gonorrhoea fe-
 cundaria 355. phosphorata
 in bile bouilla 239, 240
 Magnesium 597. aer dephlo-
 gisticatus ex eo 309. eius
 minerae rubrae analysis 603
 Magnetica materia et fulmi-
 nea comparata 394. vis a
 fulmine communicata 393
 Magnetis artificialis vsus 432
 Magnus, medicus pneumati-
 cus 632, 635

Mahon (Sylvester) *Arzt für
 das schöne Geschlecht, über-
 setzt von Michaelis* 438
 Malandria 705
 Malignitas febrilis 686
 Malorum acidum 306, 307
 Mammalium classificatio 28
 Mammarum scrophulae 533
 Maniae remedium 93. eua-
 cuantum in ea vsus 449
 Mannae acidum 306
 Maris falsedo vnde 54
 Mariscae 708
 Marmorum colores vnde 408
 Marrubii albi vsus 449
 Martis croci 455. limatura 76
 seq. vid. etiam Ferrum.
 Martialis terra in magnesio
 597. eius origo 236
 Marby (Ioh.) botanicus An-
 glus 280
 van Marum Lettre à Mr. le
 Chev. Landriani, contenant
 la description du frottoir
 électrique d'une nouvelle
 construction 119
 Massa operibus eleuatis confi-
 ciendis apta inuenta 580
 Mastiche 455
 Matrum obligatio ad lactan-
 dum 157
 Maxillae inferioris elasticitas
 sublata, mortis signum 115
 immobilitas in fetu mon-
 stroso 231
 Mayans (Greg.) mortuus 21
 Mederer (Matth.) soc reg. sc.
 Gotting. corresp. 498
 Medicamentorum vires 76
 Medicae scientiae praestantia
 434 seq. augmentum 435.
 historia 445. fata in Italia
 639 seq.

- Medicorum veterum lectionis pretium** 459
- Medicus** quomodo scientiam augere debeat 435 seqq. animi affectuum in eo regimen 433. forensis, eius officia 660
- Meinecke** (Ioh. Chr.) mortuus 375
- Mel**, eius acidum 306. illius inefficacitas in pelagra 74 veteribus quid fuerit 13
- Melanaema** 681 seq.
- Melancholia** 69. eius causa 367, 368, curatio 264
- Melancholicus autochir** 672
- Meloes proscarabaei vsus** 141, 143
- Membranarum corporis humani continuationes** 20, 21
- Membrorum distorsio in elephantiasi** 709
- Mémoires de l'Académie royale des sciences de Turin**, année 1784 — 85. II. Partie 195. Années 1786 — 87. 217. de la société des sciences physiques de Lausanne T. I. 95. T. II. 98
- Memoria a cicuta infirmior reddita** 364
- Menstruus fluxus**, eius causa 445. in febre maligna et putrida lethalis 451. nimis 361, 452. eius suppressio 75, 265, 451
- Mercurius**, eius agendi ratio 356, 420, 421, 629. varii eum exhibendi modi 470. alkalifatus ib. balsamo sulphuris extinctus 470, 472. calcinatus 470, 472. dulcis 364, 538, 650. superficiei internae oris et praeputio infricandus 75. eum parandi ratio 310. praecipitatus ruber 357, 531, 536. solubilis Hahnemanni 358. sublimatus 373. noxius in scrophulis 525. sublimatus adustus 59. viuis, medium coercens in experimentis pneumatico-chemicis imperfectum 591. eius vapores a radiis solaribus condensati 326. eius vsus 48, 81. 354. 360, 449
- Mercurialium vsus** 81, 82, 355, 362, 373, 419 seq. 456, 464 seq. 468, 525, 531, 655. in minoribus dosibus effectus 473. vid. etiam Calomelas, turpethum.
- Mercurialis emplastri vsus** 356
- Mercurialia caustica** 707. suffimigia 357
- Mercuriale vnguentum** 373, 653, 660. eius noxae in ulceribus venereis 355. eius vsus addita resina ialapae 263
- Merrem** (Basil.) soc. reg. sc. Gotting. assessor ord. 15 correspondens 22
- Merret** (Cph.) botanicus Anglus 273
- Mesenterii scrophulae** 526, 533
- Metalla ad acidorum neutralisationem** 313. eorum principia 312
- Metallicultura veterum Romanorum** 226
- Methodicorum secta** 641
- Metzger** (Ioh. Dan.) *Medic-nisch-philosophische Anthropologie* 440
- Mezereum** 630

- Mica 409
Miliares pustulae lethales 51
Millepedes 527, 655
Miller (Phil.) botanicus Anglus 281
Millington (Thom.) sexus plantarum inuentor 276
Mineralia vid. Fossilia.
Mineralis regni systēma Werner 34
Molybdaena 412
Momordicae balsaminae vsus 127
Mont-blanc, iter in illum 483
Montes primitiui 344 seqq. horum a secundariis discrimen 226. stratosi 346 seq. vulcanici 347. heluetic, eorum diuilio 478
Morbi, eorum euolutio in diuersis temporibus 261. productio vnde pendeat 367 degeneratio 262. migrantes 445. pandemii ib.
Morbilli 50 seq. eorum insitio 51
Morbus niger 69
Mori baccarum acidum 306
Morphea alba 699, 704. nigra 700, 703. rubra 704
Mors in quo a vita interrupta differat 662, 667. eius signa 115. in submersis 666 seq. a fulmine 672 seq. a strangulatione et suspēdio 671. a vaporibus noxiis ib. subita a compressione medullae spinalis 468. praecellētia hominis in illa 445
Mortalitatis regionis Treuissanae indices 83
Moschus in rabie 79, 82. inefficax in tetano 372
Moxa 68, 73
Mucilago in corporibus ad fermentationem aptis 316
Müller (Ioh. Helfr.) soc. reg. sc. Gotting. correspondens 22
Mumiarum disquisitio 3
Murray (Ioh. Andr.) Apparatus medicaminum, Vol. V. 254. mortuus 376
Mulcorum rosae 99
Muscularis motus causa 370. sublatio in tetano 372
Muscularis structura vteri 8
Musculorum pedis contractura 373
Myrobalani vsus 73
Myrrha 91, 653

N.
Nannoni (Lor.) Trattato di notomia, fisiologia, e zootomia, T. II. 320
Naphtha vid. Aether.
Narcissi pratorum vires 132
Narcotica 72, 73
Nasi mutatio in elephantiasi 709
Nasturtii succus 74. aquatici succi abusus 457
Natri origo 53 seq.
Nauigationis vsus 450
Neapol. acad. reg. scient. et litt. elegantiorum historia 387
Neitzsch (Henr. Rud.) soc. el. oec. Lips. membr. honor. 179
Nerui, eorum plexus et anastomoses 506. vaginae, earum ortus 20, 21. pharyngis 507. amphibiorum 514
Aaa 4 Ner-

Nervorum affectus actiones animae turbantes 367. principium 366. fluidi existentia negatur 364, 366. vulnera 78
Nervina in hystericis 362. excitantia in apoplexia nervae ib.
Nervosi morbi 361 seqq.
Newton (Thom.) botanicus Anglus 272
Nicolai acad. imp. N. C. socius 178
Nicotianae usus in clysmate 78. fumus incongruus in submersis 671, 683
Nil Arabum quid fuerit 706
Nifus formativus 445, 513
Nitrum 75, 77, 82, 360, 362, 369, 373, 448. aer dephlogisticatus ex eo 308
Nivis usus in apoplexia a vapore carbonum 672
Nolde med. prof. extr. Rostoch. 554
Nose (Car. Vilh.) soc. nat. cur. Hal. membr. honor. 554
Numi in praemium a societate humana Lond. destinati descriptio 674 seq.

O.

Observations on the pharmacopoeia collegii regalis medicorum Londinensis 337
Observationum medicarum collectio et utilitas 435 seq. 437
Ocimum basilicum 707
Oculi, eorum cum cute consensus 502. flacciditas, mortis signum 115. conditio in submersis 666. irritatio in iisdem 671. conditio in elephantiasi 708 seq. morbi a lupia extirpata 68. a

scabie repressa 60. scrophulosi 533, 536. eorum pigmentum nigrum 501. in amphibiiis 515. chamaeleontis ib.
Oculus mundi 97
Odontalgiae remedium 609
Odontoideus processus carie abruptus 468
ab Oeder (Ge. Chr.) mortuus 376
Oesophagus, eius tunicae oratus 20. vlcus 62, 63. amphibiorum 515
Oestri bouini larvae in antro maxillari 65
Ogilby (Alan.) botan. Scotus 277
Olea, infecta ei infecta 249
Oleorum aethereorum in submersis usus 670. dubius 683. crystalli 314
Oleosorum usus anthelminticus 456. in inflatione ventriculi 363. abusus in febribus continuis remittentibus 47
Oleum animale 362, 371, 531
Olfactus 443, 445
Oliuarum oleum 314. eius usus 56, 65, 448. externus 81, 82. ad saponem parandum 214
Olivier Entomologie ou histoire naturelle des insectes annunciat 136. eiusdem T, I. 139
Ononis spinosa 527
Opalus 410
Ophiafis 701 seq. 709
Ophites 479
Ophthalmia 75. externa 67. scrophulosa 536. variolosa 652. post variolas accedens 655

655. venerea 467. infantum pro gonorrhoea habita 357

Opisthotonus 69

Opium inefficax in hystericiis 362. eius abusus in diarrhoea 363, 448. noxae in delirio 369. vsus in diarrhoea salivationi superueniente 452. febrili 691. febre nervosa 432. gonorrhoea 354. haemorrhagiis 455. herniis 78. menstruis nimis 361. pelagra 73. rabie 82. variolis 651, 652, 653. venereis morbis 63, 69, 420, 629, 630. externus in iisdem 353, 420. vsus in ulcere post bubonem relicto 472. anceps in abortu 452. palliativus in convulsionibus 371. coniunctio cum cortice peruviano 63, 364

Oris interni structura in fetu monstroso 231

Oryza 259. eius decoctum 691

Ossificatio cordis 62. renis 65. vasorum 503

Ossium structura et ortus 208. morbi 356, 534 seq.

Osterhausen (Ioh. Car.) Historia sectae medicorum pneumaticorum 631

Ostracitae 587

Ouium morbus lethalis ab esuranculi aruensis 593

Ouorum exclusio per electricitatem 229. vitellus 691

Oxonienfis hortus botanicus 272

Oxymeli 75, 689

P.

Padi cortex 629

Paedarthrocace 535

Paeonia anomala 505. integra ib.

Palatum in submersis stimulandum 671

Pallas acad. reg. sc. Paris. socius exterus 177

Palmae oleum 254

Panis abusus noxius 352. decoctum 691

Pannus, morbus cutaneus 702

Paracentesis articulorum 68.

pectoris 67. per vaginam 62.

inutilis in hydropo 449.

in hydropo pericardii 59

Paralysis, eius remedia 83,

131, 161, 449. in pelagra

73.

Paraphimosis 78, 355

Paraphrenitis 454 seq.

Parisiensis soc. reg. agricult.

praemium ad annum 1792.

expositum 171

Parkinson (Ioh.) botanicus Anglus 272

Parotides in febre anginosa

694. catarrhali 692. febribus

continuis remittentibus

47.

Parturientium remedium 128

Partus, artificialis praematuri

necessitas 61. difficilis ob

hydropem intestinorum fe-

tus 504

Patje (Cph. Lud. Alb.) soc. reg.

sc. Gotting. correspondens

22

Pectinitae 587

Pectoralia 450

Pectoris hydrops 67

Pectunculitae 587.

Pediculus 155

Aaa 5

Pedi-

- Pediluua** 364
Peithner de Lichtenfels honoribus ornatus 375
Pelagra 71 seq.
Penis amputatio 79. vlcera 708
Pericardii ortus et continuationes 20. hydrops 58
Perinaei vlcera 356
Periostei ortus 20
Peripneumonia 49, 52, 62, 75, 275
Peritonaei continuationes 20, 198, 200
Perspiratio, eius diuersitates 450. vsus in febre catarrhali 695. imminuta, affectuum vaporosorum causa 82. suppressa, scorbuti causa 450. eius materiae mutationis effectus 262
Peruvianus balsamus 314
Peruvianus cortex, eius vsus in cephalalgia 364. febribus 690, 691. anginosa 694. catarrhali 693. gonorrhoea secundaria 355. scrophulis 524, 529. tympanite 451. variolis 651, 652, 653. post eas 654. inefficax in pelagra 72. decocti vsus 647. externus 65. extractum 75. infusum 645. coniunctio cum opio 63, 364. illius succedanea 109, 391. cortex ruber 695
Pestis 688
Petalitae vires in scrophulis tentandae 526
Petiver (Iac.) botanicus Scotus 278.
Petroleum 411
Petropolitanae acad. imp. scient. quaestio praemio anni 1792. exposita 550. anni 1793. 551
Petrolinum 531. eius oleum aethereum 314 seq.
Phaenomenon inter tempestatem obseruatum 583
Phalaena C. album 417. gamma ib. domiduca ib.
Phallus esculentus 58
Phantasia laesa 444. morbum neruofum communicans 362
Pharmacopoeia collegii regalis medicorum Londinensis 329
Pharynx, eius nerui 507. clausus 65. eius inflammatio in hydrophobia 80
Phialae bononienses 240
Philaretus perperam pneumaticis annumeratus 636
Philinus empiricae sectae conditor 639
Phimosis 79, 355, 465
Phlogiston ad alkalia phlogisticanda solum non sufficit 588. in acido aereo 306. an id ipsum constituat ib. 315. in corpore animali, morborum causa 50, 51, 52. eius actio in pulmone neruosque non est causa mortis submerforum 669. in intestinis abundans, eorum inflammationis causa 48. in oleo vini 305. in sale benzoës 314. illius differentia 313. euolutio quantitatem sanguinis auget 327. egressus non est causa caloris sanguinis 444
Phosphorescentia corporum 99, 588 seqq.
Phosphori

- Phosphori vsus 450. ad eudio-
metrum 495
Phytometrum 616
Phthiriasis 156
Phthisis, eius causa 45, 64,
72. prognosis qualis in ea
conueniat 432. curatio 69,
161, 258. oxymelitis scilli-
tici in ea noxae 256. scro-
phulosa 533 seqq
Physiognomica 444
Pis nigræ analysis 246
Pigmenta ex animalibus 227
seq. vid. etiam Colores.
Pilorum coloris conuenientia
cum oculis 502
Pinguetinis in contextu cel-
luloso cutis spissitudo 373.
inter musculos 372
Pini abietis oleum 245. resi-
na ib. strobili 74. cembrae
vsus 474
Piper 255
Pirani situs 46. morbi ibi graf-
fati ib. seqq.
Pirorum acidum 306
Plantago squarrosa 5
Plantarum fructificationis caus-
sa 276. sexus 275. syste-
matum historia 274. nomi-
num a cultoribus deprom-
torum origo 278. ratio 31
Pleuræ continuationes 20
Pleuritis 49, 65, 452
Plumbum spatosum rubrum
412
Plummeri pilulae 373, 470,
473
Pneumaticorum medicorum
secta 632 seqq.
Podagrici sectio 60
Polypi aquae dulcis, obserua-
tiones microscopicae in iis
41 seqq.
Polypus morbus 68
Pontedera sexus plantarum
oppugnator 276
Porphyrius 347, 479
Poscae vsus in pelagra 74
Potus in febribus 689. calidi
noxae 449
Presteres 619
Pringle (Ioh.) mortuus 15
Promontorii Francici soc. reg.
scient. et art. praemia ad an-
num 1792. proposita 171
Prostatae abscessus 356. scir-
rhus ib.
Prunorum acidum 306
Pseudogalena leuis 238
Ptyalismus a retentione vrinae
62
de Pusendorf (Frid. El.) mor-
tuus 497
du Pui (M. S.) prof. extr. chir.
pract. et artis obstetr. Lugd.
Bat. 554
Pulmo vlcere exesus 62
Pulmones, eorum tunicae ex-
ternae ortus 20. illorum
conditio in snbmersis 681.
aqua in iis, mortis suffoca-
torum signum 667. docima-
sia, cautio in ea 13. inflam-
matio metastatica 694 in-
flatio, vid. Respiratio artifi-
cialis; morbi 64. scrophu-
lae 533. sphacelus in hy-
drophobia 80. mutatio ab
aqua laurocerasi 223. am-
phibiorum 514
Pultney (Rich.) General view
of the writings of Linnaeus
282. Historical and biogra-
phical sketches of the pro-
gress of botany in England.
Vol. I. 266. Vol. II. 277.
Revue générale des écrits.
de

de Linné, traduit par Mil-
lin de Grandmaison 120
Pulueris mineralis purificantis
formula 360
Pulvis pyrius sub quibus con-
ditionibus a fulmine accen-
datur 393. vis eius calce
viua non augetur 581
Pumex 411
Pupillae mutatio 503. signa
mortis submersorum ex ea
petenda 667
Puris natura inflammabilis 458
Purpura 450
Purpuritae 587
Pustula 704
Pyritae an aquarum therma-
lium causa 212
Pyrosis 76

Q.

Quercus glandium vsus 527.
externus 530

R.

Rabies 66, 79
Raiae vis electrica 58
Raius (loh.) botanicus Anglus
273
Ranunculi aruensis vires ve-
nenatae 593
de Reden (Nic. Fr.) soc. reg.
sc. Gotting. sodalis 497
Refrigerandi vis an luci tribu-
enda 326
Refrigerantia aduersus obstru-
ctionem alui 453. in febris
putridis 691
Refrigerium causa merasta-
seos lacteae 452. non est
causa pleuritidis 75. eius
remedium 361
Regimen sanitatis Salerni, edi-
dit I. C. G. Ackermann 537

Reinegg soc. reg. sc. Gotting.
correspondens 495
Reinhold (Chr. Lud.) mortuus
552
Reinick (Ioh. Eilhard) mortuus
376
Renes, eorum inuolucri or-
tus 20, 21. dextri mutatio
morbosa 61. vtriusque 65
Reptilia 150. eorum diuisio
151. vid. etiam Amphibia.
Resina vid. Pinus.
Resinosa in morbis venereis
629
Resoluentia 259, 262
Respiratio cum motu sangui-
nis in venis alternans 395.
eius effectus 367, 677. in
submersis interceptio, mor-
tis causa 663. prima, eius
tempus 13. suffocatio post
eam 53. artificialis 668,
673, 682, 683. ad mortem
submersorum definiendam
667
Reutter (Gottl. Sigm.) soc. el.
oec. Lips. membr. hon. 179
Rhabarbarinorum vsus, 48,
73, 81, 354, 363, 451, 528
Rhachitis 534, 535
Rheumatismus 241, 373. eius
causa 48. chronicus 472
Rhus coriaria, eius acidum
306. radicans, eius vires
130. semialatum 17
Ribis acidum 306
Ricini communis vsus 127
Riuerii mixtura 689. quomodo
agat 76
Roborantia, eorum incommo-
da 158. vsus in insultu ar-
thritico 450. delirio 369.
scrophulis 526, 529. post
morbos hystericos sublatos
362

362. externa 205, 206, 355.
balnea frigida 160 seq.
Roesler (Christ. Frid.) mor-
tuus 376
Rorismarini vsus 526
Roth (Aug. Wilh.) acad. imp.
N. C. socius 178. soc. bo-
tanophil. Ratisb. membr.
hon. 177
Rotifera animalia, de iis ob-
seruationes microscopicae 43
seq.
Rottböhl (Chr. Friis) Anmärk-
ninger og Oplisninger til
M. P. Cato de re rustica
283
Rowley (Wilh.) *Praktische Ab-
handlung über die Frauen-
zimmerkrankheiten etc. über-
setzt von Michaelis* 359
Rubiae vires aduersus scro-
phulas 527. tingentes 272,
515
Rubi idaei acidum 306
Rubinus europaeus 409
Rubor vagus vnde 365
Rüdiger (Chr. Fr.) soc. oec.
Lipf. membr. hon. 179
- S.
Sabadilla 256
Sabina 357, 472
Saccharum 258. infantibus
modice concedendum 456.
eius historia 12. analysis
596. phosphorescentia 589
Sago 254
Sal communis in balneis 373.
gemmae, eius genesis pri-
mitiua 105. Glauberi ex ni-
tro, marte et sale marino 54.
artificialis naturali inferior
449. marinus, eius solutio
ad balnea ib. vsus inter-
nus 524. microcosmicus
317. sedatiuus, eius analy-
sis 475
Salep 257
Salernitanae scholae historia
540 seqq.
Sales ex coleopteris prandi,
eorum vsus 141
Sales medii, eorum saturatio
584 seq. an refrigerent
449. eorum in plantis di-
uersitas 54. illorum vsus 48
Salicaria vid. Lythrum.
Salicornia 388
Salinorum vsus anthelminthi-
cus 456. in scrophulis 514
Saliuatio 630. in febre angi-
nosa 694. pestilentiali 689.
variolis 652. mercurialis
nimiae sequelarum auer-
tendarum remedium 357.
Salsedo maris vnde 54
Salviae extractum 73
S. Maeuii malum 706
Sanguis, eius coloris causa
444. diuersitatis huius causa
678 seq. illius coagula-
tio ab aqua laurocerasi 223.
congestio ad caput 365. hu-
ius effectus 368, 370. im-
pulsus in cerebrum inter-
cepti sequelae 681. depra-
uatio an mortis submerso-
rum causa 662 seq. a lon-
giore suppuratione 458.
disquisitio microscopica 391.
iactura nimia, syncopes causa
672. lixiuum vid. Coe-
ruleum berolinense; mo-
tus interni causa 366. hu-
ius effectus 367. motus in
venis 395. muratio in ele-
phantiali 708. resolutio 363,
457.

457. stimulus, delirii causa 368. amphibiorum 514
 Sanguis draconis 257, 361, 455
 Santonici semen 456
 Saponariae usus 354, 629
 Saponis parandi modus 214. usus 362, 524. externus 531. Starkeyani succedaneum 244
 Sarcocelē venerea 467
 Sarcoma ad ceruicem vesicae urinae 55
 Sardiniae mineralia 623
 Sarsaparilla 373, 472, 629
 Saffra 629
 Saturnina 78, 432, 531. vid. etiam Goulard.
 Satyriasis hydrophobiae accedens 80. in sene 432
 de Sauvages (Franc. Boissier) Nosologia methodica ed. a Daniel, T. I. 458
 Saxa, eorum diuisio 479. cornea ib. glandulosum 346. iaspidea 479. topazium 346
 Saxifraga ligulata 5
 Saxonum in Anglia botanica 268
 Scabies, eius remedium 451. in variolas influxus 628. critica 69. repressa, eius sequelae 60. scrophulosa 537
 Scabiosa vralensis 11
 Scarabaei aurati elytra, ornamentum loco adhibita 142. melolonthae larvae quomodo destruendae 100
 Scarificatio in gangraena 66. lepra 707. morfu animalium rabidorum 81. paraphimosis 78. submersis 668, 671
 Scarlatina anginosa 693
 Schaeffer soc. botanophil. Ratisb. membr. hon. 178
 Schaafrschmidt (Aug.) mortuus 553
 Schall (Karl Friedr. Willh.) *Anleitung zur Kenntniss der besten Bücher in der Mineralogie und physikalischen Erdbeschreibung* 22
 Scheele (Car. Guil.) *Opuscula chemica et physica*, lat. vert. Schaefer 317
 Scheelium 41, 412. spuma lupi 511
 Scherf honores accepit 375
 Schistorum Salancienfium analysis chemica 212
 Schistus argillaceus 345. micaceus ib. porphyreus 346
 Schkuhr (Chr.) soc. el. oec. Lips. membr. hon. 179
 Schmiedlein (Godofr. Beni) specimen faunae insectorum Lipsicae 415
 Schnyder (Franc. Xau.) vita 475
 Schoepf collegii med. Onoldini praeses vicarius 374
 Schoerlus 410. violaceus 476
 Schreber soc. botanophil. Ratisb. membr. hon. 177
 Schroeter (Chr. Fr.) soc. nat. cur. Halens. membr. honor. 554
 Schütz (Fr. Ge.) soc. el. oec. Lips. membr. hon. 179
 de Schumacher (Petr. Chr.) item ib.
 Schurer (Frid. Lud.) *Synthesis oxygenii experimentis confirmata* 461
 Scilla 255 seq.
 Scilliticorum usus 59, 363
 Scirrhus

- Scirrhus, lacertae in eo 68.
 noxae 46. pancreatis 65.
 ventriculi ib. vuulae et ton-
 fillarum 67
 Scleroticæ ortus 20
 Scorbuti remedium 161. eua-
 quantum in eo noxae 443
 Scorbutica dispositio morbos
 venereos difficiliore red-
 dens 356
 Scorbuticum principium in le-
 pra 710
 Scrophulæ 68. remedia ad-
 versus eas 524 seqq. eua-
 quantum in iis noxae 449
 Scrophularia altaica 5
 Scrophulosa acrimonia, con-
 vulsionum causa 371. dis-
 positio morbos venereos dif-
 ficiliores reddens 356
 Secretio humorum 395
 Secundinae pondus 13
 Selago Plinii quid fuerit 268
 Semicupia tepida 361
 Semiotices cum therapeutice
 coniunctio 437
 Sennæ folia 653. eorum tin-
 cturæ vsus 363, 372
 Sensus humani 443. eorum or-
 gana quomodo in submer-
 tis stimulanda 671
 Sepultura, errores in ea com-
 missi 113 seqq.
 Serapion (Ioh.) medicus Arabs
 697
 Serici tingendi subsidia 512
 seq.
 Serpentaria 689
 Serpentinus 346
 Serpigo 700
 Serum in cerebro collectum
 368, 369, 371
 Setaceum 67
 Sherard (Guil. et Ioh.) bota-
 nici Angli 279
 Sibbald (Rob.) botanicus Sco-
 tus 277
 Sibthorp (Ioh.) soc. reg. sc.
 Gotting. correspondens 498
 Comes a Sickingen (Car.)
 eiusdem sodalis exterus ib.
 Siderum 588
 Silene procumbens 504
 Silex corneus 410. prehnites
 ib.
 Simiæ ventriculi structura
 581
 Sinapis vsus 447 seqq.
 Sinapismi 653
 Singultus 372. eius causa 265
 Sloane (Hans) botanicus An-
 glus 279
 Smith hæreditatis Linnaei em-
 tor 124
 Societatum privatarum medi-
 carum utilitas 263
 Sol, de eo coniecturæ 326.
 eius radiorum vis conden-
 sandi ib. eorum applicatio
 ad oculos submerforum 671.
 illius aestus noxius in va-
 riolis 651
 Solandra lobata 16
 Solanum marginatum ib.
 Somnia 444
 Somnus post pastum 350. ama-
 phibiorum 515
 Soni propagatio in diuersis
 fluidis aeriformibus 252
 Spallanzani sexus plantarum
 oppugnator 246
 Spasmodicorum morborum re-
 media 432
 Spasmus 262. eorum causa
 157. remedia 83, 128. cy-
 nicus 371

Spatum

- Spatum adamantinum** 407, 411. **ponderosum** 409
Specificorum actio 628. seqq.
Specilla in vulneribus damna-
ta 66
Sperma ceti 149
Sphacelus 66
Spilanthus faliuaria 15
Spina bifida 67, 371. **ventosa**
534 seq.
Spirituosa, anthelminthica 457
Spiritus animales negantur
366
Spiritus ardentis ortus et prin-
cipia 303 seq. 316. **vini**
principia 305. **eius vsus in**
submersis 670. **dubius** 683.
internus 691. **ad eudiome-**
trum 495. **eius acidum** 306
Spiritus Mindereri 689. **eius**
antiquitas 698
Spiritus salis ammoniaci cau-
sticus quomodo parandus
358
Spittler (Lud. Timoth.) foc.
reg. sc. Gotting. sodalis ord.
22
Spongiae lapides 525. **vstae**
vsus 524
Spuma lupi vid. Scheelium
Spumae maris historia et exa-
men 6
Sputa critica 458. **quomodo**
iuuanda 450. **phthisicorum**
63, 457, 533
Stahlius pneumaticorum pla-
cita sequutus 635
Stalactitarum calcareorum ori-
go 286
Stannum natium in dubium
vocatur 442. **eius cum spu-**
ma lupi affinitas 511. **in**
obducendis vasis incommo-
da 499. **vsus anthelminthi-**
cus 457. **in arte tinctoria**
512
Steatites, eius origo 345. **vid.**
Talcum.
Stellera passerina vid. Ligia.
Sternutatorium 127
Stimulus 74
Stoll (Max.) memoria 554
scripta 556 seqq.
Strangulati 671
Stranguria venerea 355
Strix bubo, iridis eius motus
503
Strumae 68, 525, 532
Studia litterarum an sanitati
noxia 350
Submersi 53. **eorum phaeno-**
mena 676 seq. 681. **mors**
vnde 662 seqq. **restitutio-**
nis impedimenta 666. **au-**
xilia 668 seqq. 682. **inuti-**
lia 683
Succini oleum 72
Suckow (Ge. Adolph) Au-
fangsgründe der Mineralo-
gie 405
Sudor in febre anginosa 694
catarrhali 692. **lochiali** 450.
morbillis 51. **pleuritide** 75
rabie 82. **artificialis** 450
Suffocatio, caussa mortis sub-
merforum dubia 664
Sulphur 77, 360, 455, 526.
eius antidotum 448. **hepar**
526. huius genesis ex la-
pide calcareo 408
Superstitiosorum remediorum
effectus vnde 432
Suspeni 671
Suturae vulnorum 77, 78
Swieteniana mixtura 356
Syenites 329, 345, 411

Syncope, dispositio ad eam
433. a nimia sanguinis ia-
ctura 672
Synquiae resoluendae reme-
dium 205

T.

Tactus 443.
Taeniae structura 45
Talcum chlorites 413. lardi-
tes 409. lithomarga. ib. ra-
diatum ib. steatites ib. tré-
molites 413
Tamarindorum vsus 651. aci-
dum 306
Tanacetii semen 456
Taraxaci decoctum 449
Tartari cremor 449. oleum
per deliquium 707
Tartarus emeticus 448. eius
vsus in contractura muscu-
lorum 373. maculis corne-
ae 655. tetano 373. vitrio-
latus, eius phosphorescen-
tia 588 seqq.
Temperamentorum varietas
vnde 366. diuisio 352, 444,
666
Tendinum vulnera 78
Terebinthina 81, 691. eius
analysis chemica 243. ole-
um 73. huius et spiritus
vsus aduersus cimices 155
Terrae ad neutralisanda acida
313. simplicium genera
406, 415. animalis in sale
benzoes 314. argillosa,
eius ortus 236. calcarea,
eius varietates dignoscendi
adiumenta 23. in calculo
biliario 312. in sale ben-
zoes 314. martialis vid.
Martialis terra. pondero-
sa aerata 409. porcellanea,
eius origo 345, 404. flicea

in fossilibus marinis 586.
vitrescibilis in sale sedatiuo
475

Terraquei globi superficies
mutata vnde 14

Terreorum et terreogelatio-
forum vis medica 455

Testiculi, eorum inuolucris or-
tus 20. in fetu situs 197,
200. descensus 199, 201.
tumor 355. tunica albugi-
nea 200. erythroides ib. in-
tima ib. vaginalis 20 seq.
197, 200, 201, 202.

Tetanus 372

Tetragonia expansa 16 ps

Theae potus 352

Theodorus medicus pneuma-
ticus 632

Therapeutice 436 seqq. gene-
ralis fines et limites 626 seq.

Theriaca 691

Thermarum caussae 212. vsus
ad scrophulas 527. Aqua-
rum Gratianarum descriptio
et analysis 209. collium Leu-
cogaeorum 391. Vinaden-
sium 203

Thermometrum ad exploran-
dum calorem vitalem 667

Thumensis lapis 477

Timoris effectus in curandis
morbis 432

Tineae caussa 156. repulsae
effectus 460.

Com. a Toerring soc. botano-
phil. Ratisb membr. hon. 177

Tonica 109. in morbillis 51

Tonsillae inflammatae 507.
scirrhusae 67. earum vlcera
466, 467

Tophi 467

Torpedo 58

Tournefortius sexus planta-
rum oppugnator 276

Bbb

Tra.

- Tracheotomia 50
 Tradescant (loh.) botanicus
 Anglus 273
 Trampel, honorib. ornatus 373
 Transpiratio vid. Perspiratio.
 de Trebra (Fr. Guil. Henr.)
 loc. reg. sc. Gotting. soda-
 lis 497
 Trepanationis vsus 673
 Trevisanae regionis mortali-
 tas 83
 Tripelae species 7
 Trnka de Krzowitz (Wenc.)
 mortuus 553
 Tubercula pulmonum 64, 533
 seq.
 Tubulitae 587
 Tumor saccharus 472. albus ar-
 ticulorum 536
 Turbinitae 587
 Turfa 411. eius genesis 218
 Turnbull (Wilh.) *Ursprung*
 und Alter der Lustseuche, etc.
 übersetzt von Michaelis 418
 Turner (Guil.) botanicus An-
 glus 271
 Turpethum minerale 355
 Tussis 51. cum febre catarrha-
 li Londini 1775. epidemica
 692. catarrhalis 256. con-
 vulsiva 47, 133. nervosa
 365. in morbis pulmonum 64
 Tussilaginis vsus 526, 534
 Tympanites 451
 V.
 Vaccarum morbi epizootici
 prophylacticum 93
 Valeriana 72, 82, 362, 369
 Valvularum semilunarium sta-
 tus praeternaturalis 681
 Vapores ad sudores prolici-
 endos 450. eorum inhala-
 tio in angina 50
 Vaporum nocuorum effectus
 lethales 671
 Vaporosae affectiones 82
 Varicocele 68
 Variolarum diversitas vnde
 262, 648. redeuntium pro-
 babilitas 51. scabiei in eas
 influxus 628. vlcerum post
 illas remedium 453. inocu-
 latarum decursus irregula-
 ris. 112. epidemia Vina-
 riae 643. inoculatio ibi-
 dem, 644
 Varix 68
 Vasa spermatica in fetu 198,
 199.
 Vascularum dilatatio, delirii caus-
 sa 368. ligatura in synco-
 pe 672. ossificatio 503. tu-
 nicae externae orrus 20,
 21
 Vascularum ad experimenta
 pneumatico-chemica imper-
 fectio 591
 Vegetabilium analogia cum
 animalibus 228. transitus
 in regnum animale 44. dif-
 ferentia a mineralibus 441.
 irritabilitas 31. acescen-
 tium in dispositione calcu-
 losa noxae 450. vid. etiam
 Plantae.
 Vegetatio quantitatem aeris
 auget 327
 Venae sectio 48, 49, 50, 74,
 75, 77, 78, 82, 110, 362, 369,
 668, 673, 687, 689, 690,
 691, 692, 694, 707. localis in
 morbis cerebri 362. inuti-
 lis in ophthalmia externa
 67. noxia in arthritide 452.
 cauta in graviditate ib. pa-
 ralysi ib. febre catarrhali
 694. eius necessitas in apo-
 plexia 45. rara in febribus
 continuis remittentibus 46.
 eius finis 452. limites in
 vari.

- variis morbis ib. abusus 451, 458, 683
- Venenum, eius remedium 128. a fungis 57. laurocerali 222. ranunculi aruen-
sis 593 seq.
- Venerea lues, eius origo 419
seq. 423 seq. 464, 469,
711 seq. 713 seqq. propa-
gatio per haereditatem ne-
gatur 354. infantum recens
natorum 357. illius inocu-
latio 466. remedia 46, 63,
69, 354, 356, 420 seq. 448,
629
- Venerea vlcera 69, 355, 465
/ seqq. 625
- Venereae verrucae 357, 467
- Venereum virus, de eo ob-
servaciones 419, 465
- Veneris crystallorum destilla-
tio 607 seq.
- Ventriculus, eius consensus
cum facie 500. dislocatio
in pectus a vomitu 362. in-
flatio 363. repletio 372.
scirrhus 65. vlcus ib. mu-
tatio morbofa in potatore
606. ab aqua laurocerasi
223. mukum eius soluentia
363. amphibiorum 515. si-
miae 581
- Venus lithophaga 252
- Veratrum album 256, 595.
eius tincturae vsus 62
- Vermes 70, 363, 451, 650.
commoda ex iis 263
- Verminosi morbi quando fre-
quentiores 644
- Vernales morbi 49 seq.
- Veronica marilandica 11
- Vertebrarum caries a cache-
xia scrophulosa 536
- Vesicantia 67, 75, 81, 265,
453, 536, 647, 653, 655,
- 690, 691, 694. inutilia in
tetano 372.
- Vesica urinaria, sphincteris
eius descriptio 389. mor-
bosa 54 seq. ex vmbilico
propendens, vid. Cystocoele.
- Vesiculae felleae mutatio ab
aqua laurocerasi 224. in
hydatides 61
- Vesicularum seminalium stru-
ctura 21
- Vicat (Ph. Rud.) mortuus 22
- Victus qualis homini conue-
nientior 65. in morbis ner-
vorum 362
- Vinadenses thermae vid. Ther-
mae.
- Vinariae topographia medica
644
- Vinum, aquae in eo quanti-
tatem determinandi ratio
582. eius acidum 306. ole-
um 305. vsus in febre an-
ginosa 694. pestilentiali 689,
690, 691. rhenani vsus 453.
spiritus vid. Spiritus.
- Violae tricoloris vsus in scro-
phulis 526
- Viperarum vsus medicus 527.
iuscula 74. morsus adversus
hydrophobiam inefficax 80
- Vires animales 442. vitae ab
animi affectibus mutatae
431 seq. vid. etiam Irrita-
bilitas.
- Visionis ratio 327 seq.
- Vitae notio 682. pabulum
367
- Vitiligo 460. eius species
699 seqq.
- Vitri antiquitas 389
- Vitriolum, eius noxae in mor-
bis oculorum 67. solutionis
vsus aduersus cimices 155-
album 364, 655, 671. cal-
cina-

- cinatum 361. coeruleum 448, 472, 671. martis 457. vitrioli aether 670. spiritus vsus ib. dulcis vsus 61, 62.
- Vlcera** artificialia in scrophulis 530. chronicorum remedia 421. malignorum 609. scrophulorum 524, 525, 529, 531. post variolas relictorum 453. leprosa 709, 710. venerea vid. Venerea vlcera.
- Vlcus** post bubonem relictum 472. spontaneum, delirium fanans 453
- Vlua** labyrinthiformis 205
- Vnguenta** ad scrophulas 530
- Vnguis** oculorum 67
- Vocis** mutatio in elephantiasi 708
- Voigt** (Ioh. Henr.) soc. reg. sc. Gotting. correspondens 510
- Volutitae** 587
- Vomicae** 64
- Vomit** 447. lethalis 362. in ileo 48. a tumore in abdomine 61. ab oesophagi vlcere 62. a ventriculi scirrhus 65. cruentus, eius causa 363
- Vorticella** vid. Rotifera animalia.
- Vrachi** ortus et conditio 55
- Vranites** 412
- Vreterum** structura 21
- Vrethrae** morbi 355
- Vrina** critica 458. in pleuritide 75. illius virtus medica 451
- Vrſi** varietates 482
- Vrticae** vires 448
- Vteri** disquisitio anatomica 8 excissio 68, 516. haemorrhagia 15. morbi 364
- Vuarum** acidum 306
- Vulnerarium** 128
- Vuulae** scirrhus 67. structura in fetu monstroſo 231
- W.**
- Walch** (Chr. Guil. Frid.) mortuus 22
- Wardii** guttae albae 470
- Wargentini** (Petr.) mortuus 22
- Waring** (Edw.) soc. reg. sc. Gotting. sodalis externus 510
- Watſon** (Guil.) botanicus Anglus 281
- Wichmann** (Ioh. Ern.) soc. reg. sc. Gotting. sodalis externus 510. honores accipit 373
- Wilke** (Ioh. Car.) soc. reg. sc. Gotting. sodalis externus 22
- Willemet** (Remig.) archiater Tipſo Saib 126. soc. reg. sc. Gotting. correspondens 510
- Williſel** (Thom.) botanicus Anglus 277
- Wille** (Ioh. Nic.) soc. reg. sc. Gotting. correspondens 15
- Wilson** (Ioh.) botanicus Anglus 281
- Wittwer** (Phil. Lud.) *Archiv für die Geſchichte der Arzneykunde*, I. B. I. St. 636
- Wurtenbergenſis** Dux Car. soc. reg. sc. Gotting. sodalis honorarius 10
- X.**
- Xanthium** echinatum 17
- Z.**
- Zaluzjansky** (Adam.) ſexus plantarum obſeruator 276
- Zamia** cycadis, nutrimentum ex ea 94
- Zedoaria** 255

Zeolithus 410

Zerna 705

Zinci cum ferro coniunctio

500 seq. flores 361, 650,

651, 652

Zufera Arabum 707

Errata.

p. 12. l. 33. *dele* qui. p. 13. l. 32. *lege* docemur. p. 20.
l. 33. vlt. p. 21. l. 5. capsulas, neruos. l. 6. vesiculas. p.
24. l. 6. franconico. p. 25. l. 6. et 7. desiderari talis collectio.
l. vlt. supellectile. p. 27. l. 18. dubiter. p. 29. l. 14. Meles. l.
vlt. Myrmecophaga. p. 30. l. antepen. TITII. p. 30. l. 5. simi-
lius. p. 60. l. 5. GRAY. l. 12. SMYTH. l. 27. periosteum. p. 61.
l. 21. pathognomicis. l. 32. SMYTH, p. 62. l. 3. sublata l. ead.
vnam. l. 16. loco SIMMONS *lege* BLAND. l. 23. SMYTH. l. 31.
BARINGTON. p. 63. l. 1. et 18. GARTHSHORE. p. 64. l. 5. SMYTH.
l. 6. STARK. p. 65. l. 5. ilium. l. 15. SMYTH. p. 67. l. 22. hypopyi.
p. 68. l. 5. periosteum. l. 23. et 24. molesta - euacuanda - compri-
menda. p. 72. l. 20. peruiano. p. 73. l. 26. ascitem. l. 33. FRA-
POLL. p. 80. l. 19. praemio. p. 96. l. 21. aceris. p. 149. l. 2. duas.
p. 151. l. 16. chamaeleontes. p. 155. l. 12. calcis. p. 156.
l. 10. homines. l. 18. consuendus. l. 29. declarant. p. 157.
l. 18. sicut. l. ead. matrum. p. 158. l. 4. cuius. l. 13. eum-
que. l. 29. temporibus. p. 163. l. 10. I. E. HEBENST. p. 164.
l. 2. REINBECK. p. 169. l. 8. clolccclxxxv. p. 172. l. 20.
agant. l. 22. *post* ipsarum *dele* comma. p. 177. l. 2. *lege*
clolclxxxj. l. 10. MDCCLXXXIII. p. 183. l. 29. SCHAEFFERS.
p. 187. l. 28. I D. METZGER. p. 188. l. 24. VAL. p. 189.
l. 3. D. L. G. KARSTEN. p. 207. l. 30. FALLOPIO. l. 31. MAL-
FIGHIO. p. 209. l. 25. grauior. p. 218. l. 4. accenderentur.
p. 237. l. penult. Bräunsdorfenfibus. p. 238. l. 4. Bräunsdor-
fenses. p. 241. l. 28. quarza. l. vlt. seleniticos. p. 244. l. 33.
dele rufitantium. p. 251. l. 24. *lege* selenitem. p. 254. l. 31.
MVTISII. p. 257. l. 14. conuallium. l. 30. Botanybay. p. 258.
l. 23. *post* sit *pone* comma. p. 271. l. 14. *lege* scientia. p. 272.
l. 5. 1607. l. 31. BOBART. p. 275. l. 22. videatur. p. 277.
l. 6. WHEELER. p. 278. l. 33. BANISTER. p. 291. l. 2. gon-
gylodes. p. 297. l. 14. sualisse pagina 302. loco 230. p. 306.
l. 8. *lege* rhois. p. 319. l. 4. arsenico. p. 330. l. 10. trutina.
p. 376. l. I. GOTTL. FRID. ROESLER. l. 5. *adde* Sturgardiae.
l. 10. *lege* commendatio. p. 377. l. 8. FRANC. HENR. BIRN-
STIEL. p. 318. l. 16. SCHKVHR. p. 391. l. 32. de pyxide nauti-
ca sphaerice fabrefacta. p. 392. l. 23. XAVERIO. p. 399. l.
antepen. propiores. p. 400. l. 34. propioribus. p. 401. l. 7.
propiora. l. 30. Reliqua. penult *dele* quae. p. 410. l. I. *lege*
Sapphiris. p. 411. l. 12. nixta. p. 448. l. I. armoracia.
l. 31.

l. 31. alterantem. p. 468. l. 7. vſus. p. 479. l. 24. grani-
tem. p. 485. l. 8. fluore. p. 489. l. antepen. Volumini al-
teri. p. 490. l. 2. mephitis. p. 493. l. 15. eas. p. 503. l. 1.
ſtrige. p. 514. l. 24. viuifectarum. p. 515. l. 12. nychtheme-
rum. p. 516. l. 16. duos. p. 525. l. 7. helminthochortos. p.
526. l. 1. inprimis. p. 527. l. 29. eluela. p. 538. l. 5. ha-
buerunt. p. 553. l. 23. arthritidis. p. 562. l. 1. WIDEN-
MANN. l. penult. ESSICH. p. 579. l. 13. BALBE *poſt* p. 585.
lege 586. *loco* 584. p. 593. l. 5. BRVGNONE p. 596. l. 6.
poſt agnoſcere adde ſignum parentheſeos. p. 607. l. 21. *lege*
duos. p. 608. l. vlt. *poſt agitationem dele comma.* p. 612. l.
29. *lege* nuances. p. 618. l. 2. coloratarum. l. 16. parui. p.
622. l. 21. aure. p. 624. l. 24. *poſt vitrum dele comma.* p.
629. l. 25. *lege* iuglandium. p. 634. l. antepen. rationis. p.
635. l. 6. GE. ERN. STAHL. p. 641. l. 34. Norimbergenſis.
p. 644. l. 19. bilioſi. l. ead. raro. l. 20. inflammatorii. p. 647.
l. vlt. alterutra. p. 648. l. 5. *poſt variolae pone comma.* l. 6.
lege perſuſa. l. 17. contrario. p. 650. l. vlt. *poſt aderant pone*
comma. p. 652. l. 31. *poſt ſummatim dele comma.* p. 657. l.
14. *lege* hermaphroditos. l. 31. concipere potuiſſe. l. penult.
inter. p. 659. l. 19. hermaphroditorum. p. 660. l. 6. Phy-
ſicum. p. 661. l. 1. *poſt alimentis adde* 2. medicamentis. l. 3.
medicis. p. 663. l. 22. apparuit. p. 664. l. 11. pectore et
lege p. 666. l. 12. ſimilesque. l. 14. ſocietati. p. 667. l. 18. *poſt*
vitalis *pone comma.* l. 23. *poſt detegenda ſemicolon.* p. 670. l.
24 *lege* AMONTONII. l. 28. concentratum. p. 671. l. penult.
dum. p. 672. l. 16. ſyncopen. p. 673. l. 21. denudatione.
p. 679. l. 26 recipi. p. 680. l. 20. contractilitatem. p. 681.
l. 11. anxietas. l. 18. debuiſſet. l. 32. MVNRO. p. 683. l. 30.
item. p. 684. ll. 21. 22. 28. 32. p. 685. l. 33. et p. 693. l. 6.
GRANT. p. 685. l. 20. *poſt febre adde* communi. p. 689. l.
30. *lege* oxymelite. p. 690. l. 4. quam blanda. p. 693. l. 18.
quidam. p. 717. l. 18. graſſante, p. 718. l. 18. *adde* m. K. p. 719.
l. 31. *lege* E. B. G. HEBENSTREIT. p. 723. l. 14. enthalrend.
l. 16. Wirkung. p. 732. l. 16. N. I. von JACQUIN.

ani-
i al-
l. 1.
me-
p.
ha-
DEN-
585.
l. 6.
leg-
2. l.
p.
p.
p.
entis.
647.
l. 6.
pione
57. l.
enult.
Phy-
l. 3.
re et
post
70. l.
enult.
ione.
681.
l. 30.
l. 6.
89. l.
l. 13.
719.
trend